

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

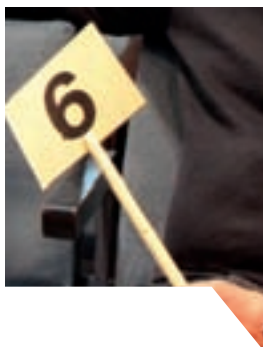
RIJEČ

BROJ 765

15. PROSINCA 2017. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

6

Državno poljoprivredno
zemljište: komu i kako?

**Tko umije,
njemu njive**

12

Silvio Stilinović, umjetnički
direktor FAK-a Slavonski Brod

**Nije dobro biti sam
sebi dostatan**

20

Povodom Međunarodnog
dana ljudskih prava

Složni mozaik Srbije

26

EU financira trogodišnji
vodnogospodarstveni projekt
uređenja kanala Baja – Bezdan

**Da Bajski kanal
ne izgubi romantiku**

31

Izložba *Božićnjaci* u Subotici

**Jednostavnost
betlehemske štalice**

45

Višestruko nagrađivani sportski
radnik, tajnik *Dinama*
Adam Domić

**Dinamo ima
budućnost**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić, Petar Pifat,

Josip Stantić, Andrej Španović, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(društvo, urednica Hrcka i korektura)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Vašarske priče

Pisanje uvodnika za svaki broj *Hrvatske riječi* ponekada mi zaista ne pada lako. Ovisi o inspiraciji, odnosno događajima kojima sam ili bila svjedokom ili sam o njima čula od nekoga iz prve ruke, filtrirano kroz doživljaj dotične osobe ili sam pak pročitala, čula, vidjela u drugim medijima – filtrirano kroz mnoge filtere. No, za ovaj uvodnik ima ne jedna, nego više priča. Jer bio je vašar, pardon Sajam, a na sajmu – nacionalna vijeća mađarske, slovačke, hrvatske, rumunjske, bugarske, romske, crnogorske, češke, njemačke, bunjevačke, rusinske, ukrajinske, vlaške, makedonske, grčke i aškalijske manjine.

I kao što to obično biva kad se ljudi vrate s vašara (odnosno sajma) prepuni su dojmova i priča obojenih osobnim doživljajem onoga tko priču priča a ja ću vam dio njih prenijeti. Osoba prva kaže kako su na dotičnome sajmu vidjeli uvijek fantastičan nacionalni Ansambl *Kolo* koji se prisutnima predstavio sa spletom srpskih plesova, i zatim su oni otišli. Osoba druga kaže kako su se zatim pripadnicima nacionalnih manjina i novinarima obratili visoki državni dužnosnici – direktorica Kancelarije za ljudska i manjinska prava **Suzana Paunović** koja im je objasnila kako se manjine u Srbiji za sve pitaju i sudjeluju u donošenju odluka koje se tiču njih samih, te je posebno istaknula značaj donošenja »Zakona o sprječavanju nasilja u porodici«?! Zatim im se obratio ministar obrane **Aleksandar Vulin** koji im je objasnio da Srbija u ophođenju prema manjinama primjenjuje standarde koji su daleko iznad europskih. Ipak, medijima je ministar za rad **Zoran Đorđević** poručio da će Vlada i dalje činiti da prava nacionalnih manjina budu na još višem nivou (ako je to moguće), a na koncu je predsjednik Odbora za ljudska i manjinska prava **Meho Omerović** kazao kako sve to u stvari i nije važno – nacija, vjera, boja kože, spol – važno je da se sjetimo da smo ljudi (ako smo to zaboravili) i da sve te razlike ne smiju biti prepreka za uživanje svih prava.

Priča treća govori o tome kako su nakon prvog dijela većina novinara i svih ostalih izašli iz sajamske dvorane, a da su se manjine zatim mogle na miru međusobno družiti, prikazivati jedni drugima svoje običaje, nošnje i plesove i degustirati gastronomske delicije, ića i pića, koje su sami pripremili i sa sobom donijeli.

Inače ovim se sajmom drugi put obilježava 10. prosinca, Međunarodni dan ljudskih prava. Zamisao je naizgled lijepa: da se predstave nacionalne manjine kroz kulturni program i prezentiranje gastronomije i autentičnih rukotvorina. Međutim, na žalost, kao niti prvoga puta ovaj događaj nije privukao pažnju posjetitelja, a mediji su prenijeli uglavnom govore dužnosnika o tome kako je manjinama dobro. Drugim riječima, sama ideja da se ovakva manifestacija, gdje nacionalne manjine jedni drugima predstavljaju svoju kulturnu baštinu u sajamskom prostoru bez publike kao niti prvi puta nije se pokazala uspješnom. Tko tu što prodaje, a tko kupuje? I zašto? A na koncu i kakve to veze ima s ljudskim pravima? Ako se već željelo prezentirati kulturnu baštinu i bogatstvo tradicije većinskog naroda i nacionalnih manjina u Srbiji na jednom zajedničkom događaju kao *Složan mozaik Srbije*, zar ne bi bilo korisnije da se takva manifestacija održala na nekom gradskom trgu, mjestu susretanja i okupljanja, gdje veliki broj ljudi i inače prolazi. U tom bi slučaju stanovnici glavnog grada mogli vidjeti to toliko hvaljeno bogatstvo Srbije različitih tradicija kao i proizvoda koji jesu i potencijalni turistički proizvodi. Ovako ostaje pitanje što se željelo ostvariti tako što su udruge nacionalnih manjina satjerane u jednu sajamsku halu (da ne kažem tor), gdje svoju kulturnu baštinu (ili proizvode obojene lokalnom tradicijom) nisu imali kome prikazati osim sami sebi?

J. D.

Dan izbora prvog saziva HNV-a

Hrvatsko nacionalno vijeće obilježit će danas (petak, 15. prosinca) praznik hrvatske zajednice – Dan izbora prvog saziva HNV-a svečanom akademijom u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 19 sati.

Tim povodom bit će proslavljeno 15 godina postojanja Hrvatskog nacionalnog vijeća i 15 godina obrazovanja na hrvatskome jeziku.

Svečanoj akademiji prethodit će sveta misa zahvalnica u Fra-njevačkoj crkvi, s početkom u 18 sati.

Međunarodni znanstveni skup o biskupu Sučiću u Đakovu

Upovodu 250 godina od rođenja biskupa Pavla Sučića (11. siječnja 1767. – 13. travnja 1834.), u petak, 15. prosinca 2017. godine s početkom u 10 sati na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu, u dvorani *Josip Juraj Strossmayer*, bit će priređen Međunarodni znanstveni skup.

Skup zajednički organiziraju Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Zavod za znanstveni i umjetnički rad u Đakovu u suradnji s Đakovačko-osječkom nadbiskupijom, Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha i Društvom hrvatskih književnika iz Zagreba.

Činjenice o odgođenoj proslavi

Početkom prosinca na adrese hrvatskih udruga i pojedinaca stigao je poziv za proslavu »Jubileja 15 godina emitovanja programa na Hrvatskom jeziku Radio Televizije Vojvodina«. U pozivu se navodi da će svečanost biti održana 16. prosinca ove godine s početkom u 17 sati u amfiteatru SPENS-a, da će pozdravni govor održati gradonačelnik Novog Sada **Miloš Vučević** i da će se nakon toga prisutnima obratiti državni tajnik za Hrvate izvan Hrvatske **Zvonko Milas**, veleposlanik RH u Srbiji **Gordan Bakota**, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika **Mijo Marić**, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić**, generalni direktor TV Vojvodina **Miodrag Koprivica**, **Aleksandar Kravić**, dok su u kulturno-umjetničkom programu najavljeni nastupi klape *Cambi* iz Splita, dio monodrame *Pohvala ludosti* u izvedbi glumice **Željke Jelić**, te nastup Klape HKC-a. Kao pokrovitelji se navode Grad Novi Sad i gradonačelnik **Miloš Vučević** te Hrvat-

ska matica iseljenika iz Zagreba. Na koncu, najavljen je i koncert klape *Cambi* u Koncertnoj dvorani Sinagoge s početkom u 20 sati.

Međutim, ovoga tjedna stigla je vijest o odgađanju ove proslave, koja je u međuvremenu izazivala dosta nejasnoća i konfuzije među onima koji su dobili ovaj poziv od Hrvatskog kulturnog centra Novi Sad. Odgovorna urednica programa na hrvatskom jeziku, rubrike na RTV-u, **Jelena Tumbas** kaže kako hrvatski program na TV Vojvodina planira obilježiti 10. godišnjicu tek u ožujku 2020. godine, a da je za planiranje njihove »proslave« u organizaciji ove udruge saznala ne od samog organizatora već iz maila generalnog direktora. Na koncu, kaže kako su time bili dovedeni pred svršeni čin »proslavljanja« nečega što ne odgovara činjeničnom stanju te se ograđuje od takvih nastojanja da se izvrću povijesne činjenice što, smatra, šteti ugledu i same redakcije kao i pravih osnivača hrvatskog programa.

U pogledu drugih navoda iz pozivnice iz Odjeljenja za odnose s javnošću Kabineta gradonačelnika Novog Sada saznali smo da je Gradska uprava za kulturu Novog Sada dodijelila za ovu proslavu HKC-u Novi Sad 200.000 dinara, a kako su nam rekli u telefonskom razgovoru gradonačelnik je potvrdio dolazak na proslavu – ukoliko bude u mogućnosti (a što se obično zna tek dan dva prije samog događaja zbog velikog broja obveza). Što se tiče visokih dužnosnika iz Hrvatske kao i hrvatske zajednice, saznali smo kako nitko nije planirao nazočiti ovom događaju. Također nam je potvrđeno da je i Hrvatska matica iseljenika prihvatila pokroviteljstvo, ali da niti njihov ravnatelj nije planirao nazočiti događaju. Na koncu smo putem maila dobili informaciju da je »proslava« odgođena iz tehničkih razloga.

J. D.

Prijedlog proračuna APV za 2018.

Pokrajinska Vlada usvojila je na sjednici 9. prosinca, Prijedlog pokrajinske skupštinske odluke o proračunu AP Vojvodine za 2018. godinu, kojim je obim proračuna planiran u iznosu od 68,6 milijardi dinara.

Ukupan fiskalni deficit projektiran je na razini od 3,7 milijardi dinara, što je manje od šest posto od ukupnih prihoda i bit će pokriven iz vlastitih sredstava, odnosno iz prenijetih raspoloživih sredstava.

Planirani pokrajinski proračun za 2018. godinu veći je za gotovo pet milijardi dinara u odnosu na početni proračun donijet za 2017. godinu i za 1,2 milijarde u odnosu na proračun nakon drugog rebalansa u kolovozu ove godine.

U skladu s programom pokrajinske Vlade u kome je ekonomski razvoj prioritet, što podrazumijeva da će se svake godine povećavati iznosi za kapitalne rashode, što je tendencija i na republičkoj razini, osnovno obilježje prijedloga proračuna za 2018. godinu jest transformacija strukture resursa u korist one komponente proračuna koja predstavlja investicijske rashode.

EU: Otvorena još dva pregovaračka poglavlja

Srbija je na Međuvladinoj konferenciji u Bruxellesu 11. prosinca otvorila dva nova poglavlja u svojim pristupnim pregovorima s Europskom unijom. Otvoreno je poglavlje 6 koje se odnosi na kompanijsko pravo i poglavlje 30 koje se bavi ekonomskim odnosima s inozemstvom.

Delegaciju Srbije na Međuvladinoj konferenciji predvodila je ministrica za eurointegracije **Jadranka Joksimović**, zemlje članice Europske unije predstavljao je estonski ministar vanjskih poslova **Sven Mikser**, a Europsku komisiju **Johannes Hahn**, komesar za europsku susjedsku politiku i pregovore o proširenju.

Sven Mikser je rekao kako je otvaranjem dva nova poglavlja jasno pokazano da Srbija nastavlja napredovati u pristupnim pregovorima s EU, ali je napomenuo da će brzina pregovora i dalje ovisiti od napretka u normalizaciji odnosa s Kosovom, dok je Hahn na zajedničkoj konferenciji za novinare poručio da »Srbija mora ostvariti napredak kada je riječ o neovisnosti sudstva, slobodi izražavanja, medijima, pravima nacionalnih manjina, borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala.« Ministrica Jok-

simović je izjavila kako je otvaranje dva nova poglavlja pozitivna vijest, iako do kraja nije zadovoljna, jer je Srbija bila spremna za otvaranje najmanje tri poglavlja.

Kako je *Tanjug* prenio, diplomatski izvori u Bruxellesu su rekli kako sve zemlje članice Europske unije nisu bile zadovoljne ukupnim napretkom koji je Srbija ostvarila u ispunjavanju Akcijskog plana za Poglavlje 23, koji se bavi refomom pravosuđa, antikorupcijskom politikom, osnovnim pravima i pravima državljana EU, dakle i manjinskim pravima.

Na temelju toga donijeta je odluka da Srbija otvori dva, umjesto tri, nova poglavlja, jer je očekivala i otvaranje poglavlja 33 koje obuhvaća pravila koja se odnose na financijska sredstva za financiranje proračuna EU.

Srbija je u pregovorima s Europskom unijom otvorila ukupno 12 poglavlja, dva su preliminarno i zatvorena (25 – znanost i istraživanje i 26 – kultura i obrazovanje). Na putu eurointegracija Srbiju čekaju još 23 poglavlja.

Z. S.

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

Pozdravljamo otvaranje novih poglavlja i ukazujemo na postojeće probleme

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** uputio je priopćenje u svezi otvaranja novih pregovaračkih poglavlja Srbije u procesu europskih integracija. Priopćenje prenosimo u cijelosti:

»U svoje osobno ime i u ime DSHV-a pozdravljam 'zeleno svjetlo' koje je Republika Srbija dobila od Europske unije za otvaranje dvaju novih pregovaračkih poglavlja o pravu privrednih društava i o ekonomskim odnosima s inozemstvom. Ovakve vijesti svakako ohrabruju i dodatno pokazuju da Republika Srbija treba posvećeno nastaviti s dugotrajnim i kompleksnim procesom EU integracija.

Također podsjećamo da je i otvaranje ovih poglavlja došlo kao politička odluka zemalja članica EU, te da još uvijek postoje rezerve kada su u pitanju događaji i procesi u dva najbitnija pregovaračka poglavlja 23 i 24 koja se odnose na osnovna ljudska prava i sigurnost. U svom polugodišnjem izvješću Europske komisije upućenom zemljama članicama u kojemu se analizira i uspješnost provedbe akcijskih planova, s pravom se konstatira kako u Akcijskom planu za poglavlje 23 ima kašnjenja. Podsjećamo da su pojedine članice EU, kao što su Njemačka, Francuska, Švedska, Velika Britanija i Hrvatska, imale stanovite rezerve kada je riječ o otvaranju poglavlja 33 koje se odnosi na financije i pitanja vezana uz proračun. Osim navedenih država, i pojedine druge članice Unije, koje su bile za to da se otvori i treće poglavlje, izrazile su rezerve nakon razmatranja polugodišnjeg izvješća koje se odnosi na poglavlja 23 i 24.

DSHV ima dužnost podsjetiti kako postoji iznimno veliki zastoj i nevoljnost države kada je u pitanju rješavanje pitanja prava nacionalnih manjina odnosno unaprjeđenje položaja nacionalnih manjina, u ovom slučaju pripadnika hrvatske manjine. Ključni zakoni koji reguliraju manjinsko područje još uvijek čekaju izmjene, a prijedlozi koji su dostavljeni predstavnicima nacionalnih manjina ne odgovaraju stvarnim potrebama zajednica, niti idu u korak s procesom EU integracija i ne slijede europske standarde.

Za hrvatsku manjinu je posebice osjetljivo to što još uvijek izostaje volja države za adekvatnom integracijom manjina u društveni i politički sustav Republike Srbije, zatim za uređivanje položaja pripadnika nacionalnih manjina kroz poseban zakon, osiguravanje instituta zagwarantiranog mandata kao modela sudjelovanja predstavnika manjina u procesima donošenja odluka, te razmjernu predstavljenoost predstavnika hrvatske manjine u tijelima javne uprave.

DSHV kao stranka europske orijentacije, koja od svog osnivanja promovira europske vrijednosti, ima zadaću upozoriti na probleme koji se pojavljuju, ali i za koje vjeruje da će se s procesom EU integracija primjerenije rješavati. Kao proeuropska stranka, DSHV svakako teži biti konstruktivan partner u kompleksnom procesu EU integracija i svakako će nastaviti davati svoj doprinos kako bi i domicilna država hrvatske manjine postala dijelom velike europske obitelji.«

Državno poljoprivredno zemljište: komu i kako?

Tko umije, NJEMU NJIVE

Zakon o poljoprivrednom zemljištu ne ograničava maksimalni zakup pa pojedinci u zakup uzimaju i stotine hektara, ne pitajući za cijenu. Zakonsko ograničenje da na dražbama mogu sudjelovati samo vlasnici registriranih poljoprivrednih gospodarstava iz katastarske općine u kojoj je zemlja rješava se tako što se vrbuju oni koji će za novac ili zemlju licitirati za treće osobe

Kada je 2006. godine donijet Zakon o poljoprivrednom zemljištu, ideja je bila da se omogući da se na tisuće hektara državnih njiva koje su pol stoljeća obrađivali veliki poljoprivredni kombinati pravičnije koristi. Umjesto da zemlju oru, siju i s nje ubiraju prihod veliki poljoprivredni sistemi, ideja je bila da se pod jednakim uvjetima to omogući svim poljoprivrednicima. I djelovalo je to kao ispravljanje višedesetljetne nepravde. Tim prije što je ta 2006. godina već bila godina privatizacije mnogih poljoprivrednih kombinata koji su polako prelazili u ruke kontroverznih biznismena, koji su vrlo brzo obesmislili koncept velikih poljoprivrednih poduzeća na koja su bila naslonjena čitava sela. Početna ideja, pretočena u zakon, bila je da svatko može obrađivati državne njive ukoliko ih zakupi na dražbi i plati. Ideja dobra, ali ishod poražavajući – dugovi za zakup državnih njiva dostizali su milijunske iznose u eurima (neki ni danas nisu plaćeni), običan mali seljak ponovno je ostao kratkih rukava, a pojedinci koji su do prije par godina bježali od njive i motke, preko noći su počeli obrađivati na stotine hektara. Nije to promijenilo ni nekoliko izmjena ovog zakona, koliko ih je bilo od te 2006. godine.

Somborski slučaj

Grad Sombor spada u teritorij s najviše državnih njiva, a u vlasništvu države je skoro 30.000 hektara. Za deset godina,

koliko se državna zemlja izdaje u zakup, prvi puta ove godine nije bilo parcela izuzetih iz licitacije, osim u slučajevima koji su definirani Zakonom o poljoprivrednom zemljištu. Na dražbama koje su završene prije dva tjedna ponuđeno je više od 22.000 hektara. Početna cijena nije prelazila 192 eura po hektaru, kolika je bila početna licitacijska cijena za oranice prve klase. Rezultat je 17.000 hektara izdanih u zakup po prosječnoj cijeni koja je za deset eura veća od onih postignutih na prošlogodišnjim dražbama. Najveća cijena postignuta je za njive u katastarskoj općini Sombor 2 gdje su prosječne cijene na dražbama premašile 300 eura po hektaru. I tu bi mogla biti stavljena točka da nije onog između. A to između su dražbe koje su se odvijale pod budnim okom policije, što one u uniformama koja je dežurala ispred dvorane u kojoj su održavane dražbe, što inspektora u civilu razmještenih među poljoprivrednike. Za ne daj Bože. A to ne daj Bože dešavalo se maltene na svakoj dražbi. Doduše, bez fizičkih sukoba, ali uz povišene tonove i prijeko poglede. Jer u selu svakog zna, zna kakav traktor ima u šupi, koliko je zemlje do jučer radio, a koliko je sada zakupio i može li sam platiti za tu zemlju ili će to plaćanje na njegovo ime obaviti netko drugi koji će onda istu tu zemlju i orati. U selu svatko zna i da zakup hektara zemlje, ma kako ona bila plodna, ne može biti 90.000 dinara, da nikakve ekonomske logike nema dati za 20 hektara nekih trstika 800.000 dinara. Toga je bilo na svakoj dražbi, pa su od državnih njiva mnogi i digli ruke bez želje da na dražbama uopće i sudjeluju. Oni uporni naivno su vjerovali da će i za njih, u okolici njihovog sela, ostati barem koji hektar.

»Zamolili smo te ljude da nam ostave da mi licitiramo barem tih 300 hektara državne zemlje što je ostalo za dražbu. Međutim, oni su nas otkočili i sada je hektar nekih bara, što je zemlja pete klase, izlicitiran po ceni od 40.000 dinara«, rekao je **Nedo Obradović**.

»Mi smo tražili da se preispita tko za koga licitira, tko daje u podzakup, ali ništa od toga. Vidite kako to ide da je na ovoj dražbi skoro došlo do fizičkog obračuna«, kaže **Đuro Bogunović**.

»Lokalna vlast uopće nema namjeru da preispita tko za koga licitira; tko se zaista bavi poljoprivredom, a tko zemlju daje u podzakup. I nije to od danas, to traje deset godina«, kaže **Zoran Erceg**.

Ovo su riječi poljoprivrednika iz Koluta izrečene neposredno nakon okončanja dražbi za državne njive u njihovom selu. Ostali su kratkih rukava, nemoćni da se financijski izbore s onima koji su zemlju htjeli po svaku cijenu, doslovce ne pitajući koliko staje.

I gledano kroz prizmu zakona, on nije prekršen. Svatko je slobodan uz uvjet da je vlasnik aktivnog poljoprivrednog gospodarstva da na teritoriju katastarske općine u kojoj živi licitira neograničeni broj hektara. Koliko će to (pret)platiti i hoće li umjesto njega tu zemlju obrađivati netko treći već nije u domeni tog zakona.

Favoriti investitori i veliki sustavi

Na manjkavosti Zakona o poljoprivrednom zemljištu ukazuju i u Asocijaciji poljoprivrednika. Poljoprivrednici okupljeni u toj asocijaciji zato smatraju da je potreban novi Zakon o poljoprivrednom zemljištu koji će na drugačiji način definirati korištenje poljoprivrednog zemljišta u Srbiji.

»Sadašnji zakon koji ne ograničava maksimalan posjed za fizičke i pravne osobe onemogućuje unaprjeđenje poljoprivrednika i zadržavanje mladih na selu. Prema sadašnjem zakonu favoriziraju se strani investitori i veliki sustavi koji u posjedu već imaju tisuće hektara poljoprivrednog zemljišta, a na uštrb domaćih poljoprivrednih proizvođača kojima se na ovaj način ugrožava elementarna egzistencija i opstanak, jer se bore na tržištu s minimalnim poticajima u odnosu na proizvođače iz zemalja u okruženju koji su im izravna konkurencija. Sadašnji zakon koji ne ograničava maksimalan posjed za fizičke i pravne osobe isključuje unaprjeđenje poljoprivrednika i zadržavanje mladih na selu, već baš potiče odlazak i iseljavanje mladih iz Srbije. Zato je krajnje vrijeme da se Vlada Srbije opredijeli da nositelji poljoprivredne proizvodnje budu poljoprivredni proizvođači koji žive i rade na selu, odnosno u ruralnim područjima«, navodi u svom priopćenju Asocijacija poljoprivrednika.

Kaos u najavi

Da Srbiji treba novi Zakon o poljoprivrednom zemljištu suglasan je i agroanalitičar **Đorđe Bugarin**. On kao probleme izdvaja uzurpaciju državnog poljoprivrednog zemljišta, kašnjenje lokalnih samouprava u dražbama za izdavanje u zakup državnih njiva koje se izdaju samo na razdoblje od godinu dana, što je sa stajališta njihovog iskorištavanja neodrživo.

»Zakon bi trebalo mijenjati pod oznakom hitno, a prva promjena bi trebala biti ograničavanje površina koje se mogu zakupiti, kako bi se omogućilo da što veći broj poljoprivrednika dođe do državnih njiva. To bi omogućilo većem broju poljoprivrednih gospodarstava da uvećaju svoj posjed što bi im bio osnov za neko održivo gazdovanje u poljoprivredi«, kaže Bugarin.

Prema njegovim riječima nemoguće je uopće objasniti kakvom se ekonomskom logikom rukovode oni koji po svaku cijenu licitiraju državne njive čiji zakup onda premašuje i vrijednost cjelokupne proizvodnje ostvarene na tim parcelama.

»Kako je netko u stanju platiti zakup državne zemlje i to na kratak rok kada je taj zakup veći od vrijednosti onoga što će proizvesti na toj zemlji? Jedino logično objašnjenje je da se tu radi o pranju novca kroz uzimanje zemljišta u zakup i utjerivanju straha onima koji su spremni platiti neku normanu, ili realnu, cijenu«, kaže Bugarin i predviđa, ukoliko država nešto ne učini, i veći kaos pri izdavanju i korištenju državne zemlje.

Cijelot to priči pridodani su i strani investitori koji po mišljenju našeg sugovornika za bagatelnu cijenu dobijaju zemljište i to na znatno duži rok od onoga na koji pravo imaju poljoprivrednici.

»Opravdano se postavlja pitanje jesu li oni koji su ponudili investicijski program ispunili uvjete iz Zakona o poljoprivrednom zemljištu i Pravilnika o registraciji poljoprivrednih gospodarstava da u momentu kada konkuriraju s investicijskim programom imaju upisan status poljoprivrednog gospodarstva u aktivnom statusu«, kaže Bugarin.

Mnoge zlouporabe u korištenju državnog poljoprivrednog zemljišta za Bugarina su dokaz da se država ne može nositi s tim problemima, jer nije pokazano ni dovoljno spremnosti ni zrelosti da se provedu ni postojeća zakonska rješenja u inače lošem zakonu.

Zlata Vasiljević

Tomislav Žigmanov o navodnom jubileju programa na hrvatskom jeziku na TV Vojvodina

Ne slavi se nikakav jubilej, jer »jubilej« **NE POSTOJI!**

Izjava za javnost Tomislava Žigmanova, člana Izvršnog odbora zaduženog za informiranje Hrvatskog nacionalnog vijeća od travnja 2003. do ožujka 2005., glede najavljene »Proslave jubileja 15 godina emitiranja programa na hrvatskom jeziku na TV Vojvodina«

Koncem studenoga u dijelu javnosti unutar hrvatske zajednice pojavila se informacija kako jedna hrvatska kulturna udruga iz Novoga Sada kani sredinom prosinca prirediti »proslavu jubileja 15 godina emitovanja programa na hrvatskom jeziku na TV Vojvodina«. Ostavljajući po strani pitanje ima li pravo netko tko nema nikakvih relevantnih veza s informiranjem na hrvatskom jeziku niti je dao svoj značajniji doprinos njegovoj uspostavi i razvoju, samostalno, dakle mimo mjerodavnih institucija i tijela unutar hrvatske zajednice te onih na koje se to neposredno odnosi, »pompezno« najaviti organizaciju »proslave jubileja 15 godina emitovanja programa na hrvatskom jeziku na TV Vojvodina«, ovim putem želim energično osporiti činjenicu osnovnoga povoda proslave, budući da povijesno trajanje »emitovanja programa na hrvatskom jeziku na TV Vojvodina« ne postoji 15 godina! To želim učiniti tim prije jer sam prije 15 godina bio ne samo aktivni sudionik nego i svjedok brojnih procesa u prostoru informiranja na hrvatskome (osnutak NIU *Hrvatska riječ*, organizacija i razvoj informiranja u elektroničkim medijima, ponajprije program Radio Subotice na hrvatskome, te član Izvršnog odbora zaduženoga za informiranje prvog saziva HNV-a od travnja 2003. do ožujka 2005.).

Naime, kada je riječ o informiranju na materinskom jeziku pripadnika hrvatske zajednice u Srbiji nakon 2000. godine, prvo što treba istaknuti jest da su oni ovo pravo ostvarivali, i u elektroničkim i tiskanim medijima, u odnosu na druge nacionalne manjine u Vojvodini u nejednakom obimu, uz stalnu izgradnju i razvijanje vlastitoga medijskog prostora i uz stanovita ometanja i zaprečavanja od pojedinih čimbenika. Naime, većina medijskih proizvoda na hrvatskome, napose u području elektroničkih medija, osnovano je nakon 2000., i to prije svega zahvaljujući

inicijativama koje su dolazile od institucija hrvatske zajednice, koje su bile slabo ili nikako podržane od državnih institucija. Tako je i Televizija Novi Sad bila prvi, ali samo emiter vanjskih produkcija televizijskih emisija na hrvatskome jeziku: prva polusatna emisija, pod nazivom *TV divani*, emitirana je 20. srpnja 2001. na Drugom programu TV NS u neovisnoj produkciji Udruge za pozitivnu komunikaciju *Klub 21* iz Subotice. Dakle, bilo je to prije više od 16 godina! Emitirana je svakoga drugog tjedna, glavni urednik je bio **Josip Stantić**, a financirana je od donatora, prije svega iz pomoći Republike Hrvatske. Emisiju je kasnije reemitiralo još nekoliko lokalnih televizijskih stanica u Vojvodini (iz Sombora, Šida, Subotice...).

Također, valja istaknuti kako su u dijelu produkcije televizijskih emisija na hrvatskome, od 2001. godine realizirane 4 inicijative proizvodnje polusatnih tjednih ili dvotjednih emisija na hrvatskome jeziku (*TV divani*, *Kronika*, *Tragom hrvatskim* i *TV Hrvatska riječ*), koje su bile emitirane mahom na lokalnim TV postajama. Sve su producirale neovisne udruge iz Subotice (Udruga za pozitivnu komunikaciju *Klub 21*, *Z Video* i *Cro Media*, te NIU *Hrvatska riječ*) i imale su simboličnu financijsku potporu Republike Srbije. U tom smislu, navedene inicijative glede informiranja na hrvatskome putem televizije, koje su dolazile isključivo od hrvatskih institucija i organizacija i rezultati koji su postignuti, ne mogu se smatrati ostvarivanjem prava na informiranje na vlastitom jeziku budući da je izostajalo njegovo sukladno financiranje i primjeren institucionalni okvir. No, glede najavljene »proslave jubileja 15 godina emitovanja programa na hrvatskom jeziku na TV Vojvodina« valja upozoriti kako ubrzo – upravo prije 15 godina! – nastaju i ozbiljne poteškoće glede reemitiranja *TV divana*. Naime, nakon promjene rukovodstva u Radioteleviziji Novi Sad u

prvoj polovici 2002. javljaju se sljedeći problemi – cenzuriraju se pojedine emisije (npr. zbog izjave subotičkoga franjevca, patera **Marijana Kovačevića** – on je, naime, u svojoj izjavi rekao kako smatra da su Bunjevci Hrvati, što je bilo dovoljno da se emisija skine s programa i ne emitira niti naknadno), ukidaju se reprize, smijenjen je prvi urednik Josip Stantić, a od svibnja 2002. nije imala fiksni termin emitiranja, bilo je emitiranja i nakon ponoći. Želimo vjerovati da se takvo stanje s »emitovanjem« informativnih sadržaja na hrvatskome na TV Novi Sad koje je bilo prije točno 15 godina sada ipak ne želi proslaviti?

Istine radi, valja ukazati kako su problemi s *TV divanima* nastavljeni i dalje. Emisija od 25. siječnja 2004. godine nije također emitirana zbog sadržaja razgovora s potpisnikom ove izjave o incidentima koji su se u to vrijeme događali spram Hrvata u Vojvodini. Sredinom 2004. emisije nisu emitirane dulje vrijeme a, nakon niza neuspjelih inicijativa, 14. studenoga 2004. generalni direktor RTS-a **Aleksandar Tijanić** je na HTV-u izjavio kako je naredio da emisija na hrvatskome bude emitirana. Sutradan, 15. studenoga 2004., u Beogradu je potpisan Sporazum između Republike Hrvatske i SiCG o međusobnoj zaštiti manjina, kada predsjednik SCG **Svetozar Marović** i premijer Srbije **Vojislav Koštunica** javno obećavaju da će emisija biti emitirana. Međutim, već 17. studenoga 2004. *TV Novi Sad* podnosi tužbe protiv urednice emisije **Dušice Dulić** i **Zvonimira Perušića**, ravnatelja producentske kuće – NIU *Hrvatska riječ*, radi zabrane govora mržnje (sic!), uz zahtjev za odštetu, u protuvrijednosti, od 10.000 eura (!?). Tužba je povučena u listopadu 2006., no cilj je posti-

gnut – institucionalnim zaprječavanjem uspješno su onesmišljavani naponi Hrvata da se ostvari jedno od temeljnih manjinskih prava, prava na informiranje na vlastitom jeziku. Inače, na Televiziji *Novi Sad* sve je vrijeme postojalo šest redakcija (srpska, mađarska, rusinska, slovačka, rumunjska i romska), pristojno kadrovski ekipiranih, čiji se rad financirao iz proračuna.

Hrvatska zajednica, iako je druga po brojnosti nacionalna manjina u Vojvodini, počela je tek koncem 2006. i tek djelomično ostvarivati pravo na informiranje na vlastitom jeziku koje se financira iz proračunskih sredstava i uz primjeren institucionalni aranžman na TV Novi Sad! Naime, nakon višegodišnjih nastojanja predstavnika HNV-a i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, te djelatni interes Republike Hrvatske, ostvarene su sve pretpostavke za proizvodnju i produkciju na TV Novi Sad dvadesetpetominutne dvotjedne emisije *TV Prizma*, čiji je urednik bio novinar **Dragan Jurakić**. Informiranje na hrvatskome na Televiziji Vojvodine tada postaje sastavni dio povijesti ove informativne ustanove, a u punom opsegu tek od ožujka 2010. godine kada je novoformirano hrvatsko uredništvo počelo uređivati desetominutni Dnevnik na hrvatskome jeziku, uz još dvije tjedne polusatne emisije. Drugim riječima, jedino ti događaji mogu biti povodom za obilježavanje »jubileja« emitiranja programa na hrvatskom na pokrajinskom javnom servisu, zbog čega se ono ne bi smjelo održavati bez, kao što se ovoga puta kani, visoke uključenosti njezina Uredništva na hrvatskome. Sve ostalo počiva na nepoznavanju temeljnih činjenica i predstavlja falsifikat povijesti!

Manjinski zavodi za kulturu skupa za veću vidljivost

Na prvoj sjednici ravnatelja i predstavnika Zavoda za kulturu vojvođanskih Mađara, Slovačka, Rumunja, Rusina i Hrvata, održanoj 4. prosinca 2017. godine u sjedištu Zavoda za kulturu vojvođanskih Mađara u Senti, dogovorena je snažnija suradnja zavoda tijekom 2018. godine.

Naglašena je potreba veće zastupljenosti i vidljivosti zavoda u medijima, napose na internetskim stranicama osnivača, Vlade APV-a, Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje, Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, kao i nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Pitanje svih predstavnika je kako izaći iz medijske izolacije kada su u pitanju većinski mediji (radio, TV). Nije dovoljno da manjinske zajedni-

ce svoju kulturu promoviraju samo pripadnicima svoga naroda.

Suradnja zavoda tijekom 2018. godine će se intenzivirati i bit će u znaku obilježavanja deset godina od osnivanja zavoda što će biti povod za nekoliko zajedničkih aktivnosti, u suradnji sa Zavodom za kulturu Vojvodine. Tim se povodom planira održati zajednička manifestacija i tiskanje publikacije u kojoj će biti predstavljeni svi zavodi. Ovo će ujedno biti jedan od vidova prezentacije zavoda ususret i povodom 2021. godine kada je Novi

Sad europska prijestolnica kulture.

Sljedeći će se sastanak održati u Zrenjaninu, u sjedištu Zavoda za kulturu vojvođanskih Rumunja.

Katarina Čeliković (Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata)

Budimci – obnova barokne parohijske crkve

Sredstva za obnovu pravoslavne crkve Svetog Vaznesenja Gospodnjeg osiguravaju Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Općina Podgorač, Osječko-baranjska županija, a pomažu i Srbi iz Budimaca

Hrvatska država pomaže obnovu srpskih crkava i manastira dugi niz godina. Tako i u u Budimcima, naselju u Osječko-baranjskoj županiji, koje pripada Općini Podgorač, od 2013. traje obnova pravoslavne crkve Svetog Vaznesenja Gospodnjeg. Godine 2003., ova crkva je uvrštena na popis zaštićenih kulturnih dobara Republike Hrvatske.

»Pošto je hram pod zaštitom kao kulturno nepokretno dobro Republike Hrvatske, sredstva koja dobijemo od Ministarstva kulture diktiraju intezitet radova. Određenu financijsku podršku daju nam i Osječko-baranjska županija, Općina Podgorač, kao i dobrovoljni prilozi naroda. Važnu ulogu u svemu tome imaju i tvrtke, njihove ponude za izvođenje građevinskih radova, jer tvrtka koja radi mora imati licencu za izvođenje tih radova, što naravno utječe i na iznos radova. Ostali završni radovi izvodit će se po planu i programu Konzervatorske studije za obnovu hrama i financijskim mogućnosti-

ma«, kaže paroh **Siniša Mićanović**, privremeni paroh dopsinski i administrator parohije budimačke i naglašava da Hrvatska brine za svoja kulturna dobra, kako bi se očuvali spomenici kulture i pomaže onoliko koliko je u mogućnosti.

»Sve do sada je podržavala obnovu i našega hrama i nadamo se da ćemo i dalje imati podršku Ministarstva kulture, kako bi ovaj kapitalni projekt dovršili i kako bi hram dobio svoj stari prvobitni sjaj da bude ugled sela i područne općine.«

Rekonstrukcija crkve

Izrada projektne dokumentacije s posebnim konzervatorskim nadzorom pokrenuta je 2011. godine i izrađen je glavni projekt.

»Blagoslovom blaženopočivšeg episkopa osječkogopoljskog i baranjskog **Lukijana** i neumornim radom i zalaganjem paroha budimačkog, protonamesnika **Nemanje Klajića**, zajedno s crkvenim odborom na čelu s predsjednikom **Radetom Beatom**, započeta je generalna obnova parohijskog hrama Svetog Vaznesenja Gospodnjeg u Budimcima. Do sada na Slavu Božiju i Svete Crkve, izgrađena je nova kupola na hramu, koja je napravljena po uzoru na prvobitnu, oštećenu prilikom devastiranja hrama tijekom Drugog svjetskog rata, točnije 1943. godine, a 2014. započeta je zamjena kompletne krovne konstrukcije i novoga svoda unutar njega. Ove godine je urađena kompletna drenaža oko hrama i staza od cigle«, kaže paroh Mićanović i ističe kako slijedi daljnja faza rekonstrukcije i obnove ove crkve, a radovi će se nastaviti prema mogućnostima, tj. prema osiguranim sredstvima.

»Do kraja generalne obnove imamo promijeniti svu stolariju i podove, izgleтовати zidove i okrečiti ovu svetinju. Ostaje urediti komplet vanjsku fasadu. Jedan dio tih radova planiramo početi sljedeće godine. Iako je pred nama još posla, s obzirom na tešku financijsku situaciju, moramo biti zadovoljni. Nadamo se da će financijskih sredstava ubuduće biti više i da ćemo nastaviti s radovima na proljeće, odnosno ljeto.«

Paroh Mićanović kaže da je crkva Svetog Vaznesenja Gospodnjeg pretrpjela velika oštećenja tijekom posljednjih ratnih sukoba.

»Hram je bio potpuno oskrnavljen i devastiran. Održavanje bogoslužjenja nije bilo prekinuto, sveštenici su dolazili i brinuli o svojim ljudima, kojih je ostalo vrlo malo. Osim hrama, tragediju je pretrpio i parohijski dom: u potpunosti je opljačkan i devastiran, sve je bilo odneseno što se moglo uzeti a inventar uništen i spaljen. Inicijativa za obnovu hrama započeta je odmah poslije rata, točnije 1997., zalaganjem mještana sela Budimci, a naročito predsjednika crkvenog odbora Beare. Sveti hram je djelomično osposobljen za bogoslužjenje, prema financijskim mogućnostima odrađeni su najneophodniji radovi na hramu i oko hrama.«

O ovome zaštićenom dobru u Budimcima paroh Mićanović

kaže kako je parohijski hram posvećen Vaznesenju Gospodnjem sazidan 1766. godine.

»Tronosan i osveštan od mitropolita **Pavla Nenadovića**. Crkva je izgrađena u stilu starobarokne kulture, jednobrodna je građevina s polukružnom oltarskom apsidom. Dvokatni toranj završava s baroknom oblikovanom lukovicom i na njemu se nalaze tri zvučno prelijepa zvona. Ikonostas je sačuvan, ali nije prvobitni. Rad nepoznatog slikara. Crkva je građena od cigle i pokrivena je biber crijepom. Predstavlja izuzetno vrijedan kulturno-historijski spomenik srpske crkvene kulture s kraja 18. stoljeća.«

Trend odlaska mladih

Po blagoslovu episkopa bačkog **Irineja** i administratora eparhije osječkogopoljske i baranjske, Siniša Mićanović je postavljen za administratora budimačke parohije od rujna 2017. godine, a paroh je u Dopsinu od 2013. godine (Općina Vladislavci).

»Ovu budimačku parohiju s još desetak okolnih sela administrativno opslužujem, a nastavio sam duhovni i materijalni rad koji je započeo prijašnji sveštenik. U selu se nalazi nekoliko desetaka domova pravoslavne vjere, koji čuvaju svoju vjeru i svoj identitet, trude se u vjeri i vole svoju crkvu, poštuju druge ljude, druge vjeroispovijesti. Prakticiraju svoju vjeru koliko god su u mogućnosti, posjećuju bogoslužjenja i podrška su svakom svešteniku koji služi ovdje. Sveta bogoslužjenja se održavaju po propisanom poretku, jer paroh odlazi i u druga mjesta koja su filijale parohije budimačke da bogosluži. Vjeronauka za djecu i starije je jedno vrijeme održavana u parohijskoj dvorani pri crkvenom domu, sveštenik **Nemanja Klajić** je to prvi pokrenuo i postavio dobre i zdrave temelje. Zbog nedovoljnog broja djece nemamo pravo da se vjeronauk održava u školi«, kaže paroh Mićanović i ističe kako odlazak mladih u inozemstvo, taj trend i problemi koje taj trend donosi, nije zaobišao niti Budimce niti samu Općinu, kao ni cijelu Slavoniju.

»Iako se općina sve više i više razvija u svim mogućim sektorima, zahvaljujući načelniku **Goranu Đaniću** i njegovim naporima da se mladi zadrže, ostanu ovdje i pokušaju zasnovati obitelj, ipak se odlučuju na odlazak. Hvala Bogu, ima mladih obitelji s djecom koji ne razmišljaju u tome smjeru i ne odlaze u tuđinu. Ali opet ne možemo ne vidjeti i ostati nijemi, jer nas je sve manje. Živimo u svijetu kad su moralne vrijednosti zapostavljene i kad su ljudi u nedoumici kako ostvariti svoj život i identitet. Nažalost, sve je više ostalo ljudi starije populacije. Svi oni koji su radno sposobni nalaze poslove koji im se nude, bez da mogu birati; mnogi se bave i poljoprivredom djelatnošću. Život ovdje nije lak, zasigurno. Važno je da usmjerimo svoju snagu na pozitivno djelo i da pronađemo sebe. Posebno je dobro što je selo povezano sa županijskom cestom i s gradovima Osijekom i Našicama, što itekako olakšava ovu situaciju. Radi se na uređenju infrastrukture, prošle godine je urađen kružni tok u centru sela kako bi promet bio bolji i sigurniji za mještane. Selo ima svoju ambulantu, nekoliko manjih trgovina te nekoliko poljoprivrednih zadruga, seoski društveni dom, poštu, dvije crkve – dovoljno za funkcioniranje jednog mjesta. U Budimcima se nalazi i župa Presvetog Trojstva. Suradnja postoji, odnosi su veoma korektni i prijateljski«, kaže paroh Mićanović.

Z. Sarić

Silvio Stilinović,
umjetnički direktor FAK-a Slavonski Brod

Nije dobro biti sam sebi dostatan

Nažalost, u Hrvatskoj se premalo zna o Hrvatima u Vojvodini * Mislim da bi Hrvati iz Srbije od matične domovine trebali više tražiti, pučkim žargonom rečeno, bivati pomalo i dosadni * Sudjelujte i na srpskim i na hrvatskim festivalima, zovite i nas i njih i vidjet ćete da će se odnosi početi mijenjati

Dopisnik HTV-a iz Slavonskog Broda **Silvio Stilinović** podjednako je poznat, ako ne i poznatiji, kao čovjek koji je sveprisutan u kulturnom amaterizmu svojega grada, osobito u kazališnoj grani. Surađivao je i s udrugama i ustanovama srodnih djelatnosti u Vojvodini, a vrlo su zanimljiva i njegova zapažanja o njihovom radu.

 Kultura i informiranje su obilježili Vaš dosadašnji život. Kako Vam to izgleda iz današnje perspektive?

Početak je negdje u srednjoj školi, no, kada je riječ o novinarstvu, ne nešto ozbiljno. Novinarstvom sam se ozbiljno počeo baviti tijekom studija u Zagrebu. Početkom ratnih događanja, 1991., vraćam se u Slavonski Brod i počinjem raditi na tadašnjem ratnom Hrvatskom Radio Brodu. Tri godine, od 1993. do 1996. radio sam i na Radio Županji, a krajem 1996. odlazim na HRT. Tu sam, eto, i danas. S glumom je ipak malo drugačije. Bio sam odličan recitator, kažu mnoge nagrade koje sam dobivao u osnovnoj školi. Prvu kazališnu ulogu odigrao sam s 14 godina, pa je sve to tako i krenulo. I traje i danas. Posljednjih devet godina i režiram. No, bavim se još i mnogim drugim stvarima. Posebno sam ponosan na svoju 2cv ekipu. Riječ je o ljubiteljima nekada popularnih *spačeka*. S njima putujem po svijetu. Napravili smo sedam dugometražnih putopisa sa svih strana svijeta, gdje god smo putovali. Često i danas prikazujemo te filmove i održavamo susrete i predavanja o našim putovanjima. Pišem inače i kratke priče, te haiku. A evo, prije nekoliko dana u cijenjenom časopisu

za znanstvenu fantastiku objavljena mi je pripovijetka *Dvojica*. Prvi puta u životu objavio sam tako jednu dugu priču, od nekih osam kartica. Priča je odabrana među desetke pristiglih. Tko zna, možda i nastavim s pisanjem u tom žanru.

 Voditelj ste i suosnivač dopisništva HTV-a iz Slavonskog Broda, ali ste osim toga poznati i kao svestrani djelatnik u kulturnom amaterizmu sredine u kojoj živite. Koje su dobre, a koje loše strane ovoga spoja u jednoj osobi?

Nažalost, nekim odlukama bivše uprave HRT-a, slavonskobrodsko, kao i ostala dopisništva su ukinuta. Tako danas dopisničke mreže kao takve, više nema. No, postoje tzv. VJ-i, a to sam sada i ja. VJ-i su video novinari, koji sve rade sami. Od snimanja do montaže. Kada amaterski radite u nekim vidovima kulture, noga izričaja, a posebno kazalištu, to vam počinje ulaziti u krv i oduzimati vrijeme za neko drugo razmišljanje. Tako umjetnost polako preuzima poslovno. No, ja jako volim posao koji radim, tako da mi nakon napornoga dana od 12 ili više sati nije problem odraditi i dva ili tri sata probe u kazalištu. U sebi uspijevam pomiriti profesionalne obveze i kulturni amaterizam.

 Voditelj ste Satiričkog kazališta mladih. Koliko ste uspješni kao ekipa i koja su vam najveća postignuća?

Mjesto umjetničkog voditelja SKM-a preuzeo sam prije devet godina, znači godinu nakon osnivanja kazališta. Prvo me osnivač kazališta **Igor Aračić** pozvao da malo pomognem, jer sam prije toga vodio Gradsko kazalište, koje se, na žalost, ugasilo.

Pristao sam glumiti. No, već na prvom zadatku dogodio se preokret i nitko nije htio preuzeti odgovornost režije predstave. I što ću? Izrežiram prvu predstavu *Recimo da nije lako*. To krene i traje sve do danas. Mnoge predstave. Puno nagrada u Hrvatskoj i inozemstvu. No, više od svega se ponosim drugim podatkom. Otkako sam preuzeo to mjesto, uputio sam sedam mladih ljudi na profesionalni put glume, odnosno studiranje na kazališnim akademijama diljem Hrvatske. Neki su već završili. Među ostalima, tu je i moj sin **Luka**, koji je, eto, najviše obiteljsko postignuće. U obitelji moje mame, **Adlesberger**, svi su se bavili glumom i kazalištem; jedan naš praujak, **Josip Plemenčić**, bio je prvi komičar Balkana, odnosno glumio je samo u komedijama. Čak mu je veliki **Matoš** napisao nekrolog na Mirogoju. Ali vratimo se brodskom kazalištu. Možda nije dobro hvaliti se sam, ali nema razloga tajiti. Ove godine s predstavom *Maturanti*, nastalom po romanu **Ivice Ivanca**, a u dramaturgiji vrsnog redatelja i dramaturga **Borisa Kovačevića**, te mojoj režiji, na 57. Festivalu amaterskih kazališta Hrvatske, osvojili smo nagradu za najbolju režiju, **Vanja Čiča** za najbolju žensku ulogu i **Anamarija Jazvić** nominaciju za najbolju sporednu žensku. Tako smo postali ukupno najbolja predstava Festivala. Nedavno na *Repasag* festivalu u Ubu, u Srbiji, a riječ je o festivalu na kojem igraju predstave pobjednice iz Slovenije, Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Makedonije, nagrađeni smo za najbolju režiju i najbolju kolektivnu igru. Ako kažem da je stručnim sudom predsjedao **Željko Hubač**, direktor Drame Narodnog pozorišta, a članovi su bili **Zoran Ćosić**, glumac i poznati srpski redatelj **Miodrag Milinković**, onda su nam ove nagrade jako prirasle srcu. Ekipa je sjajna. Volio bih kada bismo imali i jaču suradnju, pa da i Hrvati u Vojvodini vide ovu predstavu, jer je u pitanju jedan posve neobičan kazališni zahvat.

Pokretač ste i umjetnički ravnatelj Festivala amaterskog kazališta u Slavonskom Brodu. Kako je nastala ova manifestacija?

FAK je nastao iz neke ljutnje. Na nekim državnim festivalima ste kao početnik teško ostvarivali rezultate. Neću reći da su to bili lobiji, ali su bile uhodane ekipe koje su bile pretplaćene na nagrade. Nama se to nije svidjelo i željeli smo Festival u kojem će se gledati predstava i umjetnost igranja, a ne grad ili kazalište koje je stvorilo tu predstavu. A onda nam je pala na pamet ideja da otvorimo neobične pozornice, poput *Dubrovačkih ljetnih igara*. Od prvog Festivala amaterskih kazališta sve se izvedbe igraju na otvorenom, u dvorištu Kazališne i koncertne dvorane *Ivane Brlić Mažuranić* u Slavonskom Brodu, uglavnom posljednjeg tjedna pred početak školske godine. Moram reći da su jednom gostovali i glumci iz HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora i dobili posebno priznanje za adaptaciju i izvedbu. Ove godine na okrugloj, desetoj obljetnici, gostovala su kazališta pobjednici dosadašnjih festivala. Nadam se da će ovaj razgovor pročitati i odgovorni iz glumačkih družina iz Vojvodine i javiti nam se.

Poslije deset godina FAK-a nameće se pitanje: koliko ste napredovali u odnosu na početak?

Osobno, mislim da mi zapravo svakom godinom mijenjamo smjerove. Nije mi bitno, kao umjetničkom ravnatelju FAK-a, imati uvijek vrhunske predstave. Najbitnije mi je da našoj publici predstavimo što sve mogu i znaju glumci amateri, odnosno svi koji se bave kazalištem, pa bile to i pučke igrarije. Tako da su naš najveći napredak – stolice! Naime, na prvom FAK-u imali smo

150 stolica i tražila se stolica više. Na ovogodišnjem smo imali 450 i tražila se stolica više. Mislim da to dosta govori o kvaliteti koju držimo i održavamo. Festival je proglašen i jednim od ključnih kulturnih događanja Grada Slavenskoga Broda, pa ga u cijelosti financira Gradska uprava.

U kojim je još amaterskim aktivnostima zamjetno Vaše prisustvo?

Više od 20 godina bio sam tajnik Brodskog harmonikaškog orkestra u vrijeme osnivača, dirigenta i umjetničkog voditelja **Bele pl. Panthya**, velikog glazbenog imena Hrvatske, posebno harmonikaških orkestara. Osobito mi je drago da je orkestar opstao nakon smrti našeg popularnog Becija. I danas, pod ravnanjem prof. **Sanje Nuhanović**, iznikle u ovom orkestru, haramo pozornicama Europe. Kako sam autor i koautor nekoliko dokumentaraca, eto me već dvije godine zovu za predsjednika stručnog suda *Festivala Novih*, festivala koji okuplja autore dokumentarnih filmova iz zemalja nastalih poslije 1990. godine.

Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina u SRJ, kasnije u SCG, danas u Srbiji, u primjeni je od 2002. godine. Od tada je obnovljen rad mnogih udruga kulture s hrvatskom odrednicom u nazivu, a osnivanje su i nove, prvo u Vojvodini, a kasnije i u Beogradu, danas i u Nišu. U kojoj mjeri su hrvatski mediji informirali javnost o tim zbivanjima?

Nažalost, u jedva zamjetnoj. I to mi je neizmerno žao, jer obožavam Vojvodinu i taj neki njen panonizam. Široki i lagani. I žao mi je što malo znamo o Hrvatima u Vojvodini, osim onih osnova. Primjerice, o životu Hrvata u BiH zna se puno više. Postoje i posebne emisije na programu moje matične kuće. Za dosta njih i sam radim. Možda sugestija i vama u Vojvodini da putem Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske probate izboriti dvadesetak minuta tjedno na nekom od programa Javnog servisa. I sam znam tek natruhe družeći se uglavnom s Vama ili kroz susrete s **Tomislavom Žigmanovim**. Osobno mi je uvijek drago sjesti s tim vrhunskim intelektualcem i razgovarati o svemu, a posebice o Hrvatima u Vojvodini. Evo, ne znam kakvo je sada stanje, svojevremeno se govorilo o Hrvatskoj drami u Subotičkom kazalištu?

I danas je zamjetan nejednak odnos hrvatskih političara prema Hrvatima u BiH i Hrvatima u Srbiji. Po Vašim rezonima, zbog čega?

Ovo pitanje sam dotaknuo i u prethodnom odgovoru. Mislim da je do Vas, bez ljutnje. U vašem habitusu nemate običaj kucati stalno na vrata, pozivati, tražiti. S druge strane, nakon svih ratnih strahota i poratnih maltretiranja u Srbiji, mislim na državljane hrvatske nacionalnosti, a možda se i varam, situacija se smirila i živi se relativno dobro i mirno. Bez nekih većih javnih nacionalnih strasti. Znam da to sve i dalje tinja. Ali ruku na srce, Hrvati u BiH su u posebno nezavidnoj situaciji. BiH povijesno počiva na hrvatskom narodu. Govorim o bosanskim banovima i kraljevima. Na primjer, utvrda **Mrvoja Vukčića Hrvatinića** ponad Jajca, ne zove se više tako. Izbačen je Hrvatinić. Veliki je broj i otvorenih prijetnji, pa i ubojstava, nipodaštavanja drugoga. Hrvati se tamo žestoko bore za svoj opstanak. A i to je najduža granica Hrvatske s nekim susjedom. Osobno, mislim da bi Hrvati iz Srbije od matične domovine trebali više tražiti, pučkim žargonom rečeno, bivati pomalo i dosadni.

Kako u sklopu svojega posla, tako i u sklopu amaterskih djelatnosti, surađivali ste i s pojedinim udrugama kultur-

nog amaterizma hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji. Kako je ta suradnja počela?

Sve je počelo dolaskom kazališne ekipe iz Sombora. Potom smo i mi sudjelovali na festivalu u Somboru. Na Vaš poziv, boravio sam jednom u Sonti, na premijeri predstave dramske sekcije KPZH-a *Šokadija*, a potom, nadam se uspješno, održao i seminar u tom mjestu, s temom »Umijeće glume i građenja uloge«. Na žalost, nakon toga sve je stalo. Bilo je nekih dogovora, razgovora, prijedloga, no za sada je to ipak ostalo samo na priči. Ja i danas i sad i ovdje kažem: kazalište kojim ja rukovodim kao umjetnički ravnatelj, poznato je kao kazalište putnik. Zovite nas, rado dolazimo. Igramo, pričamo, pomažemo. Jasna ponuda je na stolu. Jer, nije li, blago rečeno, neobično da smo igrali u Srbiji na Ubu, Petrovcu na Mlavi, a nismo u jednoj Sonti, Somboru, Novom Sadu, Subotici?

Kakva su Vaša zapažanja o radu institucija kulture s kojima ste surađivali?

Ponavljam, mislim da nije dobro biti sam sebi dostatan. Malo je tih odlazaka u Hrvatsku. Imate dobrih društava, folklornih, kazališnih. Ali mi to ne znamo, jer ne razmjenjujemo informacije, ne surađujemo. Ne pozivamo se. Ne pozivate nas na premijere, folklorne večeri, književna druženja. Dozvolite da Vam prika-

žem, recimo, primjer češke nacionalne manjine u Hrvatskoj. Redovito imaju vrhunske kazališne predstave. Ali ne prežu od toga da pozovu suradnike iz matice domovine ili odu tamo. U manja mjesta. I uče na licu mjesta. Evo, kako je poznato, Vi i ja smo jako brzo dogovorili suradnju. I tu nije bio problem u novcima. Odlučila je želja.

Što je potrebno da bi institucije kulture ili udruge iz Srbije u budućnosti bili prisutniji u kulturnom prostoru Hrvatske i kakva bi trebala biti uloga medija u tom procesu?

Mislim da sam na prvi dio pitanja dao dovoljno jasan odgovor. I s medijima je isto tako. Ne možemo mi znati ništa ako nam netko to ne kaže. Ako nam ne kažete: imamo to i to, možete li doći? Ako ne kažete: dobili smo ovo i ovo, ovdje ima neka obitelj koja je super ili kojoj treba pomoć. Vjerujte nama, barem meni, nika-da nije problem doći, zabilježiti, pomoći. Jer svi smo mi prolazili kroz puno situacija koje vi sada doživljavate. I osnova je: ne zavarajte se u sebe i svoje sredine. Sudjelujte svugdje. Na srpskim festivalima, na hrvatskim festivalima. Javljajte se nama i njima. Zovite nas i njih. I vidjet ćete da će se odnosi početi mijenjati. Još jednom, za kraj ću ponoviti: u meni sigurno imate prijatelja i suradnika, samo zovite!

Ivan Andrašić

VIS Tekije iz Petrovaradina preko Pakraca do Zagreba

Tristogodišnje Biskupijsko svetište Gospe Tekijske u Petrovaradinu dobro je poznato odredište hodočasnika iz Srbije i zemalja regije. Zasluge da njegovo ime bude još poznatije imaju i članovi muškog vokalnoinstrumentalnog sastava *Tekije*, koji od 2008. godine pod nazivom *Tekije* njeguju i promiču liturgijsku, ali i suvremenu duhovnu glazbu. Njihov posljednji nastup u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Pakracu u Hrvatskoj (9. prosinca), na jubilarnom – 20. Festivalu *Hodošaće u došašće*, gdje su među devetero izvođača bili jedini glazbeni sastav izvan Hrvatske, potvrdio je reputaciju koju uživaju, ali im donio i novu satisfakciju za daljnji rad.

Nakon prvoga gostovanja 2006., a zatim 2009. i 2014. godine, bio je ovo njihov četvrti nastup pred oltarom pakračke župe i auditorijem kojega su dirnuli svojom izvedbom gospel-skladbi *Nitko sad ne zna moju muku i Braćo moja, radujmo se*.

Međutim, krajnje odredište petrovaradinskih glazbenika nije završilo u Pakracu, već u Zagrebu. Tijekom njihova nastupa na festivalu *Hodošaće u došašće* zamijetio ih je glazbeni urednik na Hrvatskom katoličkom radiju u Zagrebu **Slavko Nedić**, pozvavši ih da nastupe u *Tunelu Grič* kao jednoj od pozornica kuturno-turističke manifestacije *Advent u Zagrebu*.

Nakon što su u nedjelju 10. 12. prije podne otpjevali svetu misu u crkvi u Pakracu, poslije ručka su se zaputili u Zagreb gdje su u večernjim satima održali jednoipolsatni nastup. Nepreglednoj rijeci Zagrepčana i turista priredili su doživljaj ne samo du-

hovnim, nego i svjetovnim repertoarom skladbi iz zavičaja iz kojega dolaze. Ispred pozornice na kojoj su pjevali i svirali svojim su nastupom uspjeli zadržati pažnju tolikog broja prolaznika da su organizatori manifestacije u jednom trenutku bili primorani zatvoriti vrata tunela, jer u njemu više nije bilo mjesta za prijem novih posjetitelja.

Sudeći prema najnovijim uspjesima koje su doživjeli u Hrvatskoj, u planu im je studijsko snimanje najuspješnijih skladbi duhovnoga žanra koje imaju na svom repertoaru.

Melher Kralj

Suzana Peša Vučković, predsjednica riječkog Komornog zbora *Val* iz Rijeke

Muzika ne poznaje granice

Na nedavno održanom predbožićnom koncertu u Beogradu, koje je organizirao Hrvatski kulturni centar *Beograd*, prvi puta u Srbiji gledateljstvu se predstavio mješoviti riječki Komorni zbor *Val*. Svojim raznovrsnim repertoarom, koje su činile domaće i strane umjetničke skladbe svih stilskih razdoblja, duhovnog i svjetovnog karaktera, ali i popularnih pop skladbi, gosti iz Hrvatske ostavili su upečatljive dojmove kod brojne publike te večeri. Kao predstavnik Primorsko-goranske županije, zbor iz Rijeke 2014. godine sudjelovao je na 47. Državnom susretu hrvatskih pjevačkih zborova u Novigradu i tada osvaja nagradu stručnog povjerenstva za iznimno oblikovan zbarski zvuk. Osim ove nagrade, zbor je dobitnik i srebrne plakete na Međunarodnom natjecanju zborova *Aurora cantat* u Karlovcu, potom u Bratislavi, Šibeniku i na Međunarodnom festivala zborova u Herceg Novom. U prosincu 2016. godine na međunarodnom natjecanju zborova *Chorus Inside Internacional* u Rimu zbor osvaja zlatnu plaketu, a na *Adventu u Zagrebu* 2016. godine osvaja posebnu nagradu za visokoizvedbene domete zbarske glazbe.

Riječki komorni zbor je relativno mlad, postojite tek nešto više od pet godina. Kako ste za relativno kratko vrijeme uspjeli osvojiti toliko prestižnih nagrada?

U našem zboru su zastupljeni vrlo iskusni pjevači koji su u nekom ranijem razdoblju pjevali u drugim zborovima. Zbor broji dvadesetak članova dobi između 30 i 65 godina. Trudimo se svi skupa. Redovito vježbamo i nastojimo angažirati mlade skladatelje i aranžere koji nam pomažu da populariziramo zbarsko pjevanje, posebno kod mladih ljudi. Također i naš repertoar je vrlo raznovrstan. Vrlo je važno da njegujemo vlastitu kulturnu baštinu. Pjevamo klasične zbarske skladbe, potom skladbe na našem istarskom čakavskom narječju, ali i popularne pop skladbe, kako bismo ljudima na neki način približili zbarsko pjevanje. Želimo pokazati ljudima da se sve to može kvalitetno napraviti i izvesti ako se prevashodno voli ono što se radi. A nas sve u zboru povezuje ljubav prema skladbi.

Cijeni li se danas u Hrvatskoj dovoljno zbarsko pjevanje?

Nedavno sam sudjelovala na znanstveno-stručnom skupu u Hrvatskoj, gdje je glavna tema bila upravo zbarsko pjevanje. U Hrvatskoj ima nešto mlađih zborova, ali je problem taj što je sve manji broj mlađih pjevača. Danas u zborovima pjevaju ili vrlo mladi ljudi ili pak ljudi koji su u mirovini, a srednjih generacija ima jako malo. Mi smo jedan od rijetkih zborova srednje generacije i svi smo radno aktivni. Iako je ponekad teško odvojiti slobodno vrijeme zbog posla, mi se trudimo i evo uspijevamo. Teška su vremena, financije su čini se općenito problem kod svih, kako kod nas tako i u okolnim državama. Zbog posla često zanemarujemo stvari koje volimo, posebice kulturu.

Prvi puta gostujete u Beogradu. Kako je došlo do suradnje s Hrvatskim kulturnim centrom *Beograd* i kakve ćete dojmove ponijeti iz Srbije?

Većina nas je očekivala da se nešto organizira u Beogradu kako bismo tu gostovali. Neki od naših poznanika su često dolazili ovdje i uvijek su nam prenosili krasne dojmove. Zato smo bili vrlo ugodno iznenađeni kada smo dobili poziv od hrvatske udruge iz Beograda da ovdje gostujemo. Rado smo se odazvali i bili smo jako sretni zbog dolaska. Zadovoljni smo što se suradnja s hrvatskom udrugom iz Beograda uspjela realizirati, a isto tako se nadamo da ćemo nastaviti suradnju, ne samo s ovom nego i s drugim udrugama u Srbiji.

Koji je bio glavni cilj vašeg gostovanja u Beogradu?

Muzika je nešto što ne poznaje granice. Cilj našeg cjelovečernjeg koncerta je bio da se predstavimo hrvatskoj manjini u Beogradu i općenito ljudima u Srbiji. Željeli smo ovim koncertom povezati kulture naših naroda, ali isto tako pokazati da postoji više toga što nas spaja nego što nas razdvaja. I zaista mislim da je ovo jedan od najboljih načina da se pokaže da smo mi zapravo vrlo slični i da ne trebamo praviti razlike između sebe.

S. D.

Dom prošlosti i budućnosti

Dom kulture u Tavankutu nekada je bio centar društvenih događanja u tom mjestu, ali je nakon šest i pol desetljeća uporabe objekta inspekcija izdala zabranu korištenja ovog prostora radi sigurnosti posjetitelja. Naime, prijetila je opasnost od obrušavanja stropa. Prije tridesetak godina u Dom je još ulagano i tad je obnovljen; u međuvremenu nije bilo znatnijih ulaganja i vrijeme je učinilo svoje: svakom dijelu Doma trebao je popravak.

Radovi na obnovi zgrade do sad su dijelom urađeni, no nitko ni ne nazire nastavak rekonstrukcije, niti kada će objekt opet moći primiti publiku. Ove godine, primjerice, nije bilo radova na zgradi. Svi se u selu, ipak, nadaju dovršetku sporog i neizvjesnog procesa rekonstrukcije. Što je urađeno i koji radovi slijede? Do sad su uređene podrumске prostorije ispod bine, ožbukana je velika dvorana, zamijenjeni su prozori, pod je izbetoniran, krov popravljen... Međutim, tu još nije kraj listi neophodnih radova kako bi se objekt mogao koristiti. Potrebne su nove instalacije, električne i vodovodne, kao i odgovarajući sustav grijanja zgrade.

Fotografija iz arhive *Hrvatske riječi* prikazuje vrijeme (2004. godina) i priredbu dok se Dom još koristio.

U Povijesnom arhivu (fond s oznakom F:275.67.7) sačuvan je isječak iz novina (nažalost nije naznačeno kojih, vjerojatno *Hrvatska riječ*) s izvješćem o otvorenju ovog Zadružnog doma 2. svibnja. Na isječku, međutim, nije navedena niti godina, vjerojatno je 1949. Zabilježeno je kako je ovo drugi zadružni dom u okolici Subotice predan svojoj namjeni. »Tamo gdje su se još prije kratkog vremena trudbenici Tavankuta okupljali na radne akcije, u sunčano jutro pristizalo je i mlađo i staro sa svih strana Tavankuta...« – citat je iz ovog teksta.

Stanovi, stanovi!

Vjerujem da koncem godine većina ljudi donosi razna obećanja tipa: od nove godine neću pušiti, od nove godine počet ću radikalnu dijetu, od nove godine više ću se baviti sportom radi svog zdravlja itd. Predsjednik, a potom i premijerka također su najavili velika obećanja za nastupajuću 2018. godinu. Tijekom posljednjih dvadesetak godina prilično sam oguglao od raznih obećanja političara raznovrsnog kalibra, počevši od predsjednika republike do gradonačelnika mog rodnog grada. Moram priznati kako mi je jedno obećanje ipak prilično privuklo pažnju, iz čisto profesionalnih razloga, jer je svojevremeno moja graditeljska karijera u nekadašnjoj velikoj građevinskoj tvrtki počela gradnjom stanova, prije na lokaciji Jasibara, a potom na močvarnom terenu nazvanom Proživka. Naravno, vjerujem da svi cijenjeni čitatelji pogađaju da mi je pažnju izazvalo obećanje da od iduće godine počinje velika stambena izgradnja uz pomoć države za pripadnike vojske, policije i sigurnosne agencije. Kasnije izjave su proširene i za radnike u kazneno-popravnim institucijama, štoviše spominjani su i mladi znanstvenici, čak i mladi bračni parovi. Po riječima predsjednika ovi stanovi bit će jeftini, ali neće se dijeliti kao što je to rađeno u doba socrealizma, nego će se moći kupiti na dugogodišnji kredit uz povoljne kamate. U jednoj TV emisiji prvi čovjek Republike na brzinu je i izveo jednu računicu po čemu će mjesečna rata biti samo 126 eura, što je daleko jeftinije nego cijena iznajmljivanja podstanarskog stana.

Dome, slatki dome

Prije desetak godina bio sam sudionik na nekoliko sastanaka s predstavnicima vojske, čija je tema bila prodaja vojne imovine, to jest tri vojarne i Doma JNA. Interesantno je da visoki časnici nisu tražili novac, nego su nam predlagali da spomenute objekte zamijenimo za općinske stanove. Naravno, transakcija nije mogla biti realizirana, jer su do tog vremena bili »uspješno« prodani skoro svi općinski stanovi, ostalo ih je dvadesetak. Sudeći po ovome, stambeni problemi pripadnika oružane sile nisu riješeni do današnjeg dana. Svojevremeno jedan od »mamac« da mladi ljudi izaberu vojnički poziv bio je upravo mogućnost dobijanja stana, a završetkom karijere i mogućnost da svoje beneficirane umirovljeničke dane provedu u gradu u kojem žele. Ovo je važno i za pripadnike unutarnjih djela. Među prvim stambenim zgradama podignutim na Radijalnom putu

(Aleja maršala Tita) upravo su bili »vojni i policijski stanovi«, kako smo ih tada zvali. Za vojne stanove postojali su i posebni propisi, koji su osiguravali kvalitetnije stanovanje, npr. dvosobnim stanom se smatrao stan s dvije spavaće sobe, a treća najveća soba smatrana je dnevnim boravkom itd. Kasnije su čelnici bivše JNA tražili za svoje pripadnike stanove u najužem centru grada. Konkretno, u Subotici oko današnjeg trga ispred Otvorenog sveučilišta, nekadašnjeg Radničkog univerziteta. Možemo reći: u to doba vojnici, policajci i radnici uvijek zajedno. Mogli bismo danas upitati jednog mladog profesionalnog pripadnika naše armije: »Što ti je donio Djed Mraz za Novu godinu?« a on bi nam radosno odgovorio: »Obećanje da ću moći kupiti jeftini stan!«

Jeftini stan

Kada su me upitali »kako mogu jeftinije izgraditi kuću?« često sam odgovorio: »Kuća treba koštati onoliko koliko košta, a ako želiš jeftinije, onda će koštati skuplje!«. Najjeftiniji »stan« je, primjera radi, šator. Ali, čak i u ovom slučaju postoje različite cijene. No, da krenemo malčice ozbiljnije u analizu izjave naših čelnika. Konačna cijena stana, pored koštanja samih građevinskih radova, sadrži u sebi: koštanje samog placa za gradnju, potrebnu infrastrukturu (voda, struja, kanalizacija, pristupni putevi itd.). Siguran sam da se spomenuti stanovi neće graditi u centru glavnog grada, jer cijena »lokacije« je izuzetno visoka. Ali da okrenemo drugu stranu medalje. Planira se izgradnja stanova za nešto više od trideset pet tisuća pripadnika spomenutih državnih službi, što znači najmanje i toliko stanova od uvjetno 60 četvornih metara, po prosječnoj cijeni od 500 eura. Vjerovali ili ne, to će koštati 1,08 bilijuna eura! Jasno je da ova država taj novac neće imati ni za trideset godina. Drugo pitanje je tko će graditi te stanove? Evidentno je manjak građevinskih radnika. Uvest ćemo ih iz Afrike ili Kine? Zašto bi neki poduzimalac gradio umjesto skupih, jeftine stanove? Isto je tako jasno da će odabrani možda moći kupiti »jeftini stan« na »jeftinoj lokaciji«, recimo u krugu neke postojeće vojarne! Kao što je jasno da sve ovo spada u red »novogodišnjih snova i obećanja«.

Ideja o bioplin postrojenju

Mještani Verušića proslavili su protekloga tjedna (12. prosinca) Dan Mjesne zajednice. Da je razloga za slavlje toga dana bilo svjedoči činjanica da je u proteklih godinu dana u ovoj mjesnoj zajednici asfaltirana ulica u zaseoku Šištak, te izrađena studija novoosnovane zemljoradničke zadruga Verušić o proizvodnji električne i toplotne energije na bioplin postrojenje.

Jedan od osnivača zadruga **Miroslav Kiš** kaže kako će ovim projektom poljoprivrednicima biti omogućeni dodatni prihodi, ali i mogućnost odgovornijeg, odnosno ekološkijeg odnosa prema zemljištu. On navodi da će se iz tekućeg i stajskog gnojiva proizvoditi bioplin, iz kojega će se dobivati električna i toplotna energija.

Studija izvodljivosti na projekt je urađena, a sljedeći korak je osigurati sredstva i dodatno zemljište za njezinu realizaciju. »Zemljište koje nas 23 člana zadruga ima je nedovoljno za proizvodnju ovakvog tipa, naročito kad je sušna godina kao što je bila ova. Međutim, država ovakvim udruženjima s investicijom kao što smo mi nudi 30 godina obradivog državnog zemlji-

šta, a mi se pitamo zašto nas nitko ne prepoznaje kad nam zakon to omogućuje«, kaže Kiš i dodaje da su u pitanju mali i srednji poljoprivredni proizvođači koji se žele adekvatno odnositi prema životnoj sredini i pronaći način za dodatnu zaradu jer je proizvodnja mesa i mlijeka nerentabilna i neizvjesna za budućnost.

»Na ovaj način bi našim mladima omogućili nešto novo jer vidimo da se konstantno javlja neizvjesnost u poljoprivrednoj proizvodnji. Želimo oponašati primjere iz drugih, razvijenijih zemalja i provesti ih ovdje u skladu s našim zakonima. Možemo stvoriti investiciju preko koje će Verušić biti proizvođač električne i toplotne energije«, kaže Kiš i dodaje da, iako djeluje kao nemoguća misija, oni vjeruju u taj projekt baš kao što su vjerovali i u izgradnju doma mjesne zajednice prije desetak godina.

MZ Verušić osnovana je prije 22 godine na inicijativu mještana, a od tada je u ovome mjestu izgrađen novi dom mjesne zajednice, kapelica, zamijenjena je trafo stanica, proširena ulična rasvjeta i asfaltirano nekoliko ulica.

N. Sudarević

Nerad oslobađa

Drugo lice Subotice

Priča mi prijatelj, sve iz prve ruke, da se oko drvocida koji se prije tri tjedna dogodio na Paliću sve radi da se ništa ne radi. Kaže on da je najveća prepreka za pokretanje istrage zbog teške krađe postojeća procjena stručnjaka *Vojvodinašuma*, koji su izračunali da između 200 do 250 metara posječenog drvoreda to-pola stoji 64.000 dinara (!), a da se novoj procjeni zbog smiješno niskog iznosa najviše opire upravo subotička sekcija *Vojvodinašuma*!

U aktivan nerad glede ovog barbarskog čina od početka su uključene i sve druge relevantne strukture, na čelu s gradskim rukovodstvom. Po riječima prijatelja, nitko se u Gradskoj kući ovim pitanjem ozbiljno ne bavi: gradonačelnik **Bogdan Laban** ni riječju se (javno) nije oglasio istim povodom, Gradsko pravobraniteljstvo nije podnijelo odštetni zahtjev, »ne zna se« tko treba pokrenuti postupak, Javno poduzeće *Palić-Ludoš* koje je upravljač zaštićenih područja u koje spada i pokojni drvored ni prstom da makne zbog nanijete velike štete... a sve što je do sada urađeno, uradili su isključivo »na svoju ruku« (još uvijek) član Gradskog vijeća zadužen za poljoprivredu **Simon Osztrogonác** i rukovodilac Odsjeka za poljoprivredu i poljoprivredno zemljište **Grgur Stipić**, i to isključivo zarad odgovornosti prema poslu koji obavljaju i poštovanju zakona.

Posljedice zataškavanja slučaja očite su i bez poznavanja detalja o tome što sve Grad ne radi na zaštiti dobara čiji je titular: policiji su zbog male procijenjene vrijednosti ruke u lisicama da bi, kako je u prvim reakcijama navođeno, pokrenula istragu zbog teške krađe. Umjesto toga, najteža kazna nalogodavcima ovog eko zločina (ako je uopće i bude) mogla bi biti plaćanje iznosa procijenjene štete i mandatna prekršajna kazna koja se, u ovisnosti je li riječ o fizičkoj ili pravnoj osobi, kreće u rasponu od pet do dvadeset tisuća dinara!

Još se jadrnije lokalna samouprava ponijela u slučaju požara na imanju Simona Osztrogonca. Ništa se, čak niti najljudskije zanimanje za zdravlje svog visokorangiranog službenika, nije javno čulo iz Labanovog kabineta o slučaju koji po mnogim svojim elementima upućuje na mafijaški rukopis. Savez vojvođanskih Mađara, na čelu s predsjednikom **Istvánom Pásztorom**, ni riječju se nije oglasio povodom paljevine imovine svog člana u Bačkim Vinogradima, gdje susjedi i prijatelji pomažu Osztrogoncu da koliko-toliko sanira štetu.

Ako ovom dijelu priče dodamo i to da orwelovski nezainteresirana javnost također nije upoznata s novim detaljima oko požara (je li podmetnut ili ne, a ako jest, ima li tragova koji upućuju na počinitelje i nalogodavce), onda se kao jedan od zaključaka svakako nameće misao da se »poznata lica« počinitelja od iste te javnosti skrivaju u nadležnim institucijama različitog ranga. A kada se ostvari takva vrsta familijarnosti, frajeri odmah skuže – i raščiste stvar. Iza kojih prvo leti iverje, a zatim varniči do pepela.

Z. R.

Dragocjeni priručnik za obuku tambure

Na temelju 200. godišnje tradicije tambure u Vojvodini, te na temelju 55-ogodišnjeg sviračkog i 35-ogodišnjeg iskustva u pedagoškom radu **Stipana Jaramazovića** i 15-ogodišnjeg iskustva profesorice tambure u subotičkoj Muzičkoj školi **Sonje Berta** nastala je knjiga *Škola tambure Vojvođanskog sistema E - prim*, koja je predstavljena u utorak, 12. prosinca, u čitaonici Gradske knjižnice Subotice.

U pitanju je svojevrsni priručnik namijenjen prije svega profesorima tambure i onima koji žele naučiti djecu svirati ovaj instrument. Pokazuje im najlakši put kako objasniti sve, podučiti na kvalitetan način i odgovarajućim redoslijedom.

Kako ističe jedan od autora, Stipan Jaramazović, velika je nestašica literature ovog tipa, a posljednje slično izdanje bilo je prije 30 godina.

»Od tog doba se u sviranju tambure puno toga usavršilo, moderniziralo i išlo u korak s vremenom. Tambura je kao redovan predmet uveden u 15 muzičkih škola u Vojvodini, a mi nismo imali literaturu kojom bismo sve to pratili. Sonja i ja smo u ovu knjigu utkali naše dugogodišnje iskustvo i riješili smo da je izdamo. U recenzijama piše da je ona dobrodošla svima koji se bave obukom tambure i, osim školama u Srbiji, može poslužiti i školama u Hrvatskoj.«

Jaramazović dodaje da je u planu izdavanje i knjige za basprim, potom za kontru, bas, E basprim, čelo i na taj način će biti obuhvaćeni svi instrumenti u tamburaškom orkestru i postojat će je-

dinstvena škola urađena po suvremenim principima koji se danas primjenjuju u obuci svih navedenih instrumenata.

Autorica knjige Sonja Berta, govoreći o sadržaju knjige, pojasnila je da ona sadrži sve što je potrebno za postati dobrim sviračem tambure:

»Od upoznavanja instrumenta, preko tonova gdje se oni nalaze, kako se pišu u notnom sistemu. Od svih ritmičkih figura, počevši od najjednostavnijih do najkompleksnijih, kako se treba svirati desnom rukom jer je jako važno da ona radi pravilno da bi se moglo postići virtuosno sviranje. Tu su i elementi koji su muzički potrebni, od obrade dinamike, obrade različitih načina sviranja, što je portato, što je legato, što je stakato sviranje, što je glisando; svi ti muzički pojmovi su veoma važni. Tu su i dječje pjesmice koje su pretočene u jednostavnije skladbe klasične literature da bi to kasnije postalo još teže i složenije. Također nismo zaboravili ono što je karakteristično za tamburu, a to je narodna muzika i kompozicije koje su pisane isključivo za ovaj instrument.«

Na promociji je nastupio Subotički tamburaški kvartet čiji su članovi svojim sviračkim umijećem dočarali samo djelić onoga što se može izvesti s ovim tradicionalnim vojvođanskim instrumentom.

Knjiga *Škola tambure Vojvođanskog sistema E - prim* može se naručiti putem Facebook stranice *Škola tambure Jaramazović Berta*. Cijena joj je 500 dinara plus troškovi poštarine.

I. P. S.

»Nijedna odluka koju je Vlada Srbije donijela, nije donijeta a da nacionalne manjine u njenom kreiranju nisu sudjelovale i nisu rekle svoje mišljenje o tome«, rekla je Suzana Paunović iz Kancelarije za ljudska i manjinska prava

Povodom Međunarodnog dana ljudskih prava

Složni mozaik Srbije

Povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, koji se obilježava 10. prosinca, Kancelarija za ljudska i manjinska prava Vlade Srbije organizirala je drugi po redu sajam pod nazivom *Složni mozaik Srbije*. Sajam je održan na Beogradskom sajmu, a tom prigodom predstavila su se nacionalna vijeća nacionalnih manjina, među njima i Hrvatsko nacionalno vijeće.

Dijalog, razumijevanje i tolerancija

Direktorica Kancelarije za ljudska i manjinska prava **Suzana Paunović**, otvarajući manifestaciju, rekla je da *Složni mozaik Srbije* šalje poruku kako svi građani zajedno grade državu u kojoj žive te da se Vlada trudi stvoriti društvo u kojemu će svaki građanin imati priliku ostvariti svoja prava.

Ona je istaknula da Srbija na području manjinske politike ima napredan zakonodavni okvir te da se usvajanjem posebnog Akcijskog plana pokušalo istaći koliko je značajno da ti zakoni žive u praksi. Paunović je napomenula i da su se sredstva iz proračuna dodatno uvećala za prava koja se tiču nacionalnih manjina koje žive u Srbiji.

»Nijedna odluka koju je Vlada Srbije donijela, nije donijeta a da nacionalne manjine u njenom kreiranju nisu sudjelovale i

nisu rekle svoje mišljenje o tome. To jeste politika Srbije – dijalog, razumijevanje, tolerancija«, rekla je Suzana Paunović.

Ona je rekla da je usvajanje Zakona o sprječavanju nasilja u obitelji nešto što je obilježilo 2017. Kao najranjivije skupine protekle godine Paunović je istakla Rome, starije osobe, osobe s invaliditetom i pripadnike LGBT zajednice.

Meho Omerović iz Odbora za ljudska i manjinska prava rekao je da, iako još uvijek postoji određeni stupanj mržnje i ekstremizma u društvu, nitko ne smije biti iznad zakona te da nitko ne smije ugrožavati život ili pravo nekoga drugoga samo zato što je različit. Protiv toga se trebaju boriti svi, a posebno nositelji najvažnijih institucija, rekao je on.

Ministar obrane **Aleksandar Vulin** naglasio je značaj svake nacionalne manjine za bolje funkcioniranje države i regije.

»Svaka nacionalna zajednica ima izuzetno pozitivnu ulogu kada je u pitanju naše okruženje i mi se trudimo da tako i ostane baš kao što će tako i ostati. Srbija podjednako voli i poštuje sve svoje građane, a svaku različitost cijeni, prihvaća i želi ju sačuvati«, istaknuo je Vulin. »Ne može biti uspješne Srbije u kojoj su zadovoljni predstavnici samo jednog, većinskog, naroda; ne može biti uspješne Srbije u kojoj nije zadovoljna makar i najmanja nacionalna zajednica«, zaključio je ministar obrane.

Osvrnuvši se na migrante, ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja **Zoran Đorđević** rekao je kako se svim etničkim zajednicama koje se trenutačno nalaze u Srbiji pokušava pružiti jednaka prava kao što ih imaju i ostali građani te kako smatra da se u tome uspijeva.

Hrvatski štand

Sajam je organiziran u suradnji s nacionalnim vijećima mađarske, slovačke, češke, romske, crnogorske, bošnjačke, rumunjske, hrvatske, bunjevačke, rusinske, ukrajinske, vlaške, makedonske, grčke, njemačke i aškalijске nacionalne manjine, koje su na svojim štandovima predstavile kulturnu baštinu (narodna nošnja, stari zanati, gastronomski specijaliteti, ručna radinost, izdavaštvo), dok predstavnici Bošnjačkog nacionalnog vijeća nisu došli na sajam.

Na štandu Hrvatskog nacionalnog vijeća predstavili su se UBH *Dužijanac* iz Subotice, HKPD *Matija Gubec* i Galerija prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta, KUD *Bodrog* iz Monoštora, HKC *Srijem* iz Srijemske Mitrovice, Hrvatska čitaonica iz Surčina, a svoj rad prikazali su i NIU

Hrvatska riječ te Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Posjetitelji su imali i prigodu na štandu hrvatske zajednice kušati risarski ručak, risarsku rakiju, dalmatinske kozje sireve i vina.

U okviru kulturno-umjetničkog programa nastupila su kulturno-umjetnička društva manjina sa svojim tradicionalnim plesovima i pjesmama. Hrvatsku nacionalnu manjinu predstavila je Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* i Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo*.

Osim plesova nacionalnih manjina, toga dana predstavljeni su i srpski plesovi koje je izveo Ansambl *Kolo* u prvom, službenom dijelu programa.

Da je Sajam dobra prigoda za predstavljanje hrvatske zajednice široj javnosti u Srbiji smatra predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić**.

»Ovdje je prisustvo medija takvo kakvo niti jedna nacionalna manjina ni za jedan svoj događaj ne može osigurati. Za nas je ovo prilika da širem auditoriju Srbije predstavimo da u ovoj državi postoji i djeluje gotovo 50 udruga hrvatske zajednice te da ima više desetaka tisuća Hrvata koji ovdje žive i rade od pamtljivjeka«, rekao je Sarić Lukendić i zaključio kako se na ovaj način doprinosi boljem razumijevanju multietnicizma i razmjeni kulturnih utjecaja.

J. Dulić Bako

Od *Miroljuba* do *Nazora*

Folklorna, dramska, literarna, pjevačka, sportska, likovna, grnčarska i tamburaška sekcija i redakcija *Miroljuba*, sve to čini Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Vladimir Nazor* iz Sombora. Jedna je to od najstarijih hrvatskih udruga u Srbiji, a od svog osnutka 6. prosinca 1936. godine nije prekidala rad. Usprkos promjenama državnih granica, političkom uređenju i državnoj politici prema hrvatskoj nacionalnoj zajednici.

Radionica zlatoveza u suradnji sa *Šokačkom granom* iz Osijeka, rad članova udruge na pripremi knjige o salašima Nenadić, uspješno sudjelovanje na Međunarodnoj izložbi rukotvorina u Bačkoj Topoli gdje je osvojeno 15 priznanja, sudjelovanje na *Maratonu lađa* na Neretvi, pokretanje kiparske radionice, organiziranje festivala amaterskih dramskih društava i nova kazališna premijera, sudjelovanje na *Vinkovačkim jesenima*, organiziranje prvog Festivala folklornih udruga... samo je dio ovogodišnjih aktivnosti *Nazorovih* članova. A djelić onoga što su uradili pokazali su na godišnjem koncertu

Tjedan u Somboru

Ni metla nije što je bila

Država Srbija dala je od 2006. godine pola milijarde eura državnih poticaja investitorima. A kako se moglo čuti na skupštinskoj raspravi o proračunu za 2018. godinu, poticaja investitorima iz državne kase (čitaj: našeg džepa) bit će i dogodine i to za 900

milijuna dinara više nego u 2017. godini. To znači da je proračunski plan da se za ulaganja od posebnog značaja (u koja spadaju i poticaji privatnim poduzećima) izdvoji 11,9 milijardi dinara. Međutim, novac iz proračuna nije jedini poticaj koji dobivaju investitori. U povlastice koje imaju svakako spada i ustupanja zemljišta bez naknade, oslobađanja od PDV-a, poreza i doprinosa. I uz to, možda za investitore i najvažnije, ono što dobivaju je jeftina radna snaga.

Ako znamo da se borimo za svaku tvornicu kako bismo se iščupali s dna ljestvice koja mjeri rast bruto društvenog proizvoda, onda ovi poticaji imaju svrhu i smisao. Ali gledano iz kuta onih koji pokušavaju naći male korake u nekoj svojoj proizvodnji ti poticaji doživljavaju se kao diskriminacija. Tako razmišlja i **Zoran Momčilović** iz Čonoplje, koji godinama muku muči ne bi li kupio kakvo parče zemlje da bi konačno (poslije sedam godina) počeo na svojoj zemlji sijati korov od kojeg pravi i prodaje metle. Kako on (pogodili ste) ne spada u ulaganja od posebnog značaja, nadati se kakvoj bespovratnoj pomoći uzalud mu je mada bi mu više nego dobro došlo nekoliko tisuća eura barem da kupi jutro zemlje. Kaže, pomoglo bi mu to da registrira poljoprivredno gospodarstvo, otvori račun i prodaju metli (osim tržnica) proširi i na komunalna poduzeća, bolnice i druge ustanove i poduzeća. Kao vlasnik poljoprivrednog gospodarstva imao bi pravo na povoljnije kredite pa bi napravio šupe za čuvanje korova i gotovih metli i korak po korak povećavao proizvodnju, zapošljavao radnike. Sada godišnje proizvede oko 14.000 metli. Spremno je ovo tržište i za nekoliko puta veću proizvodnju, spreman je i Zoran uhvatiti se u koštac s tim, ali ne ide. A i što će nama jedan mali proizvođač korovskih metli u nekom selu i što će nam naše domaće metle kada je mnogo lakše uvesti ih iz Kine? I koliko je takvih Zorana u svakom selu. Samo nitko da ih primijeti i nitko da shvati koliko bi bilo korisno pomoći tim ljudima. Ali tko im je kriv kad su tako daleko od Beograda, pa nit se čuju, nit se vide.

Z. V.

kojim se već po tradiciji obilježava obljetnica Društva. Redali su se na pozornici igrači, pjevači, glumci, pjesnici, tamburaši... Za obljetnicu, što je također tradicija, pripremljen je i novi broj *Miroljuba*, lista koji *Nazor* tiska punih 20 godina. Prvi puta u *Miroljubu* je dječja strana koju su pripremila sama djeca koja pohađaju nastavu hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture koja je organizirana pri Hrvatskom domu.

A ova *Nazorova* priča, koja je zakoračila u deveto desetljeće, počela je 6. prosinca 1936. godine kada je osnovano HKD *Miroljub*. Osnivačkoj skupštini prisustvovalo je 180 budućih članova, a Skupštinu je otvorio **Antun Matarić**, budući predsjednik. Već na osnivačkoj skupštini usvojena su pravila Društva. Kako je u tim pravilima napisano, svoje ciljeve *Miroljub* postiže podizanjem društvenog doma, osnivanjem sekcija, prvenstveno pjevačke i diletantske, te po potrebi i ostalih sekcija, držanjem čitaonice i knjižnice, priređivanjem predavanja, zabava, čajanki, igranki, glazbenih i pjevačkih priredbi, njegovanjem i čuvanjem narodnih starina, tradicije, običaja i nošnje i unaprjeđivanjem nacionalnih i kulturnih interesa hrvatskog naroda. Političko djelovanje u Društvu bilo je zabranjeno. Pravila Društva dobio je svaki član i bio je dužan pridržavati ih se. Od te osnivačke skupštine kroz današnji *Nazor* prošle su mnoge generacije, a rad udruge prilagođavao se novim vremenima. Ono što je ostalo nepromijenjeno od te 1936. godine je čuvanje tradicije, običaja i nošnje bunjevačkih Hrvata iz Sombora i okolice.

Z. V.

Razbijene sve predrasude

**»Ne mogu opisati koliko su ta djeca spremna na suradnju i zahvalna na znanju koje im dajemo. Izuzetno su orijentirana na nastavu i mogu reći da su oni gladni i žedni škole *
Mogu samo reći da su predrasude koje su kod pojedinaca postojale na početku definitivno razbijene«, navodi školski pedagog Jovan Komlenac**

Prošlo je skoro četiri mjeseca od kada su zajedno s učenicima iz šidske općine u školske klupe sjela i djeca migranata. Uključenje djece migranata iz prihvatnih centara u škole projekt je Vlade Srbije, odnosno Ministarstva prosvjete, po preuzetom i potpisanim međunarodnim dokumentima, vezanim za migrantsku krizu. Sve obveze koje je Srbija kao tranzitna zemlja preuzela morala je provoditi, pa tako i obvezu uključivanja djece migranata u redovnu nastavu. Kada je u rujnu odluka o uključivanju djece migranata stupila na snagu, u Šidu i u selima šidske općine roditelji djece organizirali su nekoliko prosvjednih okupljanja zbog, kako su tada navodili, straha za svoju djecu zbog

novonastale situacije. Dosadašnja iskustva u šidskim školama govore da su ipak razlozi za strah bili nepotrebni, jer su učenici iz šidske općine veoma dobro prihvatili svoje drugare s kojima se svakodnevno druže i pomažu im u učenju. Time su djeca pokazala da je prijateljstvo jače od bilo kakvih predrasuda.

Logistička pomoć

Oko stotinu djece, dobi od sedam do četrnaest godina, za koje su roditelji ili staratelji dali suglasnost da idu u školu, raspoređena su na nastavu u školama u Moroviću, Adaševcima i Vašici, Sotu, Bikić Dolu i Šidu, a dva učenika (dobi od 15 do 18 godina), pohađaju nastavu u Gimnaziji Sava Šumanović u Šidu. Za svu djecu osiguran je autobusni prijevoz od prihvatnih cen-

tara Principovac i motela Adaševci do škola, gdje borave dva sata. Prema riječima povjerenika za izbjeglice i migrante Općine Šid **Nebojše Ilića**, tijekom ljeta UNHCR je u suradnji s Ministarstvom prosvjete, preko Školske uprave Novi Sad i Komesarijata za izbjeglice i migrante, proveo niz aktivnosti kako bi škole i zaposleni u njima što spremnije dočekali uključivanja djece migranata u redovnu nastavu.

»Općina Šid je pružila svu neophodnu logističku pomoć. Sva djeca iz prihvatnih centara prošla su sistematske preglede u šidskom Domu zdravlja. Za potrebe pratilaca djece od trenutka napuštanja prihvatnog centra, prijevoza i boravka u školi, kao i povratka djece u centre, Komesarijat je angažirao stručne suradnike iz organizacije SOS dječja sela Srbija. Osim njih veliku ulogu u pripremi djece u centrima imaju i suradnici iz Centra za socijalni rad, Crvenog križa Šid, mitrovačkog Caritasa i nevladine organizacije Centar za razvoj Srema Šid«, navodi Ilić.

Kako kaže, lokalna samouprava Općine Šid će uključivanje djece migranata u obrazovni sustav iskoristiti za renoviranje seoskih škola, kroz razne donacije i projekte kako bi se podigao standard njihovog boravka u njima.

Želja, a ne obveza

Kolektiv Gimnazije Sava Šumanović izrazio je želju da u školske klupe primi djecu migranata. Na početku školske godine četiri učenika migrantske populacije počela su pohađati nastavu. Dvoje ih je nakon stjecanja uvjeta za odlazak u neku od zemalja Europske unije napustilo školovanje. Školski psiholog i koordinator tima za inkluziju u Gimnaziji Sava Šumanović **Jovan Komlenac** o dosadašnjim iskustvima s njima kaže.

»Prihvaćanje djece migranata u našu školu nismo shvatili kao obvezu nego prije svega kao našu misiju. Prije godinu dana naša škola se zajedno s Crvenim križom uključila u razne akcije. Prilikom obilaska prihvatnih centara, kada smo vršili anketu s djecom, javio se i veći broj djece koja su izrazila želju da pohađaju našu školu, ali smo po preporuci školske uprave i ostalih institucija prihvatili samo onu djecu koja borave ovdje u pratnji roditelja. Organizirali smo nekoliko radionica s temama diskriminacije i uopće o položaju migranata, kao i o tome što se sve njima događa kako bismo kod naših učenika potakli empatiju. Informirali smo i roditelje, i mogu reći da kod nas nije bilo poteškoća. Kao škola zauzeli smo jedinstven stav o polasku djece migranata u školu i roditelji su to prihvatili. Određeni broj učenika

Trenutno u dva prihvatna centra u Šidu boravi oko 550 registriranih migranata. U okolini se nalazi i izvjestan broj migranata koji ne žele boraviti u prihvatnim centrima. Smještaj traže u nekim od napuštenih objekata, čekajući priliku da prijeđu granicu s Hrvatskom. Tijekom boravka u šidskoj općini ilegalni migranti često nanose štete građanima i njihovoj imovini. Lokalna samouprava u suradnji s policijom ulaže napore da se zaštite građani i njihova imovina. Česte neugodne situacije građana s gostima s Bliskog istoka bile su razlog nezadovoljstva građana i roditelja koji su izrazili zabrinutost za svoju djecu.

je otvoreno izrazio želju da tu djecu primi u svoje odjeljenje», navodi Komlenac, ističući da su se učenici gimnazije prije dolaska drugara u školu upoznali s njima u prihvatnim centrima.

»Učenici iz naše škole posjetili su prihvatni kamp u Šidu kada su sudjelovali u podjeli hrane tim ljudima, što je bilo veliko iskustvo za njih. Prije tog posjeta naša djeca su imala određenu strepnju. Međutim, kada su im pomogli tako što su im uručili obrok, imali su osjećaj gratifikacije nakon čega su drugoj djeci dijelili to svoje pozitivno iskustvo. Ta hipoteza kontakta je bila ključna u promjeni stavova u našoj sredini. Od Ministarstva smo dobili jedan slijed koraka koji se treba uraditi, a prvi korak bio je priprema škole. Mi nismo imali obvezu da uključimo djecu migranata u obrazovni sustav, ali sam kolektiv je želio toj djeci pomoći, što smatram da je veliki korak naprijed. Jer, ukoliko nastavnici prihvaćaju tu djecu, prihvatit će ih učenici. Što se ispostavilo ispravnim i točnim.«

Željni znanja

Prvih mjesec dana po polasku djece migranata u školu radilo se najviše na socijalizaciji. Organizirana su zajednička predavanja i radionice o kulturama u Afganistanu, Siriji i Srbiji u cilju da se spoznaju razlike i sličnosti u njima. U nastavnom programu akcent je stavljen na izučavanje jezika, na komunikaciju (izučavaju srpski, engleski i njemački jezik), a prema riječima školskog pedagoga veoma je važno što je djeci migranata vraćen dio djetinjstva i adolescencije, koji oni nažalost u uvjetima prihvatnih centara nisu u mogućnosti osjetiti. Sljedeći korak je uključivanje još većeg broja migranata u školski sustav.

»Nadamo se da će se u drugom polugodištu stvoriti uvjeti za uključivanje većeg broja djece migranata u našu školu. Naša iskustva s njima su samo pozitivna i nije bilo nijednog incidenta. Ne mogu opisati koliko su ta djeca spremna na suradnju i zahvalna na znanju koje im dajemo. Izuzetno su orijentirana na nastavu i mogu reći da su oni žedni i gladni škole. Mnogi od njih nisu bili u prilici pet godina ići u školu, tako da su to sada jedva dočekali. Kod njih sada vidim napredak i u emocionalnom pogledu i znanju. Mogu samo reći da su predrasude koje su postojale kod pojedinaca na početku definitivno razbijene. Ta djeca su zrela, što nije ni čudo s obzirom na njihovo teško životno iskustvo koje natjera mladu osobu da sazri prije vremena i vidim da stvarno uživaju u svemu što rade u našoj školi. To je nešto što je za svaku pohvalu«, navodi na kraju razgovora školski pedagog.

S. Darabašić

Tjedan u Srijemu

Nazire li se kraj slučaja?

O slučaju **Mate Žarka**, učitelja iz Srijemske Mitrovice, koji je poslije 31 godine radnog staža i nakon šestomjesečnog disciplinskog postupka koji je školski odbor vodio protiv njega dobio otkaz u srijemskomitrovačkoj Osnovnoj školi *Slobodan*

Bajić Paja, pisali smo nekoliko puta u našem tjedniku. Podsjećanja radi, učitelj Žarko je godinu dana nakon suspenzije pravosnažnom presudom Apelacijskog suda (u kojoj se navodi da nije prekršio Zakon o osnovama obrazovanja i vaspitanja zbog čega je prvi put 2015. godine bio suspendiran) ponovo vraćen na posao 1. lipnja. Samo dvadesetak dana kasnije, nakon jednodnevne ekskurzije, bio je prijavljen policiji i odmah suspendiran od ravnateljice škole, zbog, kako se navodi, fizičkog i psihičkog nasilja i diskriminacije učenika. Tužiteljstvo u Srijemskoj Mitrovici odbacilo je kaznenu prijavu ravnateljice škole **Ankice Jevtić** protiv učitelja Mate Žarka, smatrajući da nema elemenata kaznenog djela, vezanog za događaj 10. lipnja. Konačan ishod slučaja očekuje se 23. prosinca, na završnici disciplinskog postupka, kada će se znati hoće li učitelj dobiti otkaz ili će biti vraćen na posao. Osim toga što čeka da se vrati na posao, on očekuje i isplatu zaostalih zarada s pripadajućim porezima i doprinosima. Ta suma trenutno iznosi više od milijun dinara. Povodom svih događanja vezanih za ovaj slučaj, učitelj Žarko je, kako kaže, obavijestio Ministarstvo prosvjete, Zaštitnika građana, Misiju OEES-a u Srbiji, a poslao je još nekoliko dopisa na razne adrese. I dok čeka konačan ishod disciplinskog postupka, učitelj ističe da je zadovoljan što je i ovog puta dokazao da nije kriv, nego je, kako navodi, žrtva. Kako kaže, uspio se nagoditi s predstavnicima Grada, koji su mu obećali isplaćivanje iznosa zaostalih zarada. No, nije optimist da će se ponovno vratiti na posao. Kaže da se ne bi iznenadio kada bi mu ravnateljica dala otkaz. U tom slučaju najavljuje novu tužbu. Odluku Apelacijskog suda ovih dana očekuje još jedna radnica spomenute škole. Naime, **Sofija Lazar**, koja je u školi radila kao spremačica, dobila je otkaz od ravnateljice 2. prosinca 2016. godine. Osnovni sud u Srijemskoj Mitrovici naložio je da se ona vrati na posao u roku od osam dana, ali se škola žalila Apelacijskom sudu. Hoće li se konačno znati epilog cijele ove priče, saznat ćemo do kraja mjeseca.

S. D.

Da Bajski kanal ne izgubi romantiku

»**K**u' ćeš?« »Idem pecat na Dunav.« To su uobičajene rečenice koje se tijekom ljetnih divana čuju u Beregu. Spomenuti Dunav, čuveno mjesto za pečenje, kupanje, odmor, razna ljenčarenja... uopće nije Dunav u smislu dijela toka velike rijeke (koji je Berešcima dalek) nego je riječ o nekadašnjem Dunavu. U sjećanju Berežaca Dunav je još uvijek ono što se danas zove Bajski kanal ili kanal Baja – Bezdan. Sasvim sigurno za to postoji osnov.

Preci sadašnjih Berežaca znali su koji je taj osnov. Današnji Bajski kanal, naime, zaista je bio – Dunav. Velika rijeka je često mijenjala putove kojima je tekla (naročito u središnjoj Europi) i dugo nije imala jasno vidljivo stalno korito. Korito Dunava kakvim ga znamo danas oblikovalo se tek nakon obimnih hidrotehničkih intervencija.

Mohačka krivina

Na mapi prvog vojnog premjera Kraljevine Ugarske (napravljena 1782. – 1785.) Dunav protječe trasom sadašnjeg Bajskog kanala dok je na drugom ugarskom vojnom premjeru (1819. – 1869.) ona već pomjerena tamo gdje se nalazi i danas. Današnje korito formira vrlo veliku krivinu, isturenu prema zapadu, koja se prostire od Baje (u Mađarskoj) do Bezdana (u Srbiji) i dugačka je 60 kilometara riječnog toka. Ta, tzv. Mohačka krivina kreirana je, dakle, koncem 18. i početkom 19. stoljeća, a da bi se korito Dunava koje je do tada postojalo, a u kome se količina vode znatno smanjila, reguliralo, i da bi od njega bio stvoren umjetni sustav – kanal. Između njega i današnjeg Dunava je Mohački otok. Voda se u kanalu regulira pomoću dvije ustave građene od 1871. do 1875.: ustava *Deák Ferenc*a kod Baje i *Šebešfok* kod Bezdana. Naime, budući da je kanal dio zajedničkog sustava za obranu od poplava, reguliran je na način da se omogući brzo upuštanje vode iz Dunava kod Baje, kada za to bude potrebe. Pokraj nasipa za obranu od poplava prve obrambene crte (blizu korita Dunava), na lijevoj obali Bajskog kanala nalazi se i nasip

Otkako je Dunav pokazao da se s njegovom čudi mora ozbiljno računati, dvije države smišljaju načine da poboljšaju učinkovitost kanala Baja – Bezdan. Nedavno su u tome dobile i potporu iz Europske unije u iznosu od 8,5 milijuna eura

druge obrambene crte. Ako prvi i bude probijen – smatraju inženjeri – drugi sigurno neće i zapadna Bačka bit će obranjena!

Ljubav prema kanalu

Bereški »Dunav« (u Beregu i Monoštoru, sadašnje korito Dunava zove se »živi Dunav«) u međuvremenu se smirio. Voda se ustalila, korito je počelo obrastati vodenom vegetacijom i zasipati se. U Mađarskoj je njegova duljina 34, a u Srbiji 10,5 kilometara. I dalje mirno prolazi pokraj Berega, Koluta i Bezdana i ulijeva se u Veliki bački kanal. To što njegovom sredinom prolazi katastarska granica koja dijeli katastarsku općinu Batina od katastarskih općina Bereg, Kolut i Bezdan, te što je to *de iure* granica Hrvatske i Srbije trenutačno ne zanima nikoga od ljudi koji borave na njegovim obalama. A tih ljudi je vrlo mnogo. Mnogi stanovnici sva tri sela redovito se kupaju u Bajskom kanalu. Bereška Nova plaža na današnjem mjestu postoji već više od pet desetljeća. U njezinoj blizini, u dijelu koji je nasipom branjen od poplave, nalazi se bereško vikend-naselje dugo 1,8 kilometara, s oko 30 vikendica, i barem dvostruko više »prilaza« vodi za ribiće. Svaki, naravno, ima vlasnika. Pecaroši pecaju, vikendaši se odmaraju i na svojim posjedima rade ono što vole. Mnogo je burnije blizu ušća, gdje se, na zapadnoj obali, nalazi vikend-naselje Kendija. Izuvijano prati tok vode na dužini od gotovo 4,5 kilometara. Po izgledu vikendica, kojih ima oko 90, jasno se da zaključiti da su njihovi vlasnici (inače stanovnici šireg područja Bačke, pa i glavnoga grada) pravi natjecatelji u luksuzu i vrlo izbirljivi glede stilova gradnje. Za sve posjetitelje ovog prostora, a tijekom ljeta ih je i do tisuću dnevno, jedno je zajedničko: vjerni su i odani ljubitelji vode

i živoga svijeta oko nje, i »svoj« Bajski kanal ne daju nikome. Tu svakako ima nečega snažnijeg od ljubavi. Priroda je kroz Bajski kanal ljudima ponudila savršeni spoj svega onoga što čovjeku treba da mu život ne bi prošao jedino u razmišljanju kako preživjeti do prvog u mjesecu.

Čak i službeno, Bajski kanal je dio zaštićenog područja, Specijalnog rezervata prirode *Gornje Podunavlje*. Administracija zaštite prirode ipak ne pričinjava puno poteškoća modernim *robinsonima* na njegovim obalama, usprkos pojedinim žalbama da dokumenti koje moraju posjedovati redovito trebaju ishodovati. Oni odnedavno žive i u rezervatu (biosfere) *Bačko Podunavlje*. Privilegirani su, jer se iznad njihovih glava redovito viju orlovi štekavci, crne rode, iz tepiha lokvanja izviruju žubasti gnjurci, a mirnoću vode kvare boleni koji se izbacuju iz vode i plešu u zraku...

Inženjerske intervencije

No, ljubitelji ovog kanala ipak često zaboravljaju da je njegova prvenstvena uloga definirana još prije više od dva stoljeća, a to je obrana od poplava i vodoopskrba. Otkako je Dunav tijekom ovog i prethodnog desetljeća pokazao da se s njegovom čudi mora ozbiljno računati, dvije države smišljaju načine da poboljšaju učinkovitost kanala Baja – Bezdan. Nedavno su u tome dobile i potporu iz Europske unije u iznosu od čak 8,5 milijuna eura u okviru strateškoga projekta »Kompleksno uređenje vodnog gospodarstva područja kanala Baja-Bezdan (BABECA)«. Ovako veliki proračun dolazi iz EU *Interreg IPA* programa prekogranične suradnje Mađarska – Srbija i najveći je dosadašnji iz okvira strateških pretpripravnih projekata. Novac će biti uplaćen Direkciji za vodno gospodarstvo Donjeg Podunavlja (Mađarska), te partnerima iz Srbije: JVP *Vode Vojvodine* i Fondu za europske poslove AP Vojvodine. Kako kažu nositelji projekta, njihov glavni cilj je da se smanji opasnost od poplava u Vojvodini i Bačko-kiškunskoj županiji u Mađarskoj i time preventivno skupa djeluje ususret mogućim rizičnim događajima.

Imaju li uživatelji u čarima Bajskog kanala razloga za brigu? Kako su akteri projekta priopćili na konferenciji kojom je on otvoren, u Skupštini Vojvodine 6. prosinca, bit će izgrađena platforma za uklanjanje nanosa i rampe za brodove na tri mjesta u Mađarskoj, rekonstrukcija prevodnice Bezdan i ustave Šebešfok, izmulljivanje dionice kanala u mađarskom dijelu duljine 5,6 km, a bit će kupljena i oprema za održavanje u obje države. Mađarska i Srbija, naime, imaju i dugoročne planove da se poboljšaju uvjeti za turizam, koji uključuje i kretanje plovila. Njih za sada nema, jer su ona na motorni pogon zabranjena. To vješto kori-

ste migranti iz Azije kojima je Bajski kanal u protekle tri godine služio kao glavno mjesto ilegalnog ulaska u EU iz Srbije. Izmulljivanje dugoročno donosi pozitivne efekte, mada kratkoročno može spriječiti uživanje u čarima ove mirne vode nizvodno od mjesta na kojima se provodi. Ekolozi stidljivo iznose bojazan da će se ekosustav poremetiti, no i dalje prepuštaju kanal onima koji u njemu znaju najbolje uživati. Čekaju ga, uostalom, ozbiljne i skupe prepravke.

Marko Tucakov

Zašto rekonstruirati prevodnice Bezdan i Šebešfok?

Čuven je podatak da je prilikom gradnje bezdanske prevodnice beton prvi put u Europi korišten za izgradnju nekog objekta ispod vode. Prevodnica povezuje kanal Vrbas – Bezdan s Dunavom i praktički je prvo »D« u imenu hidrosustava DTD – tu on počinje. Godine 1990. posljednji put je neki brod prošao kroz prevodnicu iz Dunava u kanal DTD. Od tada je

zatvorena i zasuta pijeskom da voda iz Dunava ne bi probila kada je visok vodostaj. Prevodnica je danas pod zaštitom države. Planovi da se turistička plovidba iz Dunava u kanal DTD omogući ovom rekonstrukcijom postaju bliže realnosti. Prevodnica Šebešfok izgrađena je 1875. godine. Široka je 9,5 m, komora između gornje i donje glave prevodnice nije oziđana već je ostavljen trapezni zemljani profil. Ovoj prevodnici promijenjena je namjena i sada funkcionira kao sigurnosna ustava. Preko nje prelazi most na putu Bezdan – Batina, koji je jedan od tri prijelaza preko Dunava na granici Hrvatske i Srbije.

Berežani u Beču

BEČ – KUD *Sarvaš* iz Sarvaša sudjelovalo je na dva seminara koja su održana u Beču na kojima su studentima Universität für Musik und darstellende Kunst Wien (Sveučilišta za glazbenu i izvođačku umjetnost) predstavili igre i pjesme s istoka Hrvatske. Prilikom predstave šokačku tradiciju Brega imali su i članovi HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* koji su bili gosti udruge iz Sarvaša.

Priče s društvenih mreža – izvor poetske inspiracije

NOVI SAD - Novosadski književni klub organizirao je u *cafeu Madame Piano* u Novom Sadu autorsku večer pjesnikinje **Duške Mušić** iz Ploča. Pjesnička večer održana je u utorak, 5. prosinca, a tijekom nje autorica je čitala pjesme iz svoje zbirke poezije *Valunzi*, uz prethodnu najavu voditelja ovoga Kluba **Milena Šelmića**. Duška

Mušić rođena je 1955. godine u Metkoviću, umirovljenica je i živi u Pločama. »Svojim hrabrim ispisom inspiriranim čestim događanjima na društvenim mrežama, zabilježila je dio nove stvarnosti koja uistinu postoji, ali se o tome šuti. Njezine priče podloga su za socijalno ispitivanje današnje stvarnosti pojavom društvenih mreža i mogućnosti upoznavanja i spajanja ljudi. Priče su pisane osobitim stilom, ponekad i izvan pravopisnih normi, kako se inače i piše na društvenim mrežama, ali su stvarne i životne«, komentar je urednika ove knjige **Zdravka Odorčića**. O svojim novosadskim dojmovima Duška Mušić kaže: »U Dalmaciju dođeš osunčati tijelo, u Novi Sad dođeš ugrijati dušu! Hvala Novom Sadu, veliki dio mog srca definitivno ostaje ovdje. Vraćam se bogatija za jednu divnu večer i za divne prijatelje, što je neprocjenjivo«. Poetsku večer pratio je novosadski glazbeni duo *Nomadiko*.

M. T.

Božićni susret Matice hrvatske 2017.

ZAGREB – Božićni susret koji priređuje Matica hrvatska bit će održan danas (petak, 15. prosinca) u velikoj dvorani Matice,

Strossmayerov trg 4 u Zagrebu, s početkom u 18 sati. U dijelu programa dodjela Povelja zahvalnosti predsjednice Hrvatske **Kolinde Grabar-Kitarović** preminulim zaslužnim članovima Matice hrvatske povelja će biti dodijeljena i velikanu bačkih Hrvata prof. dr. sc. **Anti Sekuliću**.

Koncert splitske klape Cambi u Novom Sadu

NOVI SAD - Splitska klapa *Cambi* održat će svoj drugi novosadski koncert sutra (subota, 16. prosinca) u Sinagogi u Novom Sadu, s početkom u 20 sati. O vrhunskoj kvaliteti muzike koju ova klapa izvodi svjedoči njihov dugogodišnji i kvalitetan rad, nebrojeni nastupi u Hrvatskoj i šire, kao i značajan broj nagrada i najviših priznanja na međunarodnim natjecanjima i, ne manje važno, sjajan prijem kod publike. Ulaznice su u prodaji u Muzičkoj omladini Novog Sada

M. T.

Božićni program HKUD Vladimir Nazor Sombor

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* priređuje u nedjelju, 17. prosinca božićni koncert i izložbu božićnih kolača - božićnjaka. Izložba će biti postavljena u 19, a božićni koncert počinje u 20 sati u velikoj dvorani Hrvatskog doma. Sutra (subota, 16. prosinca) će biti priređena božićna radionica na kojoj će se izrađivati božićne čestitke. Ulaz na oba događaja je slobodan.

Z. V.

Izložba slika članova i gostiju HLU Croart

SUBOTICA – U povodu VI. Umjetničke kolonije *Panon Subotica*, Hrvatska likovna udruga *Croart* priređuje izložbu slika svojih članova i gostiju, koja će biti otvorena u ponedjeljak, 18. prosinca, u galeriji Otvorenog sveučilišta, s početkom u 18 sati. U programu otvorenja sudjeluje vokalni sastav pod ravnanjem **Emine Tikvicki**, a poeziju će čitati **Luka Ješić** i **Augustin Žigmanov**. Izložena djela moći će se pogledati do 4. siječnja 2018. godine.

Promocija knjige Horvacki Bačka 1901.-1939. u Žedniku

ŽEDNIK – Promocija knjige **Dražena Prčića** *Horvacki Bačka 1901.-1939.* bit će održana u srijedu, 20. prosinca, u Domu kulture u Žedniku, s početkom u 19 sati. Moderator će biti **Mirko Ostrogovac**.

Predstavljanje knjige Izgubljeni u ravnici u Baču

BAČ – U Osnovnoj školi *Vuk Karadžić* u Baču, u srijedu, 20. prosinca, bit će održano predstavljanje knjige *Izgubljeni u ravnici*

autora **Žikice Miloševića**. Moderator je **Robert Čoban**, predsjednik medijske kompanije *Color Press Group*, a osim autora sudjeluju i **Zoran Novaković**, predsjednik SO Bač, **Rita Speizer**, predstavnik njemačke nacionalne manjine iz Bača, **Slavko Matić** iz Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, **Đuro Bocka**, poduzetnik iz Selenče i **Nenad Pagonis**, kick-bokser, potomak Grka iz Maglića. Knjiga sadrži 21 priču o narodima koji obitavaju u Vojvodini, s tim što je 20 priča posvećeno pojedinim etničkim zajednicama, dok posljednja priča objedinjuje sve one zajednice koje nisu imale dovoljno materijala za pojedine priče.

M. T.

*Dok je svita i vika za ljubav materinsku
kazivat ćemo dragu nam čestitku:*

**Faljen Isus, gazdarice,
čestitamo Materice!**

SJEĆAMO SE PROŠLOSTI,
AKTIVNI DANAS
ZA BOLJU BUDUĆNOST!

DEMOKRATSKI
SAVEZ HRVATA
U VOJVODINI

Dogovoreni brak Dražena Prčića u Novom Sadu

Ukrasti vrijeme za čitanje

Iako je do sada **Dražen Prčić** imao više od 150 promocija barem jednog od svojih 15 romana, prva promocija u Novom Sadu upriličena je 9. prosinca u Franjevačkom kulturnom centru *Bona-venturianum*, koje koristi za svoje potrebe i mjesno Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Stanislav Preprek*. Ono je bilo i organizator ovog prijateljskog razgovora s našim romanopiscem, kako je to on sam i sugerirao, i kako je najavio i **Krešimir Tkalc**, predsjednik ove udruge, u uvodnom pozdravu. Razgovor o Prčićevom romanu *Dogovoreni brak* (2013.) pretvorio se u prijateljski divan o mnogo širem kontekstu njegovog spisateljskog rada.

»Knjiga *Dogovoreni brak* je još uvijek uspješnica. Može činiti da su dogovoreni brakovi stvar prošlosti, no priča u romanu vrlo je suvremena. To je možda neobično i kontroverzno, no čitatelji na

predstavljajima su mi već rekli da žive u dogovorenim – uspješnim brakovima, koji uopće nisu rijetkost», kazao je Prčić.

Napomenuo je da su vjera i život s Crkvom kod likova njegovih romana u nekoliko situacija izgubljeni pa ponovno nađeni, vrlo važni i snažni motivi.

»To je slučaj i s ovim romanom. On je, s druge strane, i priča o našoj zajednici, čiji likovi povezuju Monoštor i Suboticu. To je jedna tipično bačka priča, koja odiše optimizmom, kao, uostalom i svi moji romani», kazao je Prčić, dodavši da je njegova namjera, i u spisateljskom, i u novinarskom radu, da čitatelje razonodi.

Sposobnost da isprovocira spontani razgovor Draženu Prčiću je naročito svojstvena, te je dvadesetak sudionika sudjelovalo svojim zapažanjima u razmjeni misli o trikovima za uspjeh braka, o kulturi čitanja i moći pisanja, o praktičnosti knjige, knjigama za djecu – i djeci čitateljima. Odgovarajući na pitanje kako u dinamici braka pronaći vremena za čitanje, Prčić kaže da je stvar u uštedi.

»Pravi čitatelji jedva čekaju da nađu vrijeme kada otvaraju knjigu. To vrijeme često treba krasti, od zauzetosti televizijom i elektroničkim medijima. A imamo razloga radovati se knjigama. U mojim knjigama zagarantiran je sretan završetak.»

Svoju privrženost čitateljima i magiju kojom njegove knjige zrače, Prčić je ilustrirao razgovorom s jednim srednjoškolcem koji mu je rekao: »Imam jedinicu iz književnosti i nisam ni jednu lektiru pročitao u životu – ali jesam tvoju knjigu«. Čini se da nema bolje, niti neočekivanije preporuke za doći do njegovih knjiga.

Marko Tucakov

Znanstveni kolokvij ZKVH-a o prehrani srijemskih Hrvata održan u Srijemskoj Mitrovici

Slabo istraženo područje

Prije devet mjeseci devetero studenata Filozofskog fakulteta iz Zagreba posjetilo je Srijem. Svrha njihovog posjeta bila je etnološko-terensko istraživanje običaja srijemskih Hrvata. Njihov posjet organiziran je u suradnji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Hrvatskog kulturnog centra *Srijem - Hrvatski dom* iz Srijemske Mitrovice, s ciljem da se istraži kulturna baština Hrvata na prostoru Vojvodine. Tijekom njihovog boravka u Srijemu, studenti su posjetili Sot, Golubince, Petrovaradin..., gdje su se upoznali s kazivačima iz Srijema koji su im govorili o starim zanatima, tradicionalnoj kuhinji srijemskih Hrvata, pokladnim običajima (maškarama), narodnoj nošnji, migraciji stanovništva, narodnoj glazbi i hodočašću u svetište Gospe Snježne. Nakon prikupljenih informacija, studenti su sumirali sve što su saznali tijekom svog boravka u Srijemu, a jednu od tema istraživanja »Tradicijska prehrana srijemskih Hrvata« predstavila je na znanstvenom kolokviju koji je održan u nedjelju 10. prosinca u župnom dvoru u Srijemskoj Mitrovici, sudionica terenskog etnološkog istraživanja, studentica preddiplomskog studija Filozofskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu **Kruna Jambriško**. Njeno izlaganje predstavlja konačnicu drugog kontrolnog istraživanja nakon čega će se publicirati rad svega onoga što su studenti saznali na području Srijema.

Više sličnosti nego razlika

Tijekom svog posjeta Srijemu, Kruna je posjetila nekoliko mjesta kako bi prikupila što više informacija o prehrani srijemskih Hrvata, kako bi saznala kako je to izgledalo nekada a kako je sad.

»Najzanimljivije je možda s ovog područja da su se jedino u Srijemskoj Mitrovici od svih mjesta koje sam posjetila pravile 'štricle', kolač koji se pripremao za blagdan Svi sveti. Također, ono što je karakteristično za Golubince su kolači koje mještani nazivaju 'adam i eva'. To su neka specifična tradicijska jela s ovoga područja. Mojim kolegama i meni boravak u Srijemu je bio veoma ugodan. Imali smo dosta lijepih priča, a i kazivači su bili izuzetno susretljivi, kao i sami organizatori. Općenito, može se reći da su nam ova istraživanja bila jedno lijepo životno iskustvo«, kaže Jambriško, dodajući da su ovakva vrsta istraživanja od nemjerljivog značaja za njihov dalji rad, a uočeno je dosta sličnosti u tradicijskoj prehrani Hrvata u Hrvatskoj.

»Imamo dosta sličnih jela, a drugačiji su jedino njihovi nazivi. Istraživanja posebice o prehrani su jako važna, s obzirom na to

da se malo istraživalo o njoj. Više su se istraživali običaji i kultura, dok je prehrana uvijek nekako stavljena u drugi plan i godinama su etnološka istraživanja o prehrani bila zanemarivana iako se iz nje može dosta toga saznati o kulturi jednog naroda. Ranije se smatralo da je ishrana naša svakodnevnica, koja je stalno prisutna u našim životima. Tijekom niza godina neka jela su se potpuno izgubila. Kako je napredovao život u selu i gradu, kao i tehnologija, korištenjem novih šporeta i hladnjaka, tako se automatski promijenila i prehrana ljudi.«

Meso samo nedjeljom

Istraživanja govore da je prehrana uvijek bila prilagođena načinu života kako na selu tako i u gradu, a ovisila je prije svega od imovinskog stanja neke obitelji. Od mliječnih proizvoda srijemski Hrvati konzumirali su sir, najčešće 'švapski', koji su sami proizvodili, kao i kajmak i kiselo mlijeko. Iste te proizvode nosili su sa sobom na njivu. Meso se nije svakodnevno konzumiralo.

»Meso se jelo samo nedjeljom, osim u pojedinim imućnijim obiteljima koje su ga pripremale i četvrtkom. Od mesnih prerađevina najčešće su se pravile čorbe, paprikaši, juhe. Od većih tradicija s ovih područja je 'zabijača', odnosno kolinje, koje su se organizirale u kasnu jesen. Od jela koja su se tada pravila su paprikaši, kolači, krafne i salnjaci. S obzirom na to da u ranijem razdoblju nisu postojali hladnjaci, meso se držalo u salamuri i poslije izvjesnog vremena se sušilo i tek nakon toga konzumiralo«, istaknula je Kruna Jambriško.

Da se ne zaborave

Domaćini ističu da su ovakva istraživanja iznimno važna, posebice što su ovo bila istraživanja prva takve vrste u Srijemu.

»Neke stvari već polako padaju u zaborav i iz tog razloga su ovakva etnološka istraživanja jako važna. Na prvom mjestu tu je prehrana do 60-ih godina nakon Drugog svjetskog rata. Tijekom istraživanja u Srijemu obrađene su mnoge teme, od prehrane, tradicijskih zanata, pokladnih, uskršnjih običaja i svega ostalog što je bitno za kulturu i očuvanje identiteta jedne zajednice. Drago mi je što će sva ta istraživanja biti objavljena u publikacijama. Stoga će ono što je vezano za srijemske Hrvate i njihov identitet biti očuvano na jednom mjestu«, istaknuo je profesor povijesti i etnologije iz Srijemske Mitrovice **Dario Španović**.

S. Darabašić

Izložba Božićnjaci u Subotici

Jednostavnost betlehemske štalice

U oči najradosnijeg kršćanskog blagdana Katoličko društvo **Ivan Antunović**, u okviru Etnografskog odjela **Blaško Rajić** tradicionalno organizira izložbu božićnjaka. Tako je i ove godine priređena 21. po redu izložba *Božićnjaci* u vestibulu

lu Gradske kuće u Subotici na kojoj su izloženi božićnjaci žena i djece iz Subotice, Tavankuta, Male Bosne, Đurđina i Žednika.

Izložbu je otvorio 9. prosinca gvardijan franjevačkog samostana u Subotici fra **Zdenko Gruber** koji je govorio o važnim životnim porukama koje ovaj božićni kolač nosi.

»Božićnjak nam prikazuje Isusa na salašu, u svakodnevici ljudi ovoga kraja. Isus tako dolazi i u našu svakodnevicu te ga trebamo vidjeti, razumjeti, prihvatiti i voljeti«, rekao je Gruber i podsjetio da je vrijeme adventa posebno vrijeme kada Isus dolazi k ljudima.

Da su božićnjaci primjer jednostavnosti i Božje blizine istaknuo je i predsjednik KD-a **Ivan Antunović** vlč. **Ivica Ivanković Radak**.

Pročelnica Etnografskog odjela **Jelena Piuković** kaže da se godinama unazad organiziraju radionice za izradu ovoga božićnog kolača karakterističnog za bačke Hrvate, te da se zahvaljujući tomu na izložbi mogu vidjeti radovi raznih generacija, čak i djece. Ona navodi kako su nekada božićnjaci pravljene jer su salaši bili udaljeni od crkve te da je na ovaj način bethlehemska štala mogla biti u svakoj kući – za božićnjak se od tijesta izrađuju Marija, Josip i Isus te sve domaće životinje koje su se mogle vidjeti na salašu.

Uz božićnjake, izložene su i slike Likovnog odjela Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* iz Subotice i Likovno-sla-marskog odjela Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Marija Gubec* iz Tavankuta. Izložba je otvorena još danas.

J. D. B.

Što je seoski turizam?

Suvremeni turist traži doživljaj baziran na atraktivnosti i autentičnosti. Zasićen je masovnim turizmom i zbog toga se sve češće opredjeljuje za manje, još neotkrivene destinacije gdje može saznati i doživjeti nešto novo. Seoski turizam je za to idealan

U današnje vrijeme interesiranje za seoski turizam je u stalnom porastu, kako i onih koji bi se željeli baviti ovom vrstom turizma tako i korisnika ovih turističkih usluga – turista. Suvremeni turizam sve više prepoznaje i uključuje u ponudu manje, još neafirmirane destinacije. One se po pravilu mogu naći većinom u ruralnim područjima. Po kriteriju OECD (Organization for Economic Cooperation and Development – Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj), ruralna područja su ona područja u kojima je gustina naseljenosti ispod 150 stanovnika po četvornom kilometru, a po kriteriju Europske unije za prag se uzima 100 stanovnika po četvornom kilometru.

Ruralni turizam, seoski turizam, agroturizam. Je li sve to isto?

U svakodnevnom komuniciranju često se susrećemo s pojmovima kao što su ruralni turizam, seoski turizam, agroturizam.

Postavlja se pitanje je li to sve isto?

Ruralni turizam, kao što i ime kazuje, odvija se na ruralnom području i ima šire značenje, odnosno više pojavnih oblika kao što su seoski, izletnički, tranzitni, vinski, gastroturizam, lovni i ribolovni turizam, turizam u nacionalnim parkovima i zaštićenim dijelovima prirode, vjerski i kulturni turizam, zdravstveni (banje), manifestacijski, turizam posebnih interesiranja (avanturistički, cikloturizam, planinarenje, turizam vezan za razne sportsko-rekreativne aktivnosti) i druge brojne vrste.

Seoski turizam usredotočen je na pružanje turističkih usluga na selu i tu spadaju agroturizam (turizam na poljoprivrednom gospodarstvu) kao i potrebna turistička infra i suprastruktura neophodna za bavljenje ovim turizmom kao što su smještajni i degustacijski objekti u selu, okolna izletišta, etno-sela, etnografske i druge zbirke i postavke, razne seoske manifestacije s folklorom i slično.

Agroturizam je turizam na poljoprivrednom kućanstvu ili gospodarstvu ili turističkom poljoprivrednom obiteljskom gospodarstvu. Odnosi se isključivo na oblik turističke usluge koja je dodatna (dopunska) djelatnost na gospodarstvu s aktivnom poljoprivrednom djelatnošću, u sklopu koje se nude proizvodi (hrana i piće) proizvedeni na takvom gospodarstvu.

Iz navedenog slijedi da je agroturizam pojavni oblik seoskog turizma, dok je seoski turizam pojavni oblik ruralnog turizma.

Popularnost seoskog turizma

Zašto je seoski turizam sve popularniji? Nesumnjivo, za pružatelje usluga u seoskom turizmu bitan razlog je ekonomski, odnosno mogućnost ostvarivanja dodatne zarade/izvora prihoda, napose za vlasnike poljoprivrednog kućanstva odnosno gospodarstva (agroturizam).

To se ogleda u mogućnosti plasmana viška proizvoda s gospodarstvima po povoljnijim, po pravilu većim cijenama nego na uobičajen način putem tržnice, tržnih centara, otkupnih stanica i slično, odnosno u uređenju i aktiviranju neiskorištenih i/ili zapuštenih dijelova gospodarstva, kućanstva i viška prostora koji trenutno nisu u funkciji te predstavljaju »teret«, a mogli bi se adaptirati u turističke svrhe omogućivši tako dodatni prihod i samozapošljavanje članova kućanstva.

Turizam, odnosno turistička djelatnost pridonosi oživljavanju sela, što je u današnje vrijeme izuzetno važno jer smo

Skoro svakodnevno, svjedoci smo alarmantnih upozorenja da nam se sela zbog konstantnog smanjenja stanovništva ubrzano prazne i nestaju, naročito ona udaljena od većih urbanih sredina, što stvara brojne demografske, socijalne, sociološke, ekonomske, ekološke, urbanističke, pa i političke probleme. Kako i što učiniti i poduzeti kako bi se ovaj problem prevladao ili bar ublažio, a da devastirana, zapuštena i napuštena sela, seoska gospodarstva i imanja ponovno ožive? Jedan važan i mogući segment rješenja je seoski turizam, jer višestruko pridonosi oživljavanju, unaprjeđenju i razvoju ruralnih sredina.

svjedoci da se kod nas ruralna područja masovno napuštaju i prazne, a sela izumiru i polako nestaju. Razvojem seoskog turizma ovaj trend se može zaustaviti ili čak i preokrenuti. Dobar primjer za to su zemlje s razvijenim seoskim turizmom kao što su na primjer Austrija, Francuska, Italija, Njemačka, Slovenija i Švicarska. Imajući u vidu održivi razvoj i ekološke aspekte, seoski turizam omogućava i doprinosi poboljšanju infrastrukture, osobnog i društvenog standarda života, oživljavanju starih zanata, uređenosti sela, novim mogućnostima za zapošljavanje, afirmiranju lokalnih prirodnih i antropogenih turističkih motiva kao i očuvanju i prezentaciji vlastitog načina života, kulturne baštine i praktičnih znanja naslijeđenih od prethodnih generacija, dajući tako i doprinos samopoštovanju lokalne zajednice.

S druge strane, vidljive su i promjene u turističkim kretanjima, što se ogleda u »otkrivanju« novih destinacija. Suvremeni turist traži doživljaj baziran na atraktivnosti i autentičnosti. Zasićen je masovnim turizmom afirmiranih turističkih destinacija u kojima jeste kvaliteta usluge/turističkog proizvoda na za njega očekivanom nivou, ali je uniformirana. Zbog toga se sve češće opredjeljuje za manje, još neotkrivene destinacije gdje može saznati i doživjeti nešto novo (tzv. pozitivni adrenalin), često odričući se svjesno svog (domicilnog) praga komfora samo iz jednog razloga – novog iskustva i doživljaja. Seoski turizam je za to idealan.

Atila Dunderski

Advent – vrijeme iščekivanja Božića

Ako su bilo što pokazali i dokazali sociolozi, antropolozi i psiholozi religije, onda se to odnosi na ulogu religije u stvaranju jedinstva zajednice. Postoje tri osnovna načela povezivanja pojedinca u zajednicu: krvna veza (prirodna zajednica), podjela rada (društvena zajednica) i svrha (duhovna zajednica). Crkva svojim vjerskim obredima i aktivnostima općenito utječe na okupljanje pojedinaca i stvaranje zajednica koje su postale mjesto raznolikog osobnog, individualnog i grupnog vjerničkog iskustva. U dane adventa, kad predbožićna komercijalizacija dominira u jav-

nosti, duhovna strana kroz molitvu želi odgovoriti tim izazovima.

Advent, kao predbožićno vrijeme, je vrijeme kada kršćani očekuju dolazak Isusa Krista, a to znači dolazak boljeg društva, dolazak mira, razumijevanja među ljudima, dobrote i topline u srcima. Svaka župna zajednica ima neko svoje karakteristično obilježje. Za župu u Srijemskoj Mitrovici advent počinje na jedan specifičan način, posebno za mlade, o čemu je govorio župnik te župe **Mario Paradžik** uoči pripreme adventskog vijenca.

»Advent, vrijeme iščekivanja Božića, traje četiri tjedna, praćeno je misama zornicama, simbolom iščekivanja nove zore. U našoj župi pravi se veliki adventski vijenac u okviru dvorišta crkve, što je praćeno poslijepodnevnim i večernjim druženjem. Ovo je dio tradicije koja traje nekih desetak godina i podrazumijeva druženje i okupljanje mladih u duhu predstojećeg blagdana. Svake godine drugačije se osmisli izgled adventskog vijenca, nekoliko njih realizira zamišljenu ideju, ostali pomažu oko pratećeg posla. Drugi dio mladih se okuplja u okviru prostorije koja je namijenjena mladima, gdje se prostor ukrašava u adventskom duhu. Navečer se svi okupe nakon završenog posla, idemo na misu, a potom se družimo uz čaj i spremljenu hranu.«

U duhu okupljanja i zajedništva predstojeći blagdan okuplja obitelj, podsjeća na značaj zajedništva i potrebu za pripadanjem nečemu i nekome.

»Ovo razdoblje je lijepo za mene jer svi smo zajedno, i to je unazad 15-ak godina tradicija naše obitelji koja datira mnogo prije mog rođenja i nastavlja se na sljedeće generacije. Iščekivanje Božića je vrijeme u kojem preispitujemo sebe, nadamo se lijepim događanjima«, rekao je mladi ministrant **Ivan Reves**.

Tamara Divljak

Uskoro *Subotička Danica* za 2018.

Narodno-crkveni kalendar *Subotička Danica* za 2018. godinu, u nakladi Katoličkog društva *Ivan Antunović*, bit će u crkvama za Materice. I ove je godine *Danica* bogata sadržajem, a na 264 stranice nudi sadržaj duhovnog i narodnog blaga, povijesti, zabave i štiva za trenutke odmora. Sadržaj je to namijenjen doslovce svima – naći će se tekstovi za djecu, mlade, obitelji; one koji vole ozbiljnije sadržaje i one koji se žele opustiti u zimsko vrijeme kada se može naći više vremena za čitanje.

Glavni i odgovorni urednik **Stjepan Beretić** u svojoj uvodnoj riječi predstavlja sadržaj i najavljuje svog nasljednika, novog urednika vlč. **Josipa Štefkovića**. Podsjeća čitatelje na stalnu rubriku u kojoj su riječi Svetog Oca Franje, u Apostolskom pismu »Misericordia et misera«. Hodočasnik mira i nade ove nam godine šalje svoje poruke iz Fatime, o 100. obljetnici ukazanja u Fatimi. Vjerni suradnik *Danice*, karmelićanin o. **Mato Miloš** piše o karmelićanki **Elizabeti od Presvetog Trojstva**, svetiци molitve, šutnje i adoracije, ali i našem kandidatu za sveca, ocu **Gerardu** i temi kontemplacije. Zanimljivost o svetom **Eugenu**, čije se sveće moći čuvaju u slavnjoj futoškoj crkvi Presvetog Srca Isusova, dolazi iz pera mjesnog župnika **Antuna Kopilovića**.

U rubrici *Narodno blago* vlč. Josip Štefković priređuje više tekstova. Prvi je o lijepom običaju – betlemašima u Baču, koji je zapisao **Antun Kesejić**, a zanimljiv je i notni prilog više božićnih pjesama koje su *betlemaši* pjevali obilazeći kuće po Baču. Tu je i zbirka molitava koje su se molile u Baču. *Danica* za 1924. objavila je narodne poslovice koje je zabilježio **Ive Prčić**, a ove ih godine ponovno možemo čitati. Tu je i tekst o premalo poznatom **Stjepanu Bartoloviću**, kojega upoznajemo kroz autobiografski tekst.

Mala Danica (uredila **Katarina Čeliković**) uz ostale tekstove upozorava djecu i na opasnosti s kojima se mogu susresti na internetu, ali ih i zabavlja obiljem šala. *Mladi* (uredili **Larisa Skenderović** i **Dario Marton**) uz autorske tekstove predstavljaju i Duhovnu abecedu svetog **Ivana don Bosca**. U rubrici *Obitelj* (uredili **Vesna** i **Ladislav Huska**) upoznajemo dvije obitelji: **Željke** i **Tomislava Vukova** i **Jasne** i **Marinka Kujundžića**.

O prošlogodišnjoj knjiškoj produkciji vojvođanskih Hrvata piše **Ana Gaković**, a tu je i štivo za trenutke odmora. U rubrici *Da ih ne zaboravimo* **Danica** piše o pjesniku **Jakovu Kopiloviću** o stotoj obljetnici njegova rođenja koja će biti obilježena 2018. godine. Tim je povodom poslije njegove biografije (**J. Ivančić**, **E. Hemar**) objavljeno i nekoliko njegovih pjesama.

Povijesni kutak ovako predstavlja glavni urednik mons. Beretić: »Ovogodišnja *Danica* želi biti proslava Boga za zlatni jubilej Subotičke biskupije. Sjećamo se ove godine našega biskupa **Lajče Budanovića**, koji je udario temelje Subotičkoj biskupiji. Sjećamo se i dobrog biskupa **Matije Zvekanovića** koji je ostvario želju svoga velikog prethodnika Lajče.« O ovom jubileju pišu vlč. Josip Štefković i bogoslov **Dražen Skenderović**, a Stjepan Beretić piše o najstarijim subotičkim maticama. Ususret 200. obljetnici župne crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Lemešu je i fotografija na poledini korica (foto: **Ivan Horvat**).

Danica je zabilježila zlatni jubilej redovništva, duhovna zvanja i pokojnike, a završava kronologijom značajnijih događaja koje je zabilježio Josip Štefković. Ne manjka u *Danici* ni »lire« zavičajnih pjesnika. I ove se godine *Subotička Danica* može kupiti po cijeni od 400 dinara u svim crkvama Subotičke biskupije.

Katarina Čeliković

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Vrijeme radosnog iščekivanja

Molitva i zahvalnost

Za radovanje u Gospodinu potrebno je ono na što nas poziva sv. Pavao u drugom čitanju: »Uvijek se radujte! Bez prestanka se molite! U svemu zahvaljujte! Jer to je za vas volja Božja u Kristu Isusu.« (1Sol 5,16-18). Molitva je susret s Bogom. Po molitvi spoznajemo Božju dobrotu i njegov način djelovanja. Kroz nju negujemo Božju prisutnost u svom životu i stječemo sposobnost osjetiti tu prisutnost, uočiti tragove njegovog djelovanja i prepoznati ga u svakodnevici. Naš način traganja za njim prestaje biti prizeman, ovozemaljski, te smo u stanju uočiti ga i onda kad nije sve lijepo i kad oni što ne vjeruju dovoljno misle da ga nema. Ali, da bi bili u stanju vidjeti Božju prisutnost i kad je teško, i kad molitve ostanu neuslišane, potrebno je raditi na kvaliteti molitve. Ona treba postati naše iskreno traganje za Bogom, susretanje kojem se radujemo, a ne nešto što obavljamo radi reda, bezvezno izgovaranje naučenog napamet u kojem su nam misli odsutne. Nije lako postići potrebnu kvalitetu molitve, ali važni su volja i nastojanje. I možda nikada nećemo biti zadovoljni, no ne smijemo se prestati truditi. Bog nagrađuje i naš trud.

Uz molitvu je vezana zahvalnost, one uvijek idu zajedno. Jer, u molitvi spoznajemo Božje djelovanje u našem životu, prepoznamo Božju milost koja nas u svemu prati, te u zahvaljivanju prihvaćamo ono što od Boga primamo. U susretu s njim ne možemo prestati zahvaljivati, jer postajemo svjesni njegovog čudesnog djelovanja. Pa i onda kada nam je teško, kada dobivamo križ, dobivamo i snagu da ga možemo nositi, te strpljivost u čekanju onog boljeg što ima doći. Zato uvijek onaj tko moli taj i zahvaljuje, pa se taj i raduje. Kršćanska radost proizlazi upravo iz molitve i zahvaljivanja. Kada kroz molitvu spoznamo tragove Božjeg djelovanja u našem životu, radosni smo što je on uz nas, radujemo se u Gospodinu. Naša je radost ona prava, iskrena, kršćanska. I sve dok posjedujemo takvu radost svjedočimo svoju vjeru, donosimo ljudima Boga koji je ljubav, te ih svojom radošću pozivamo da se i sami u molitvi otvore Božjem djelovanju. Stoga radosno iščekujemo blagdan Kristova rođenja, kao i dan konačnog susreta s njim.

Treća nedjelja došašća je tzv. Radosna nedjelja, što govori i činjenica da svećenik umjesto pokorničke ljubičaste, može izabrati misnicu roze boje. Radošću odišu i misna čitanja ove nedjelje, jer polako ulazimo u drugi dio adventskog vremena, pa nam je proslava Božića sve bliža. Ali i dalje u središtu stoji Ivan Krstitelj koji nas poziva da pripravimo put Gospodinu.

Osjećati radost

Uvijek mislimo kako pripremiti se za Gospodinov dolazak znači popraviti se, biti bolji, biti pobožniji, ali zaboravljamo da znači i biti radostan, a to nam poručuje i treća nedjelja došašća. Prvi kršćani su se, osim dobrih djela i bratske ljubavi, prepoznavali i po svojoj radosti. Radost nije osjećaj koji, ako je iskren, može biti u čovjeku skriven, izvana nevidljiv. Ona sija s lica onog koji je osjeća. Prorok Izaija govori: »Radujem se u Gospodinu, radujem...« (Iz 61, 10). Ove prorokove riječi trebaju biti izraz radosti svakog vjernika. One su bezvremenske i do danas pozivaju svakog da otkrije radost u Gospodinu. Za očekivati je da i današnji vjernici, kao i oni iz prvih vremena, pokazuju na svom licu radost susreta s Gospodinom. No, pogledamo li oko sebe teško ćemo pronaći kršćane koji se prepoznaju po ljubaznom osmjehu i dobrohotnom raspoloženju. Možemo okriviti teška vremena u kojima živimo za nedostatak kršćanske radosti. Istina je da je teško biti radostan kada oko sebe gledamo bijedu, ljude koji pate, a ne možemo pomoći. Isto tako, životne teškoće zahvaćaju i same kršćane. Nemaština, obiteljski problemi, bolesti i razne druge nedaće sastavni su dio života mnogih vjernika. Kako u takvom okruženju biti radostan? Kako se radovati kada život pritiska mnoštvom nedaća?

Izaija kaže: »Radujem se u Gospodinu«. Ovo »u Gospodinu« je ključno! Ako tražimo zemaljske razloge radosti, brzo ćemo shvatiti da su oni prolazni i teško se nalaze. Uvijek nam nešto fali, uvijek nas nešto tišti da bismo mogli osjećati zemaljsku radost. Čak i ako je pronađemo, ona je kratkotrajna, kao i sve drugo ovdje na zemlji. A tko se raduje u Gospodinu, može se radovati i bez ovozemaljskih razloga. To je radost koja traje, od koje čovjek sija, koja privlači i koja se može dijeliti.

Kužiš?!

Uspješna prva razina za subotičke gimnazijalce

Započela nova sezona *Čitanjem do zvijezda*

Svi dobro znamo blagodati knjige i čitanja te koje koristi imamo od tog. Znaju to i učenici subotičke Gimnazije *Svetozar Marković* koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku, jer su se i ove godine odlučili čitajući dosegnuti zvijezde. Nakon uspješne prošle školske godine kada je **Emanuela Bošnjak** svojim multimedijским uratkom osvojila prvo mjesto s maksimalnim brojem bodova na nacionalnoj razini u Hrvatskoj, započele

Kujundžić i Luka Prčić, koji su rješavali online upitnik, plasirali su se na regionalni kviz koji će biti 23. veljače 2018. Zadovoljni rezultatima subotički gimnazijalci nastavljaju s čitanjem jer za svaku narednu razinu dobivaju novu knjigu za čitanje.

Kviz znanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vije-

su pripreme za novu sezonu i školsku 2017./18. godinu.

U petak, 8. prosinca, točno u podne u cijeloj Hrvatskoj ali i u Subotici realizirana je prva razina kviza znanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda*. Osvojivši potreban prag bodova na školskom natjecanju **Emanuela Bošnjak** koja je izradila multimedijски uradak te **Nađa Kovač, Marijana Mačković, Zdenko Ivanković, Daniel**

ćem. Kao i prethodne godine, natjecanje se sastoji iz dva dijela: kviza znanja i prezentacije multimedijskog uratka, a ovogodišnja tema je povijesni roman. Za sudjelovanje u ovom natjecanju potrebno je pročitati sljedeće knjige:

1. **August Šenoa:** *Zlatarovo zlato*
2. **Miro Gavran:** *Judita*
3. **Mark Zusak:** *Kradljivica knjiga*
4. **Marija Jurić Zagorka:** *Vitez slavonske ravni*

»Jako mi se svidjela tema ovogodišnjeg kviza«, priča **Zdenko Ivanković** i dodaje: »Volim povijest, a i čitati knjige. Kombinacija ove dvije stavke je za mene dobitna. Uživam kada čitajući doznajem neke stvari iz povijesti. Jedva čekam uzeti u ruke narednu knjigu za kviz.«

Šestorci subotičke gimnazije čestitke na uspjehu i nek nastave kreativnošću i znanjem do zvijezda.

B. I.

Istodobno uz srednje škole kviz znanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* realizira se i u osnovnim školama u Subotici, Tavankutu, Maloj Bosni i Đurđinu gdje se nastava odvija na hrvatskom jeziku. Prva školska razina bit će organizirana u siječnju 2018. godine, po povratku sa zimskog raspusta. Tema ovogodišnjeg natjecanja je *Zapisi iz škrinice sjećanja*.

Umjetnička grupa IRWIN

Što je umjetnost?

Umjetnička grupa IRWIN osnovana je u Ljubljani 1983. godine. Grupu čine pet slikara – **Roman Uranjek, Dušan Mandić, Mirna Mohar, Andrej Savski i Borut Vogel**nik. Ujedinjenjem tri grupe – multimedijalno-glazbenog sastava *Laibach*, grupe vizualnih umjetnika IRWIN te kazališne skupine *Gledališče sester Scipion Nasice* nastao je 1984. godine umjetnički kolektiv *Neue Slowenische Kunst* (NSK). Ovaj kolektiv je izgradio umjetnički koncept na retro metodi, pa je tako i grupa IRWIN svoju umjetničku filozofiju sažela u terminu retro-princip, odnosno retroavangarda.

Vizualni jezik grupe IRWIN počiva na preuzimanju citata iz zapadne i europske umjetnosti 19. i 20. stoljeća, u radovima citiraju i povezuju »izme« svjetske i svojevjremene jugoslaven-ske umjetnosti. Uključuju u svoje radove i motive iz socijalističke umjetnosti i umjetnosti Trećeg rajha, te koriste motive politički angažiranih europskih avangardnih pokreta, kao što su talijanski futurizam i ruski konstruktivizam. Članovi grupe IRWIN svojim radovima preispituju političke i umjetničke ideologije, bazirajući vizualni izraz na eklekticizmu i simultanoj upotrebi kontradiktornih stilova.

Teorija i umjetnička praksa

Stariji čitatelji sjećaju se afere koju je grupa IRWIN izazvala 1986. godine s posterom izrađenim za proslavu Dana mladosti, odnosno **Titovog** rođendana. Povjerenstvo je dalo prvu nagradu posteru grupe IRWIN, a zatim se otkrilo kako je taj plakat modificirana verzija slike *Treći rajh: alegorija herojstva Richarda Kleina* iz 1936. godine. Podignuta je optužnica, ali umjetnici su oslobođeni, jer su se slovenski političari suprotstavili tužbi. Djelujući u uskom području između umjetnosti i ideologije, radovi grupe IRWIN su često poticali rasprave i izazivali nesporazume.

Kao i kod sastava *Laibach* i skupine *Gledališče sester Scipion Nasice*, i kod grupe IRWIN postoji zavisnost između teorije i prakse, što se iskazivalo umjetničkim manifestima i programskim tekstovima. Grupa IRWIN je u manifestima za svoje djelovanje ustanovila tri principa koji su po svom karakteru suprotni u odnosu na uobičajene definicije pojma povijesnih avangardi, a to su: retro-princip, naglašeni eklekticizam i afirmacija narodne-nacionalne kulture. Ti principi su u suprotnosti tradicije moderne umjetnosti. Članovi grupe IRWIN zalažu se obnovu klasičnih vrijednosti umjetnosti, slikaju i uljem na platnu izra-

žavajući svoja viđenja romantičnog estetskog nacionalizma, koji prema njihovim umjetničkim manifestima doprinosi kulturnom progresu, a jedan od njihovih ciljeva je afirmacija slovenske likovne umjetnosti.

Jednostavno rečeno grupa IRWIN dekodira uobičajena, ustaljena povijesna i kulturna značenja u nove smislene sklopove. Tako grupa IRWIN, koristeći povijesno-umjetničke izvore, djeluje u okviru prakse estetike postmodernizma. U sklopu takve estetike grupa IRWIN se u montaži svojih vizualija koristi motivima socrealističkog slikarstva, simbolike nacističke umjetnosti ili baštinom povijesnih umjetničkih avangardi. Ostaje za razmisliti, koliko se određeni postupci grupe IRWIN mogu okarakterizirati kao vid profinjene kulturne manipulacije? Ili kao oblik intelektualne opsjene i varke? Upravo grupa IRWIN postavlja pitanje: Što je umjetnost?

Was ist kunst?

Jedan od najznačajnijih projekata grupe IRWIN je serija pod nazivom *Was ist Kunst?*, koja se razvija preko 30 godina. Nekoliko stotina radova iz ove serije tematski istražuju ideološki kontekst umjetnosti nastale prisvajanjem i transformacijom motiva korištenim od strane *Laibach Kunsta* i pripadajuće ikonografije socrealizma, nacističke propagande, religijske umjetnosti i povijesnih avangardi. Projekt *Was ist Kunst?* je započeo 1984., a naslov se referira na seriju performansa umjetnika **Raše Todosijevića**. Za grupu IRWIN to je bilo značajno pitanje u trenutku kada su stvarali radove u koje su uklapali političke i ideološke motive, što je bilo nešto novo u odnosu na tadašnju glavnu struju u ovdašnjoj umjetnosti, a ostalo je važno i danas. Slike iz ovog projekta urađene su različitim stilovima, od srednjovjekovnog do avangardnog, od totalirističkog stila, pa do pop-kulture.

IRWIN je stvorio napetost između tradicionalne slike, modernizma i totalitarne umjetnosti, ali ne očekujte odgovor na pitanje: Was ist kunst?

Grupa IRWIN je danas nezaobilazno ime u svijetu suvremene umjetnosti. Izlagali su u najznačajnijim svjetskim muzejima: MOMA (New York), Bobur (Pariz), Državnom muzeju moderne umjetnosti (Moskva), Venecijanskom bijenalu, a koncem 2015. izlagali su u somborskoj Galeriji **KC Laza Kostić**. Dokumentarce o grupi IRWIN, kao i njihove radove možete uvijek pogledati na internetu.

Zvonko Sarić

Idemo li večeras u kazalište? (90)

Čitaća proba - Geza Kopunović, Mirko Huska, Miša Paraskijević

Sudar običnih, malih, ljudi sa svakodnevicom

U kazališnoj sezoni 1966./67. među djelima pisaca koja su se našla na repertoaru je i **Irwin Shaw**, romanopisatelj, pripovjedač, dramski pisac i scenarist koji je svjetsku slavu stekao ratnim romanom *Mladi lavovi*, ali ništa manje nisu poznata i druga njegova djela, kao što su: *Prihvatljivi gubici*, *Bogataš i siromah* (I), *Prosjak i lopov* (II), *Lucy Crown*, *Na vrhu brijega*, *Noćni posao*, *Druga strana ponoći*, *Ako dočekam sutra*, *Večer u Bizantu*, *Pariz! Pariz!*, *Glasovi ljetnog dana* i druga.

Shaw opisuje mahom tzv. obične, male ljude, u sudaru sa svakodnevicom, njihove nedosanjane snove i neispunjena očekivanja, a pred subotičkom kazališnom publikom prvi put je igran 1960. godine, kada je ovdje postavljen njegov komad *Lucy Crown*, u režiji **Milana Barića**. Šest sezona kasnije isti će redatelj ostvariti ovdje komad pod naslovom *Filip i Jona*, dramsku povijest iz istočnog New Yorka, iz zloglasnog Brooklyna, odakle potječe i sam Shaw, gdje je odrastao i stasao. Želja za ostvarenjem neomeđenog života i prema vlastitoj mjeri, u jednom posve nemilosrdnom svijetu, karakterizira i ovo njegovo djelo.

Dvojici prijatelja Filipu i Joni, u sivilu svakodnevice, jedinu utjehu predstavljaju zajedno provedeni sati, u čamcu, tijekom noćnog pecanja, kada oni uistinu snivaju o drugačijem, sretnijem životu, negdje na moru, na dalekim sunčanim plažama, u malom brodiću daleko od grada u kojem jamačno nisu uspjeli. Filip i Jona godinama stavljaju na stranu dio novca od svojih skromnih prihoda, ustrajno štede kako bi jednoga dana pokušali ostvariti svoj san, a onda se pojavljuje zla kob, beskrupulozni Gof, lik iz podzemlja, koji se tragom svojih kriminalnih nakana ispriječi dvojici prijatelja, postajući realnom prijetnjom ostvarenju njihovih snova.

Budući da se pravda pokazala neefikasnom Filip i Jona odluče se uzeti je u svoje ruke i ukloniti onoga koji im je stao na put, ma i po cijenu mogućeg urušavanja dugo snivanih snova. Kako uočava **Ivanka Rackov**, ocjenjujući izvedbu ovog djela (*Rukovet*, 2, 1967., 132.-138.) i redatelj Milan Barić je uznastojao ocrtni onu tamniju stranu američkog načina života i tamošnje stvarnosti.

U toj i takvoj stvarnosti dvojica običnih ljudi, našavši se pred zidom, iznenada pritisnuti teškim, čini im se sudbonosnim, pa i nerješivim nedaćama, ne prežu čak ni od čina ubojstva, zakratko prešavši put od posve mirnih ljudi koji bezazleno snivaju na javi, do ubojica, istom kada se, prema njihovoj prosudbi, otme kon-

troli, ono još malo što im je preostalo od i onako ne baš sjajnog života.

Redatelj, zapravo, nastoji njih dvojicu prikazati žrtvama, ne bi li izazvao suosjećanje gledatelja, pa se čak i sam na neki način, gotovo neskriveno, zauzima kakvim-takvim pokušajem pravdanja njihove, ipak, zločinačke nakane.

Geza Kopunović i **Ilija Drašković** u ulogama Filipa i Jone skladno su se dopunjavali tragom ove redateljske zamisli, ali ako je suditi prema prikazu Ivanke Rackov, publika je puno više dobila od tumača ženskog dijela glumačkog ansambla, napose od **Stevanke Češljarov** i **Eržike Kovačević**. A ono što i danas privlači pozornost je, zapravo, pitanje kamo je smjerala ovako koncipirana predstava Milana Barića? Tih godina, naime, već je bilo bjelodano kako su samo djelomično dosegnuti ciljevi privredne, pa dakle i društvene reforme, a kao jedna od posljedica toga bila je, do tada gotovo nezamisliva besposlica koju država pokušava ublažiti velikim odljevom radne snage u inozemstvo. Samoupravljanje se možda tek za nijansu pokazalo učinkovitim sustavom od boljševičkog, sovjetskog modela, a gospodarstvo je i nadalje ostalo nekonkurentno glede privrednih postignuća na Zapadu. Pokušaj prekrajanja, ili makar umanjenja neuspjeha, selektivnim državnim subvencijama također nije išao u pravcu rješenja, dapače, izjednačavao je rad s neradom i stvarao mentalitet »jednakosti u siromaštvu«, uz ravnodušnost radnika prema visokoj cijeni proizvodnje i (ne)rada. U takvim uvjetima snažili su konzervativni, dogmatski orijentirani dijelovi političke nomenklature, te se Tito odlučio optužiti ih za neuspjeh, prinudivši na odstupanje drugog čovjeka tadašnje zemlje **Aleksandra Rankovića** i njegove sumišljenike. Dočim su *Filip i Jona* Irwina Shawa, postavljen prema redateljskoj zamisli Milana Barića, poput i drugih sličnih ostvarenja, imale prepoznatljivu poruku i zadaću – pokazati kako teškoće s kojima se nosi običan, mali čovjek, nisu rezervirane samo za ovdje živuće, nego ih jednako tako mogu trpjeti i u drugim podnebljima, pa i u društvima tradicionalno visoke efikasnosti, kakvo je američko.

U komadu *Filip i Jona* Irwin Shawa, prema režijskoj postavci Milana Barića, uz glazbu **Georga Gershwin**a, scenografiju **Mihajla Dejanovića** i kostime **Radmile Radojević**, scenske junake pred gledalištem su ostvarili Geza Kopunović, Ilija Drašković, Stevanka Češljarov, **Rade Stojanov**, **Ivica Andrejević**, **Danica Pištalo**, **Mihajlo Jančikin**, **Milenko Rastović** i **Milan Pinterović**. Premijera je održana 29. studenoga 1966.

Kad je umro birtaš Grgo

Donji red s lijeva na desno: Lazo Matijević, Marcela Matijević, Krista Pisanić, Jelena Pisanić, Joso Pisanić i Lazo Pisanić.
Gornji red s lijeva na desno: Ruža Kiš, Giza Poljaković, Bela Poljaković, Geza Pisanić i Marija Pisanić.

Subotički birtaš **Grgo Pisanić** umro je 1928. godine, kada je i nastala priložena fotografija. Na njoj je njegova obitelj, sva u koroti – crnini koju im je kupila Grgina supruga, **Krista** (rođ. **Sarić**).

Grgo i Krista bili su u braku 41 godinu i imali su četvero djece (**Marcela** udana **Matijević**, **Solo**, **Geza** i **Giza** udana **Poljaković**) te šestero unučadi (**Ruža** udana **Kiš** i **Lazo Matijević** te **Jelena**, **Lazo**, **Joso** i **Ružica Pisanić**). Osim sina Sole i unuke Ružice, pored nabrojanih članova obitelji fotografirani su i Gezina supruga **Marija** (djev. **Peić Tukuljac**) i Gizin suprug, **Bela Poljaković**.

Šiler

Vlasnica fotografije i Gezina i Marijina kćerka Ružica Pisanić odrasla je u obiteljskoj kući Pisanić na Senčanskom putu u Subotici koju je njezin dida Grgo Pisanić kupio početkom prošloga stoljeća. Ondje je Grgo otvorio birtiju, u kojoj je nakon njegove smrti nastavio posloovati sin Geza sve do 1950-ih godina. Ružica kaže da je birtija bila poznata po šileru, vinu koje se pravilo od kdarke (vrsta grožđa) te da je cijela obitelj mogla živjeti od tih prihoda. Iako se rodila nakon didine smrti, sjeća se onog razdoblja birtije dok ju je vodio njezin otac. Kaže da su svi u obitelji sudjelovali u procesu pravljenja šilera, a da su za njega koristili grožđe iz njihovog vinograda na Radanovcu ali i kupovno. »Kad je bila berba svi smo išli u vinograd, a posli tog se sve to donesivalo u našu avliju di je bio cilj proces pravljenja vina«, sjeća se Ružica.

Nakon Drugog svjetskog rata prostor u sklopu kuće, gdje je bila birtija je obitelji Pisanić, oduzet im je te je bio ambulanta i prostor ruske vojske. »Ruska vojska nam se uselila '44./45. u kuću i tu je bio njev štab. Nama su ostavili jednu sobu za življenje, a sve ostalo su okupirali. Imali smo dva velika podruma vina koja su zapečatili i zabranili nam ulaz u nji«, kaže Ružica.

Kuća je vraćena u vlasništvo Pisanića, a njezina nasljednica Ružica ju je ove godine darovala župi Svetog Jurja u znak sjećanja na svoje roditelje. Kaže kako bi oni bili zadovoljni s ovakvim ishodom s obzirom na to da je njihova obitelj sve vrijeme vezana za tu župu.

Majka Krista

Grgina supruga Krista umrla je 23 godine poslije supruge, 1951. godine. Unuka Ružica je se sjeća kao stroge žene koja je voljela red. »Kod majke se uvek znalo ko šta radi. Ponediljkom, kad je dolazila pralja u pomoć, prale su se košulje. Uvek je to bio ponediljak jel nije trebalo kuvat zato jel je ostalo ráne od nediljne užne. Dva-red nediljno kuvalo se meso, a sridom i petkom je uvek bio nemrs«, kaže Ružica koja se sjeća i mamine priče o prvom susretu sa svekrvom Kristom. »Kad se moja mama udala, onda je svekrva odvela u podrum i pokazala di je roljka. Kazala joj je májka Krista: „Sad si došla u našu kuću i od sad mora bit ovako – kad ja metnem glavu na uzgljancu, ona mi se mora sklizat koliko će to bit dobro uštirkano i izroljano. Májkina rič je bila sveta i uvek se poštovala«, priča Ružica i prisjeća se još jedne anegdote s májkom: »Mama mi je pričala kad je mene rađala da je bila u májkinoj sobi i da su zraci sunca kroz prozor padali baš na krevet s uštirkanim stvarima. Babica je predložila da se mama premjesti na taj krevet jer bi joj bilo lakše i kad je izišla da pita májku, ona je rekla da ne može jer bi premiještanje svega bilo previše posla. Babica je nije poslušala i kad se vratila u sobu, sve je pomjerila i mama je mene rodila ondje, gdje je májka čuvala čiste stvari, na osunčanoj strani sobe«, uz smijeh kaže Ružica. Sjeća se ona i da je májka Krista nosila crninu od suprugove smrti do kraja života te da je uvijek imala na kecelji bijelu uštirkanu maramicu.

J. Dulić Bako

Sveti Nikola

Sveti Nikola je prošlog tjedna imao puuuuune ruke posla. Trebao je obići svu dobru djecu, a njih, znamo, ima dosta. Trebao je pogledati i sve predstave koje su pripremljene njemu u čast. I, naravno, trebao je podijeliti darove koje je donio. Uspio je samo zato jer je poseban, a i mi smo se onda potrudili pokazati vam još neke fotografije s ovih krasnih druženja.

Posjetio je 6. prosinca OŠ *Ivan Goran Kovačić* u Sonti gdje ga je dočekalo oko 60 učenika koji slušaju predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Isto toliko djece okupilo se u župnoj crkvi Uzvišenja sv. Križa na Petrovaradinu. Program za njih je organizirao HKPD *Jelačić*.

U Srijemskoj Mitrovici je u Hrvatskom domu na blagdan Svetoga Nikole bila priređena prekrasna predstava, a posebno su se potrudila i djeca koja dolaze na zornice u crkvu Svetog Roka u Subotici. Sveti Nikola je bio i u Beregu u župi Svetog Mihovila, gdje je paketiće dobilo pedesetak djece. Za njihov ugođaj se pobrinuo župnik **Davor Kovačević** i HKPD *S. S. Kranjčević* iz Berega.

Pogledajte fotografije.

 Srijemska Mitrovica

 Sonta

 Petrovaradin

 Bereg

 Sveti Rok

U Subotici predstavljena knjiga Vesne Huska *Dnevnik jedne cure i jednog dečka*

Jedinstveni događaj u Gradskoj knjižnici

Doista je bilo jedinstveno i posebno. Što? Kada? Gdje? Zašto? Pa na prvom predstavljanju knjige *Dnevnik jedne cure i jednog dečka* subotičke spisateljice **Vesne Huska** u svom rodnom gradu, u petak, 8. prosinca, u čitaonici Gradske knjižnice. Riječ je o knjizi koja je ove godine izašla u izdanju NIU *Hrvatska riječ*, a predstavljanje je za stotinu i više tinejdžera iz osnovnih škola **Matko Vuković** (Subotica), **Ivan Milutinović** (Subotica i Mala Bosna), **Matija Gubec** (Tavankut) i **Vladimir Nazor** (Đurđin) priredilo Uredništvo dječjeg podlistka tjednika *Hrvatska riječ* – *Hrcko*.

Jedinstveno i posebno bilo je iz više razloga. Primjerice, uistinu su rijetke prilike da se u spomenutoj čitaonici nekim povodom okupi ovako veliki broj tinejdžera, a i knjiga koja je predstavljena, prva je namijenjena tinejdžerima koju je na hrvatskom jeziku napisao ovdašnji pisac, ali i prva u Ediciji *Vjeeverica*, proza za mlade.

Bilo je baš zabavno. Svi su na početku dobili blokčić i kemijsku olovku, koji su im bili rekvizit za igre i dar koji su ponijeli kući. Bilo je tu igri riječi, asocijacija, pantomime, u nekoliko navrata tinejdžeri su čitali ulomke iz Vesnine knjige, a na koncu su mogli pitati autoricu sve što ih zanima o njenom djelu (odakle joj inspiracija, zašto se Kristina i Tin baš tako zovu itd.).

Kako ih je dočekaao, tako ih je *Hrcko* i ispratio – s darom. Naime, budući da su tijekom igre tinejdžeri potrošili malo energije, bio je red nadoknaditi je, a kako drukčije nego s nečim slatkim.

Da predstavljanje bude tako zanimljivo i veselo, pobrinula se suradnica podlistka *Hrcko* **Katarina Čeliković**, a djecu je pozdravila i »uvela« u ovaj poseban događaj urednica *Hrcka* **Ivana Petrekanić Sič**.

H. R.

ZIMSKI VAŠAR

Tooth optika

SUBOTICA
024/ 551 045

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetkom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.
Prodajem stroj šivače marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva đaka ili studenta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310
Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 meteri po jutru. Tel.: 064 305 1488

Ozbiljan muškarac, Hrvat iz Hrvatske, umirovljenik, želi upoznati ozbiljnu ženu do 55 godina. Tel.: 099-1958-444 (HR) i 064-041-5760 (SRB). Pošaljite za početak SMS.

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za sličnu u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

I u 2017. nastavljeno s akcijom *Selu u pohode*

Zavod za javno zdravlje Subotica, Crveni križ Subotica i Dom zdravlja Subotica nastavili su i u 2017. s akcijom *Selu u pohode – provjeri svoje rizike, kontroliraj zdravlje!*. Ona se organizira već sedam godina s ciljem promoviranja zdravlja i zdravih stilova života u ruralnim sredinama Subotice i mobiliziranja stanovnika ovih naselja na kontrolu zdravlja. U ovoj godini je organizirana svakog mjeseca po jedna akcija, a posjećene su sljedeće mjesne zajednice: Čantavir, Bikovo, Bajmak, Novi Žednik, Đurđin, Mala Bosna, Graničar, Hajdukovo, Palić, Verušić, Donji Tavankut i Pješčara.

Zaposleni u Zavodu su tijekom 12 akcija pregledali 427 odraslih osoba, 276 žena i 151 muškarca. Gotovo polovina pregledanih je starija od 65 godina.

Najveći problem kod pregledanih osoba je gojaznost, koja je dijelom posljedica starenja, ali prije svega prisutnih navika u ishrani i fizičkoj neaktivnosti i uopće stilu života.

Prema rezultatima Istraživanja zdravlja stanovništva Srbije iz 2013. godine najlošije navike u ishrani imaju stanovnici Vojvodine: 60% jede najviše bijeli kruh, životinjske masti koristi 31%, svakodnevno jede voće samo 43%, a povrće 51% (u zemljama EU 62% jede voće, a 63% povrće). Prema istom istraživanju stanovnici Srbije u prosjeku sjede pet sati dnevno. Ono što zabrinjava je trend porasta gojaznosti i kod odraslih i kod djece u kontinuitetu od 2001. godine, a brojni parametri zdravlja su lošiji u ruralnim sredinama i u Vojvodini.

Centar za promociju zdravlja Zavoda za javno zdravlje Subotica

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 20. 12. 2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

Ivan Gudelj, legendarni nogometaš *Hajduka*

Svoju životnu bitku želim podijeliti s auditorijem na promocijama

Teška bolest (hepatitis B) uzela je svoj zlosretni danak već u 26. godini kapetana *Hajduka* i jugoslavenske reprezentacije **Ivana Gudelja**, zauvijek ga odvojivši od zelenih travnjaka na kojima je briljirao tijekom svoje kratke, ali nadasve uspješne nogometne karijere. U bijeloj majici *majstora s mora* odigrao je 362 susreta i postigao 93 pogotka, dok je za najbolju selekciju nekadašnje zajedničke države odigrao 33 susreta, uz 3 postignuta pogotka. Nakon liječenja i dva neuspjela pokušaja povratka aktivnoj igračkoj karijeri, okrenuo se studijama, diplomirajući na Kineziološkom fakultetu u Zagrebu. Kao trener je radio u *Hajduku*, *Steyru* (Austrija), te dugo godina obnašao mjesto izbornika Hrvatske reprezentacije za dob do 17 godina. Danas je uposlenik Hrvatskog nogometnog saveza. Knjiga **Blaža Duplančića: Ivan Gudelj Hajdučka priča** vjerni je prikaz njegove impresivne nogometne karijere, ali i svojevrsni životni putokaz svima koji misle da se nalaze u bezizlaznoj životnoj situaciji. Razgovor je vođen tijekom njegovog nedavnog gostovanja u Subotici, tijekom kojeg je promovirao knjigu koja priča njegovu životnu storiju.

Kako se osjećate u jednoj posve drugačijoj ulozi, u kojoj zeleni travnjak mijenjate za dvorane u kojima promovirate svoju Hajdučku priču?

Blaž Duplančić je objavio knjigu o meni još 2010. godine i ona je do sada doživjela, skupa s ovom subotičkom, već 85 svojih promocija. Izuzetno mi je drago što je *Hajdučka priča*, nakon gotovo cijele Hrvatske i pola Europe, stigla i do sjevera Bačke, te je imala priliku biti predstavljena subotičkoj publici u jednom impresivnom zdanju kakva je Velika vijećnica Gradske kuće.

Što biste našim čitateljima, u najkraćim crtama, mogli kazati o svojoj ulozi u ovom svojevrsnom projektu koji ima izuzetno važnu poruku?

Tijekom promocija nastojim gotovo uopće ne govoriti o nogometu, već priču o mojoj igračkoj karijeri prezentiraju moderatori i promotori knjige. Ja više volim publici pričati o drugom dijelu svog života i svemu što sam prolazio nakon 26. godine, kada sam zbog bolesti bio prisiljen zauvijek napustiti aktivno bavljenje sportom. Jer, moja životna priča govori o dječaku iz Zmijevaca, kojemu su se ispunili svi mladalački snovi o igranju u velikom klubu i državnoj reprezentaciji, a u trenutku igračke kulminacije kada su se najveći europski velikani interesirali za njega sve je nestalo gotovo u jednom trenutku. Tu moju drugu životnu bitku želim podijeliti s auditorijem na promocijama ove knjige.

Danas, mnogo godina kasnije i nakon svih događanja koja su se u Vašem životu potom događala, sa sigurnošću možemo ustvrditi kako ste s uspjehom pobijedili u najvažnijem životnom susretu.

Nije bilo uopće jednostavno izići iz te situacije u kojoj sam se odjednom našao. Bio sam bolestan, što je svakako bio veliki šok za jednog mladog čovjeka, a drugo: nisam mogao raditi ono što sam najviše volio u životu. Nogomet sam igrao s jednom golemom strahom sve dok mi okrutna bolest nije uskratila veliku životnu radost. Ali život je tekao dalje, morao sam se prvo izboriti s hepatitisom B i ozdraviti, a potom završiti fakultet, te se vratiti nogometu u novoj, trenerskoj ulozi. Sa svakim položenim ispitom i trenerskim radom, osobito na mjestu izbornika Hrvatske U-17 momčadi, dobivao sam novu životnu snagu i jednostavno sebi nisam dopuštao nikakve napade depresije. Uz vjeru u Boga, te veliku pomoć prijatelja koji su bili uz mene u najtežim trenucima uspio sam iskontrolirati, te konačno i pobijediti ovu zloćudnu bolest.

Važno je istaknuti još jednu aktivnost koja prati Vaša gostovanja u brojnim sredinama u Hrvatskoj i diljem europskog kontinenta. O čemu se radi?

Često gostujem po školama i mladima pričam svoju životnu priču s naglaskom na najteže momente koji su me zadesili na vrhuncu igračke karijere. Pričam im također i o svom iskustvu u radu s reprezentativnim selekcijama igrača do 17 godina, o pedagoškom načinu prenošenja sportskog znanja i vještini igranja nogometa. Uz sve navedeno, kao član udruge *Hepatos*, na predavanjima jedan dio obvezno posvetim tematici hepatitisa i naglašavanju značaja edukacije u svezi preventivnog djelovanja glede poimanja ovog oboljenja.

Na koncu ovog razgovora, moramo iskoristiti prigodu i zapitati velikog nogometaša za komentar u svezi nedavnog ždrijeba skupina za predstojeće SP u Rusiji. Kako ocjenjujete skupinu u kojoj se nalazi Hrvatska?

Napravili smo veliki uspjeh plasmanom na SP, a glede skupine u koju nas je ždrijeb svrstao mogu reći kako je svaka reprezentacija koja izbori plasman na summit najboljih svjetskih momčadi u startu kvalitetna. Smatram da smo dobili tešku skupinu, ali isto tako mislim kako imamo kvalitetu za prolazak u drugi krug i konačno napraviti taj iskorak dalje.

M. D.

Gol Španjolskoj

Vrhunac reprezentativne karijere Ivan Gudelj je doživio 1982. godine na SP u Španjolskoj, kada je u porazu protiv domaćina (1:2) postigao pogodak. Francuski list *L'Equipe* svrstao ga je u idealnu momčad mundijalskog turnira.

Summarum

Bliži se konac tekuće godine i vrijeme je tzv. podvlačenja crte kroz dodjeljivanje nagrada najzaslužnijima. Kao što je već opće poznato, napadač *Real*a iz Madrida **Christian Ronaldo** je peti puta osvojio *Zlatnu loptu*, namijenjenu najboljem nogometašu na svijetu, ali ovoga puta se još jedno ime znakovito apostrofiralo. Najbolji hrvatski nogometaš **Luka Modrić** se našao među TOP 5 najboljih na nogometnom planetu, iza Ronalda, **Messija**, **Neymara** (napadači) i **Buffona** (vratar) i tako postao najbolji vezni igrač protekle 2017. godine. Uz sve to, već nekoliko sezona unatrag, kapetan hrvatske reprezentacije je nezaobilazni član najbolje svjetske jedanaestorke, što dodatno potvrđuje njegovu izvanserijsku klasu. Sve čestitke!

Pobjedom protiv *Milana* (2:0) nogometaši Rijeke, aktualnog hrvatskog prvaka, oprostili su se od natjecanja u Ligi Europe završivši na trećem mjestu iza velike crveno-crne momčadi i grčkog predstavnika AEK-a. Nažalost, nedostatak sreće i prisebnosti u susretima protiv *Austrije* i AEK-a, stajao ih je europskog proljeća, pa će u nastavku nogometne sezone Europu vidjeti samo na TV ekranima. Kada smo već kod Europske lige, mora se odati počast *Partizanu* i *Crvenoj zvezdi* koji su prvi puta skupa izborili plasman u izlučnu fazu ovog drugog po jačini natjecanja u ingerenciji UEFA, a beogradski crveno-bijeli su i postali prvom momčadi u povijesti kojoj je uspjelo iz prve runde kvalifikacija

izboriti plasman u euro proljeće.

Crtu je podvukao i najbolji hrvatski tenisač **Marin Čilić**, prekinuvši suradnju sa svojim trenerom, Šveđaninom **Björkmanom** uz kojeg je stigao do najboljeg rankinga karijere (4.). Protekla sezona je, izuzev sjajnih nastupa na travi (finala Queensa i Wimbledon) i osvajanja naslova u Istanbulu, ipak bila preslaba za apetite stasitog Međugorca. Tko će biti novi Marinov coach uskoro će biti poznato.

Na koncu ovotjednog summaruma ne možemo propustiti i hvale vrijednu vijest iz Bruxellesa. Preljepi istarski gradić Umag, odavno poznat kao idealno mjesto za sport i rekreaciju (tijekom gotovo cijele godine) i domaćin jedinog hrvatskog ATP turnira, proglašen je Europskim gradom sporta za 2018. godinu. U prigodnoj izjavi povodom dodjeljivanja ovog prestižnog priznanja umaški gradonačelnik **Vili Bassanese** istaknuo je: »Kvalitetnim financiranjem javnih potreba u sportu podigli smo kvalitetu pedagoškog rada s mladima te broj i opremljenost sportskih objekata. Ujedno je stvorena i jedinstvena sinergija između javnog i privatnog sektora te su udovoljeni uvjeti za održavanje brojnih sportskih događaja i manifestacija na nacionalnoj i međunarodnoj razini«.

Hrvatska ima najljepšu morsku obalu u Europi (ma što tko tvrdio suprotno!), ima visoko talentirane sportaše, a uz kontinuirano ulaganje u sportsku infrastrukturu (primjer Umaga) bit će još mnogo vrhunskih rezultata.

Sljedeća 2018. godina će to zasigurno potvrditi!

M. D.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Broj: IV-13-111-42/2017
Dana: 13. 12. 2017.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel.: 024-636-101
MUD/SU

Temeljem članka 102. stavak 2. i 3. Zakona o zaposlenima u autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS* br. 21/2016) i temeljem članka 34. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (pročišćen tekst) (*Službeni list Grada Subotice* broj 18/17), načelnica Gradske uprave objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU

Obavještavaju se svi zainteresirani kandidati da je Gradska uprava grada Subotice dana 15. 12. 2017. raspisala javni natječaj za popunu slobodnog izvršiteljskog radnog mjesta.

Natječaj je objavljen na internetskoj stranici Grada Subotice: http://www.subotica.rs/index/pagelist/lg/cp/id_page_node/63

NAČELNICA GRADSKJE UPRAVE
Marija Ušumović Davčik, master pravica

Natječaj za kratku priču

Hrvatsko kulturno-umjetničko prosvjetno društvo *Stanislav Preprek* iz Novog Sada raspisuje natječaj za kratku priču. Natječaj je javni, a pravo sudjelovanja imaju svi građani Republike Srbije, te iz inozemstva, koji pišu standardnim hrvatskim jezikom. Tema priče je slobodna.

Autori mogu poslati do tri neobjavljene priče, a uz to treba navesti svoje puno ime i prezime, broj telefona i adresu, te priložiti svoju fotografiju i kratak životopis. Priče pod pseudonimom neće biti objavljene, kao ni lomci iz većih prozaičkih cjelina ili već objavljeni radovi te radovi poslani na druge natječaje.

Priče se ne honoriraju, a rukopisi se ne vraćaju. Priča može imati najviše 8.000 znakova (s prazninama), u programskom jeziku Word, u fontu Times New Roman i veličini fonta 12.

Priča se šalje poštom, na CD-u, uz prilaganje ispisa na papiru, na adresu: HKUPD *Stanislav Preprek*, Cara Dušana 4, 21 000 Novi Sad ili na e-mail adresu: natjecaji.stanislav.preprek@gmail.com, pri čemu u rubrici *subject* treba naznačiti ime i prezime autora.

Rok slanja priče je 1. kolovoza 2018. godine.

Peteročlano uredništvo odabrat će najbolje radove za Zbirku kratkih priča *Preprekova jesen 2018.*, koja će biti tiskana od strane Društva, te će tročlani žiri rangirati prve tri.

Na promociji Zbirke, predviđenoj za listopad 2018. godine, uz prigodni program članova HKUPD-a *Stanislav Preprek*, prvo-plasirane tri priče će pročitati autori.

Krešimir Tkalac
predsjednik HKUPD-a *Stanislav Preprek*, Novi Sad

**Višestruko nagrađivani sportski radnik,
tajnik *Dinama* Adam Domić**

Dinamo ima budućnost

Na stadionu NK *Dinama* u Sonti ovih dana je mirno, ali u upravnim strukturama vlada mobilno stanje. Klub preživljava vrlo teško razdoblje. Nastupa u najnižem rangu natjecanja, iako mu po kvaliteti igrača tu nije mjesto. Kriza u klubu dostigla je kulminaciju, prije svega u upravnim strukturama. Preostalih nekoliko sportskih radnika presjeklo je neizvjesnost i sazvalo izvanrednu skupštinu. Upravni i nadzorni odbor dopunjeni su novim ljudima, od kojih se očekuje sustavni rad i usmjeravanje kluba ka pozicijama koje svojom tradicijom i kvalitetom zasigurno zaslužuje. Jedan od onih koji su usprkos teškim problemima ostali u klubu je čovjek koji se nikada ne predaje, uvijek radi u tišini, ali vrlo efikasno, srce i duša *Dinama*, tajnik **Adam Domić**. On je i bio inicijator sazivanja izvanredne izborne skupštine.

»Netko je morao presjeći Gordijev čvor. Tijekom prvenstva klub je ostao bez većeg dijela uprave. Predsjednik kojega je isforsirala politika godinu i pol je igrao igru hoću-neću, pa je konačno i dao bezuvjetnu ostavku. Kasnije, u vrijeme kad je veliki broj klubova zbog besparice odustao od natjecanja, ostavke su podnijeli sportski direktor i još neki od članova upravnog i nadzornog odbora. Počela nam se osipati i publika, na utakmice su nam jesenas dolazili samo najuporniji. S druge strane, pod okriljem noći na tribinama se okupljala grupica huligana, koja nam je napravila velike štete. Izrezali su nam elektroinstalacije, a na drvenim tribinama smo nalazili i tragove paljevina, špriceve, kondome i slično. Prijavljivali smo to i policiji, međutim, bez efekta. Polusezonu 2017./18., zahvaljujući igračima, koji su apsolutno podržali nekolicinu iz uprave koji su ostali u klubu, izvukli smo bez velikih potresa. Zbog ovih momaka klub moramo postaviti na zdrave noge, jer, za razliku od klubova u okolici, nemamo legiju stranaca, koje bismo morali plaćati. Svi nogometaši *Dinama* iz našeg su mjesta, produkt su naše nogometne škole i svima im je *Dinamo* u srcu. I pored brojnih poziva iz klubova u okolnim mjestima, većina nogometaša ljetos je ostala u klubu. Otišli su jedino najiskusniji: **Tadijan, Krstin i Duraković**, a motor momčadi **Josip Gal** prije mjesec dana se iselio u Njemačku«, kaže Domić.

Izvanredna izborna skupština održana je polovicom studenog i kompletirane su upravne strukture kluba. Ovih dana bit će održane i konstitutivne sjednice upravnog i nadzornog odbora, na kojima će se imenovati predsjednici, te tajnik i sportski direktor kluba.

»Mislim da je ovo uprava u kojoj će biti manje prazne priče, a više akcije i konkretnoga rada. Među članovima novoizabranoga rukovodstva vidim ljude kompetentne za svaki vitalni resor, a nadam se i da su spremni za rad od ništice, što znači dosta svojega vremena posvetiti rješavanju nagomilanih problema. Nažalost, većina njih vezana je za financije. Sportski savez Općine Apatin pokriva nam samo troškove natjecanja seniorske ekipe, što ni izdaleka nije dostatno za opstanak kluba. Napominjem da smo jedini sončanski klub koji ne radi u sportskoj dvorani, pa imamo troškove održavanja objekta, plaćamo struju, vodu, pripremu terena za utakmice i još niz sitnica koje ne opterećuju klubove koji rade u hali. Ni sam ne znam kako se snalazimo, često i sami posegnemo u vlastiti džep. Idealno bi bilo ukoliko bismo uspjeli privući kojega sponzora i tako osigurati koliko-toliko pristojne uvjete za rad«, kaže Domić.

Dinamo se nikada nije eksponirao u politici, ali su čelnici svjesni da se moraju prilagoditi sadašnjem vremenu.

»Bez obzira na razmišljanja pojedinaca, prisustvo politike u sportskim klubovima od najviših do najnižih liga, najčešće opcije na vlasti, danas je naša stvarnost. Ukoliko želimo opstati, apsolutno je neophodna suradnja s tijelima lokalne vlasti. Od ljetos smo uspostavili odličnu suradnju s Mjesnom zajednicom, a potom po nekoj inerciji i s MO SNS-a. Zahvaljujući toj suradnji neke vitalne probleme već smo riješili. Održane su dvije radne akcije na stadionu i isfinancirana je zamjena elektroinstalacija i renovirana je prostorija s tuševima za igrače, a na proljeće očekujemo nastavak radova na uređenju našega objekta, prije svega stambenog dijela, što će nam omogućiti da angažiramo stalnog domara. Nažalost, samo mjesec dana poslije radova glavni strujni vod je opet presječen, noć prije posljednje utakmice na našem travnjaku. Tako ćemo opet biti prinuđeni tražiti financijsku intervenciju MZ ili općine. Svi mi možemo glumiti političke čistunce i neopredijeljene tipove, ali ukoliko nemaš utabanu stazu do centara u kojima se odlučuje o raspodjeli proračunskog kolača, zatvorena su ti vrata podrške na svim razinama«, kaže Domić.

Usprkos svim nedaćama, namjerava i dalje ostati *Dinamova* administrativna radilica. Upravo zbog takvog odnosa prema klubu, ali i nogometu općenito, u karijeri sportskog radnika višestruko je nagrađivan.

»Netko je u kulturi, netko u sportu, u mojim venama je nogomet. U *Dinamu* sam od devedesetih. Nogomet nikada nisam igrao, osim s djecom na ulici. No, u radu kluba sam se angažirao na svoj način. Moj trud nije prošao nezapaženo, pa sam nagrađivan na razinama od općinskog NS do NS Vojvodine. Posustati sigurno neću. Dok je *Dinamo*, klub će u meni imati sigurnog administrativca, a nogometaši odanog prijatelja«, završava priču Domić.

Ivan Andrašić

U NEKOLIKO SLIKA

Obrazovanje iz naše arhive

Iz Ivković šora

Advent

piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi moja. Velite šta radim? Ta ništa veliko da vam pravo kažem, dosta se radilo ovog prolića, lita i jeseni; sad već polagano mož stat, malkoc oduminit. Eto, i advent nam počo i Mikulaš prošo. Doduše, nisam za Mikulaša dobio prutom od Krampusa al malo je falilo, veli mi snaš Jela. Moraću se fajin popraviti iduće godine, veli ona, i manje fantazirat. Eh, kad se samo sitim kako je kadgod veselo čekano ovo vrime i ovi naši sveci. Ta to je brujijo čitav šor, pravili se disnotori, spremalo za svece kolača, žene sve »njeve« novce nakupljene od prodaje pileža, jaja i kojikaki rukotvorina napravljeni u domaćoj radinosti na salašu su trošile na darove dicit i bližoj rodbini; kupovalo se borme i svile i kadife, papuče, divojkama šlingovane, »rađene« se zvale, a starijima su bile crne kožne. Počele se nositi za svece, da budu nove, a stare će se zaneti za poslendani na salašu. Znalo se tačno reda: di će se ići u goste za Materice, Oce jal ko će dolaziti ti svetaca pa se njima kupovo dar. Jedared kad me pito dida šta bi ja volio da mi Mikulaš donese, a bio sam mali, nisam ni u škulu išo, odvalio sam mu kugod iz topa: »Ja bi najviše volio kandžiju«. Svi se u sobi počeli smijati pa će ujo: »Ta mani se kandžije, Braniša, baš za Mikulaša, još će ti doći misto njega Krampus pa će on doneti njegovu kandžiju a tiš nagrebat«. »Neće, neće, Braniša je dobar deran«, uzela me majka Jela braniti. »To ćeš ti nagrebat i to redovno, malo-malo pa si u mijani a baš te briga za salaš, za te je Krampus spremio dobar dar, čekaj samo.« Meni sve bilo milo što sam bio pofaljen, a žao mi bilo i uje. Nas dvojica smo imali »savez«. On je za me uvijek imo po džepovi šećera jal kaki drugi đakonija, a ja sam se oduživio tako što sam se mogao provući kroz budžu na vinski podrumu a znao sam vuć vina na teglicu. To je ujo zdravo poštivo jel je njemu dida dosta puta dao befel – »Ni blizo podrumu i buradi!«, a čak je znao metiti i rezu s katancom kugod moja glava. To su bila vrimena! Dica su se znala radovati i veseliti i skromnim daru, a ne kugod sad: ako nije štogod od letrone, telefon, laptop jal kak druga andramolja, neće ni pogledat. Još se namrgode kugod da su stala u koprnu jal na dikicu... Dokle će to bit vako, čeljadi moja, meni borme nije jasno? Sve se niko pogospodilo, mobilnim već i račune plaćaju, mobilnim se već i propaljiva... Da-da, možete se smijati, al borme sam vidio to svojim očima! Tako sam zinio da su me morali opominuti da zatvorim usta. Došo kod nas jedan gost, malo prodivanili i popili kafu, on veli ide s posla pa će uključiti klimu da se ugrije stan dok ne ode kući. Lipo dovatio telefon, tik-tik-tik... i gotovo! Veli, taman to po saticka i uđem u vruće... Eto ti komendije, a ja još uvijek vućem čutaka, propaljivam, mećem sad doduše upresovane kuružne, al ni mi krivo. Ta nek on ispeće lepanju, jal prase u toj klimi! Oš andraka. Al ja u peći borme oču. Ajd, zbogom i srićni sveci. I nemojte mi zornice zapustariti...

Bać Ivin štodir

Država nestala karbine ostale

piše: Ivan Andrašić

Mada i bać Ive i njegove doktori već odavno branu svinjko, ope svake zime kolju dvoj. Moru. Cure narasle, a oduvijek više volju domaće, neg dućancko. Obadve se zaozbiljno latile derana, pa ka jim iz njevi varoši dođu u goste, eto velike dragosti. Još samo da dočeku i male, onda će i bać Ive bit srce na mistu. A ka se krenu natrag, ne mož ji otpravit baš prazni ruka. Još u vrijeme ne države što nestala, a najviše običnoga svita je se dobro sića po dobromu, karbine se pravile oko dvajsdevetoga. A ka se reklo dvajsdeveti i malo i veliko znalo kaki to svetac. I svi mu se radovali, jal bi se obično na svetac nakalamili petak, subota i nedilja, pa se ne bi radilo i po pet dana. Potli došla nova država, pa još novija, pa najnovija, mada te sve bać Ive izgledale ko i stara, samo se drugače zvale, izgledale sve manje, a i svita bilo sve manje. I ni jedne se nisu znale međe. Kolikogod se te države minjale, malo vako, malo nako, cilo vreme vladali isti, a i karbine se skoro ko ciloga svita i dalje pravile dvajsdevetoga. Uveče prid karbine bi se načistilo bila luka i pripravilo sve što će sutra tribat, od suda, do soli, paprike i bibera. Ni onda bilo ko danas, da u dućanu imade svakaki karafeka za metnit u kobasice, urke i švarglu. Alat bi sa sobom dono šlahter. Veče pri karbina bać Iva i njegova ugrijali kujnu i sili zastal načistit bila luka. »E, ništa se mislim, cure nam se skroz otele. Eto, došle na karbine, pa već svaka svojega pod ruku i oma odajkale, jedna ko kume, druga ko druge, nikad ne znaš di su i ka će dojt. A ujutru triba uranit. Mater i dada samo nek sidu ko dvi tuge i čistu luk. Ko da ji se mi nismo zaželjili. A pravo da ti kažem, baš mi pusta kuća otkako su ošle, ni ker da mi nogu zapiša«, veli bać Iva i dlanom otriše oko. Njegova samo čuti i gleda u luk, a mogo bi se zakunit da je i koja suza ošla za ljuskama. Probo i ništa pametno kazat, al i njemu se nika guka skupila u grlu, pa samo jako izdanijo kroz nos. Ujutru se probudili, zapalili radijon, al no baš nigdi ni ne spominju svetac, vada se više ne slavi. Prija mu glavni šlahter bijo kum Tuna, al otkako se do u politiku, više ne dojde ni na karbine, pa čak ni na večeru. Ne daj Bože da tako štogoda vidi kogod iz njegove partije, pa ga tuži većima da je slavijo svetac što va država ne slavi. Danas se vima što vladu ne valja zamirat, brez posla se lagano ostaje. A vamo cila familija u državne službe. Isprva bać Ive brog toga bilo malo ko i žo, al sad mu već i sve jedno. Misli se, kaki kum Tuna, taka mu i država i partija, lagano se prodaju. Cili dan prošo u poslu, zastalom mu radili sestrino dite i derani o njegovi cura. Mladi i spretni, samo jim frca ispod noževa. On vaj put bijo acer, to mu i pristalo. Taman ka sve bilo gotovo, ko da iskukucale iza firangi, reduše zvale na večeru. Bać Ivina svašta nacvarila, pomogle je i cure. »Vidite, dico, u Titino vreme smo imali i državu i karbina, a danas, kanda, samo karbina«, veli bać Iva ko iz bunila ka su nazdravili starom dudovačom. Mladi ga baš i nisu razumili.

RECEPT NA TACNI

Umotano zadovoljstvo

Često se na druženjima pravih gurmana povedu razgovori na temu omiljenih jela i koje jelo bi netko mogao jesti svaki dan. Postoje razne varijacije na ovu temu i nećemo im se ovoga puta posvećivati jer nam je potrebno vrijeme za središnju figuru koju stavljamo na pladanj, a koju bi mnogi od nas voljeli svaki dan vidjeti na svom tanjuru. Ovo je vrijeme sarme.

Potrebno: 1 kg mljevenog mesa (juneće, svinjsko ili miješano) / 1 šalica riže / malo suhog mesa (rebra, kosti, slanina...) / 2 glavice crnog luka / malo mljevene paprike / sol / 2 glavice kiselog kupusa.

Postupak: Ispirati luk dok ne postane mek i sjajan, pa mu dodati mljeveno meso i nastaviti s pirjanjem dok meso ne postane rastresito i ne pusti dovoljno tekućine. Dodati rižu, začiniti i nastaviti kuhati dok riža ne bude gotova. Ako je potrebno, dodajte malo vode. Kada je smjesa gotova, skloniti posudu s ringle i ostaviti da se malo prohladi, a za to vrijeme pripremiti kupus tako što ćete odvojiti svaki list kupusa i posebno ga oprati, kako ne bi bio previše slan. Sa svakog lista odsjeći zadebljanja kako kupus ne bi pucao tijekom savijanja. Sarme je najlakše umotati tako što stavite list kupusa na dlan, u njega stavite dvije žlice nadjeva, savijete jednu bočnu stranu preko fila, pa drugu i na dlanu, od korijena lista prema vrhu, savijete sarmu. Sarme redajte na neki tanjur i kada sve završite stavite listove kupusa na dno šerpe u kojoj ćete nastaviti kuhanje sarme, a zatim na listove redajte sarme jednu do druge. Kada ispunite dno, na sarme možete poredati suho meso koje ste posebno pripremili tako što ste ga malo prokuhali u zasebnoj posudi. Preko mesa, nastavite redati sarme. Nalijete vode, poklopite posudu i stavite na vatru kako bi se magija počela stvarati. Kada prokuha, smanjite vatru i kuhajte na tihoj vatri bar dva i pol sata.

Napomena: Ukoliko volite, možete dodati zapršku, a možete i samu alevu papriku. Izbor je na vama.

Jedno je jasno, ako vam netko da kiseli kupus, vi napravite sarmu. Dobar tek.

Gorana Koporan

**PETAK
15.12.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:10 Riječ i život: Kapi ljubavi čine puninu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Daj pet
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Bling Ring, američko-britansko-francuski film
21:40 Misterij Agathe Christie s Davidom Suchetom, strani dokumentarni film
22:37 Hrvatska za 5
23:32 Dnevnik 3
00:05 Dobra žena
00:50 Detektiv Murdoch
01:33 Don Matteo
02:23 Anđeli i ukrasi, američki film
03:48 Dr. Oz
04:33 Skica za portret
04:53 Kod nas doma
05:38 Zaljubljena u Ramona

05:32 Regionalni dnevnik
06:12 Mali detektivi i tajna Bijele dame, serija
06:45 Juhuhu
08:58 Pripovjedač bajki, crtana serija
09:26 Školski sat: Osmansko Carstvo
09:57 Degrassi
10:23 U drugom svijetu, serija za mlade
10:53 Paul O'Grady i ljubav prema psima
11:20 Veličanstveni kolači Fione Cairns, dokumentarna serija
12:10 Val Gardena: Svjetski skijaški kup - superG
13:22 Male priče o Božiću: Vrijeme darivanja, kratki dokumentarni film
13:33 Anđeli i ukrasi,

američki film
15:00 Hit dana
15:09 Lampice, lampice, svijetle cijelu noć
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Idemo na put s Goranom Milićem: Švicarska
17:30 Hit dana
17:38 Dr. Bergmann, seoski liječnik
18:25 Goldbergovi
18:48 Čuda svijeta
18:53 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:19 Hit dana
19:26 POPROCK.HR
20:05 Umrorstva u Midsomeru
21:38 Vera
23:10 Nestanak
00:11 Goldbergovi
00:32 Sve zbog jednog dječaka
00:53 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
16.12.2017.**

06:40 Klasika mundi: Božić s J.S. Bachom iz Marktkirche u Hannoveru
08:00 Bitka u Apaškome klanu, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Sigurno u prometu
13:45 Duhovni izazovi
14:20 Prizma
15:40 Zdrav život
16:10 Potrošački kod
16:35 Bonton
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Židovski Brod - kronika nestanka
17:40 Lijepom našom: Čakovec, 2. dio
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 LOTO 7/39
20:05 A strana
21:40 Crno more, američko-britansko-ruski film
23:35 Dnevnik 3
00:10 Zločin u Tulsi, američki film
01:44 Otok, američki film
03:54 Bitka u Apaškome klanu, američki film
05:14 Momci iz Brazila, američki film
07:19 Žene, povjerljivo! : Sestre

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 Mali detektivi i tajna Bijele dame, serija
07:00 Juhuhu
09:01 Pripovjedač bajki
09:25 Ljetni kamp
10:25 Lidijina kuhinja
10:55 Vrtlarica
11:25 Tajni svijet
12:05 Ljekovitog bilja: Provansa, dokumentarna serija
12:10 Val Gardena: Svjetski skijaški kup - spust
13:35 Špica, riva, korzo
15:25 City Folk 2017 Best of
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Glazbeni spotovi
16:40 Vaterpolo, Završni turnir Kupa RH - polufinale, prijenos
17:55 FIFA, Svjetsko klupsko prvenstvo - finale, prijenos
19:55 Glazbeni spotovi
20:05 Otok, američki film
22:15 Irska sa Simonom Reeveom, dokumentarna serija
23:10 Motel Bates
00:00 Anđeo iz pakla, serija
00:30 Sutkinja Rebecca, humoristična serija
01:00 HRT TOP 20
01:45 Sve zbog jednog dječaka
02:05 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
17.12.2017.**

08:03 Ozloglašena, američki film - Zlatna kinoteka
09:48 Biblija
09:58 Vukovar: Misa, prijenos
11:00 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:33 Nisam spremna za blagdan, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Sigurno u prometu
17:35 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 6/45
20:05 Šifra, kviz
21:00 Republika: Ostavština, dokumentarna serija
21:52 Prijelomna otkrića: Energija na rubu

budućnosti, dokumentarna serija
22:42 Dnevnik 3
23:22 Desetka, američki film
01:25 Nedjeljom u dva
02:20 Ozloglašena, američki film - Zlatna kinoteka
04:00 Žene, povjerljivo! : Muško-ženska prijateljstva
04:50 Reprizni program
05:15 Manjinski mozaik: Židovski Brod - kronika nestanka
05:30 Potrošački kod
05:55 Split: More

06:08 Regionalni dnevnik
06:33 Mali detektivi i tajna Bijele dame, serija
07:00 Juhuhu
09:00 Luka i prijatelji
09:25 Alta Badia: Svjetski skijaški kup - veleslalom
10:40 Poirot
12:25 Alta Badia: Svjetski skijaški kup - veleslalom
13:25 Dobar, bolji, najbolji ... britanski slastičar
14:25 Vrtlarica
15:00 Indeks
15:25 Magazin Lige prvaka
15:55 Vaterpolo, Završni turnir Kupa RH - finale, prijenos
17:15 Hokej na ledu - EBEL liga: Medveščak Zagreb - HBC Südtirol Alperia, emisija
17:30 Hokej na ledu - EBEL liga: Medveščak Zagreb - HBC Südtirol Alperia, prijenos
19:45 Hokej na ledu - EBEL liga: Medveščak Zagreb - HBC Südtirol Alperia, emisija
20:05 Viktorija, serija
21:00 Tajna podmornice K-19, britansko-njemačko-američko-kanadski film
23:17 Graham Norton i gosti
00:07 Sve zbog jednog dječaka
00:27 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
18.12.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu

12:00 Dnevnik 1
12:30 Zaljubljena u Ramona
13:18 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Anka, dramska serija prema romanu Mate Lovraka ANKA BRAZILIJANKA
20:57 Tada & Sada - Hrvatska
21:50 Reprizni program
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:05 Detektiv Murdoch
00:48 Don Matteo
01:38 A Mission for Christmas, američki film
03:03 Dr. Oz
03:45 Žene, povjerljivo! : Roditeljstvo - biti Mama?
04:35 Reprizni program
05:10 Kod nas doma
05:55 Zaljubljena u Ramona

06:03 Riječ i život
06:33 Teletubbiji
07:00 Juhuhu
09:01 Pripovjedač bajki
09:30 Školski sat:
10:00 Degrassi
10:30 U drugom svijetu
11:05 Indeks
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Veličanstveni kolači Fione Cairns
13:40 A Mission for Christmas, američki film
15:10 Lampice, lampice, svijetle cijelu noć
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 City Folk 2017 Best of
17:30 Dr. Bergmann
18:20 TV Bingo
19:00 Alta Badia: Svjetski skijaški kup - paralelni veleslalom
20:05 Stadion
21:00 Plavuša s Harvarda 2, američki film
22:37 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:27 Brooklyn 99
23:57 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
00:17 Sve zbog jednog dječaka
01:07 Noćni glazbeni program

**UTORAK
19.12.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu, talk show
21:05 Uživo iz svemira, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:23 Dobra žena
00:05 Detektiv Murdoch
00:48 Don Matteo
01:38 Merry Kissmas, film
03:08 Dr. Oz
03:53 Žene, povjerljivo!
04:43 Glas domovine
05:08 Informativka
05:13 Kod nas doma
05:58 Zaljubljena u Ramona

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:01 Pripovjedač bajki
09:30 Školski sat:
10:00 Degrassi
10:30 U drugom svijetu, serija
11:35 Ubojstvo, napisala je

12:30 Veličanstveni kolači
Fione Cairns
13:40 Merry Kissmas, film
15:10 Lampice, lampice,
svijetle cijelu noć
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Afrički Divlji zapad:
pastusi pustinje Namib,
dokumentarni film
17:40 Dr. Bergmann
18:30 Goldbergovi
19:00 Pustolovine Prudence
Petitpas, crtana serija
19:23 Glazbeni spotovi
20:05 Žene, povjerljivo!
21:00 Američka mladenka,
britanski film
22:35 Zakon i red: Odjel za
žrtve
23:25 Brooklyn 99
23:55 Goldbergovi
00:15 Sve zbog jednog dječaka
00:35 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 20.12.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann, seoski
liječnik
11:10 Eko zona
11:35 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona,
telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice -
Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 LOTO 7/39
20:05 Mijenjamo svijet: Pope
Francis, The Vatican's
Last Chance,
dokumentarni film
21:09 Miro Gavran,
dokumentarni film
22:06 Otvoreno
22:56 Dnevnik 3
23:29 Dobra žena
00:10 Detektiv Murdoch
00:53 Don Matteo
01:43 Obećanje pod imelom,
američki film
03:08 Bračna spona,
američki film
04:48 Eko zona
05:13 Kod nas doma
05:58 Zaljubljena u Ramona

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:01 Pripovjedač bajki,
crtana serija
09:30 Školski sat:
10:00 Degrassi
10:30 U drugom svijetu,
serija za mlade
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Veličanstveni kolači
Fione Cairns,
dokumentarna serija
13:40 Obećanje pod imelom,
američki film
15:10 Lampice, lampice,
svijetle cijelu noć
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Strana dokumentarna
serija
17:40 Dr. Bergmann, seoski
liječnik

18:30 Goldbergovi
19:00 Pustolovine Prudence
Petitpas, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Dan HOO-a, prijenos
21:15 Bračna spona,
američki film
23:00 Zakon i red: Odjel za
žrtve
23:50 Brooklyn 99
00:20 Goldbergovi
00:40 Sve zbog jednog
dječaka
01:00 Noćni glazbeni
program

ČETVRTAK 21.12.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann, seoski
liječnik
11:10 Šibenska luganiga
- priče s končom iz
borše Stanka Ferića,
emisija pučke i predajne
kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:05 Sigurno u prometu
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Šifra, kviz
21:00 Milijarde, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Bijeli put,

dokumentarni film
00:45 Detektiv Murdoch
01:28 Don Matteo
02:18 Pozitivan stav,
američki film
04:03 Koktel-bar
04:53 Reprizni program
05:08 Kod nas doma
05:53 Zaljubljena u Ramona

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
08:30 Artur
08:56 Medvjedići
09:01 Pripovjedač bajki
09:30 Školski sat:
10:00 Degrassi
10:30 U drugom svijetu,
serija
11:05 Pozitivno
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Veličanstveni kolači
Fione Cairns,
dokumentarna serija
13:40 Spirit of Christmas,
američki film
15:10 Lampice, lampice,
svijetle cijelu noć
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Strana dokumentarna
serija
17:40 Dr. Bergmann
18:30 Goldbergovi
19:00 Pustolovine Prudence
Petitpas, crtana serija
19:23 Glazbeni spotovi
20:05 Koktel-bar
21:00 Pozitivan stav, film
22:50 Zakon i red: Odjel za
žrtve
23:40 Brooklyn 99
00:10 Goldbergovi
00:30 Sve zbog jednog dječaka
00:50 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

**IZLOŽBA DJELA SA
UMJETNIČKE KOLONIJE „PANON”
SUBOTICA, 2017.**

**OTVORENO SVEUČILIŠTE
SUBOTICA
18. 12. 2017. – 4. 01. 2018.**

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

**MILENIJUM[®]
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

**BAŠ
KAO
SVI**

HNVXV.
15 GODINA OPSTOJNOSTI I OBRAZOVANJA

Praznik hrvatske zajednice
– **Dan izbora prvog saziva HNV-a** – obilježit ćemo
svečanom akademijom
u **petak 15. prosinca** (decembra) 2017.
u **Velikoj vijećnici Gradske kuće** u Subotici
s početkom u **19 sati**.

Tim povodom proslavit ćemo **15 godina postojanja**
Hrvatskoga nacionalnog vijeća
i **15 godina obrazovanja** na hrvatskome jeziku.

Svečanoj akademiji prethodit će **Sveta misa** zahvalnica
u **Franjevačkoj crkvi** s početkom u **18 sati**.

Srdačno vas očekujemo!

dr. sc. **Slaven Bačić**
predsjednik HNV-a